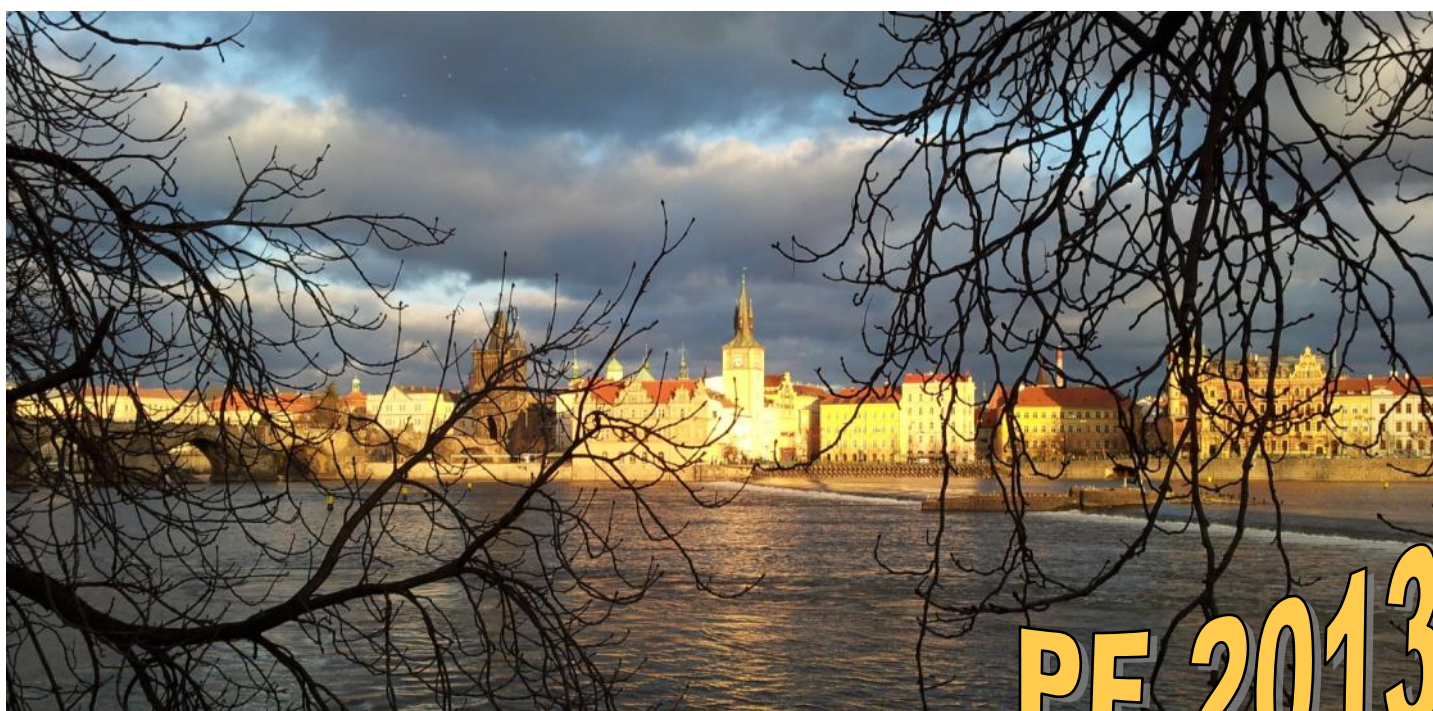

ČECHO AUSTRALAN

LÉTO/ZIMA 2012-13

www.cechoaustralan.com

PF 2013

SÍLA SLOV

Barbara Semenov

Úvodník svátečního čísla Čechoaustralana bych ráda věnovala nezapomenutelné osobnosti českého, českého... - všeho. Spisovatel, novinář, dramatik, překladatel, fotograf. Intelektuál, pozorovatel, filozof, pacifista, vlastenec. Člověk proti zkáze. Během svého nedlouhého života dokázal Karel Čapek vtisknout svoji nesmrtelnou stopu české kultuřnosti tak jako málokdo. Narodil se 9. ledna 1890 v Malých Svatoňovicích a zemřel stále příliš mlád 25. prosince 1938, snad více na žal srdce než na plicní edema, jak uváděno.

Jeho výjimečný talent a schopnosti se odvíjely od jeho vzdělání – absolvoval gymnázia v Hradci Králové a v Brně, poté studia filosofie na Karlově univerzitě v Praze, dále pak v Berlíně a v Paříži. Odtud vedla jeho profesionální cesta nejprve k novinářině - působil jako redaktor v několika časopisech - Národních listech (1917–1921), Nebojsovi (1918–1920), a od r. 1921 v Lidových novinách, tehdy nastoupil také jako dramaturg a režisér do Vinohradského divadla.

V letech 1925–1933 byl prvním předsedou Československého PEN klubu, celosvětového sdružení spisovatelů, založeného v říjnu 1921 v Londýně na shromáždění jedenačtyřiceti anglických spisovatelů. Název klubu v sobě skrýval hlavní podmínku členství, tvoří jej počáteční písmena profesí spjatých se slovesným uměním: poets, playwrights, editors, essayists, novelists (tedy básníci, dramatici, vydavatelé, esejisté, romanopisci). Zkrácená podoba P. E. N. proto znamenala, že do klubu mohou vstoupit pouze ti, kdo vládnou perem. Čapek byl tedy na svém místě.

PEN klub je nejstarší světová organizace na ochranu lidských práv a také nejstarší organizace, která propaguje přátelství a intelektuální spolupráci mezi všemi spisovateli bez ohledu na to, kde žijí; zdůrazňující roli literatury jako katalyzátoru vzájemného pochopení a bojující za svobodu slova. Je podporou spisovatelům pronásledovaným, vězněným, či zavražděným pro své názory.

Mezi prezidenty Mezinárodního PEN klubu patřili Alberto Moravia, Heinrich Böll, Arthur Miller; zakládajícími členy byli John Galsworthy, Joseph Conrad, George Bernard Shaw a Herbert George Wells. Prvním českým členem se stal v roce 1923 Alois Jirásek. Je tedy nasnadě vystopovat zdroj inspirace, postojů a životní filosofie formující se osobnosti českého intelektuálního světa dvacátých let minulého století.

Síla ducha přetavovaná v sílu slova jakoby vyvažovala Čapkovy fyzické nedostatky. Čapek miloval život a vše s ním spojené. Pohrdal falší, přetvářkou, černobílým viděním, lidskou malostí, závistí, zlobou a zradou. Mnichovská dohoda a po ní následující kapitulace znamenaly pro Karla Čapka zhroucení jeho dosavadního světa a osobní tragédii - „Zdá se mi, že už tu nemám co dělat, byl bych tu směšnou figurkou, můj svět umřel, věřil jsem totiž v jakési závazky, v takzvanou

čest ve smlouvě a podobné věci. Myslím, že bych se v téhle tlačenici nevyznal...“.

Lidové noviny se v té neutěšené době snažily dodávat sílu a odvahu svým čtenářům. Po vzpamatování se z prvotního šoku usiloval Čapek jako rozhodný zastávce Benešovy a Masarykovy politiky o ospravedlnění vládních a prezidentových kroků v situaci, která dle Čapka nenabízela jiná řešení. Jako nemístné viděl za daných okolností hledání viníků. Chtěl svou činností zabránit rozdělení národa a vyzýval k jeho jednotě.

Po abdikaci prezidenta Beneše se však stal jediným viditelným symbolem první republiky a často plnil roli „obětního beránka“. Následovaly četné urážlivé anonymní dopisy a telefonáty, dokonce vytloukání oken Čapkova domu a další útoky.

I pod stresem těchto událostí podlehl vzácný spisovatel zdravotnímu problému – zemřel několik měsíců před plánovaným zatčením gestapem. Jaký strach museli mít nacisté z jeho odhalujících pravd a výzev, tak mistrně nastíněných v dramatech *Bílá nemoc* a *Matka*. Roku 1995 byl Karlu Čapkovi in memoriam propůjčen Řád T. G. Masaryka. Byl sedmkrát nominován na Nobelovu cenu za literaturu.

Čapkovo dílo nás dodnes oslovuje díky geniálnímu snoubení jeho formy s obsahem sdělení. Jazyk Karla Čapka zní úctyhodně zejména v současné době. Typickým znakem tohoto autora byla obrovská slovní zásoba, používání neobvyklých slov, několikanásobných větných členů a rozvitých souvětí. Uměl neobyčejně dobře využívat zvláštností českého jazyka. Přitom psal lehce, s vtipem, rozhledem a nadhledem. I v té nejjednodušší věci dokázal odhalit její důležitost, význam, podstatu. Přímou vášnivě rozebíral myšlenky hluboké, a nezávažnější. Škála zájmů jeho spisovatelského pera byla neuvěřitelně široká.

Výchozí obor novinářiny poskytli Karlu Čapkovi řadu tvůrčích podnětů a ovlivnil vnitřní organizaci jeho literárních děl, jejich jazyk, sloh a styl. Jeho působení v tisku je spojeno především s Lidovými novinami, kde jakoby bezprostředně navazoval na Neruda. Napsal velké množství fejetonů, které později vycházely v různých souborech. Ve svých sloupcích se vyjadřoval k aktuálním problémům společnosti. Formou sloupců psal i své cestopisy – popisy vlastního cestování, které vycházely nejdříve v novinách, později knižně. Nebyly cestopisnou studií, šlo spíše o zachycení zvláštností, zvyků a životního stylu té které země - *Italské listy*, *Anglické listy*, *Výlet do Španěl*, *Obrázky z Holandska* a *Cesta na sever*. Dokázal psát nejen pro čtenáře novin či cestopisů, ale i pro politiky, ekonomy, milovníky poezie a prózy. Kdo by si nepamatoval jeho *Devatero pohádek* nebo *Dášeňku čili život štěněte*? Milovala jsem recitovat jeho překlady z antologie *Francouzská poezie nové doby*.

V Čapkově tvorbě se zračí individualistický přístup, a z toho vyplývající uznávání silných jedinců, spisovatel neuznává jednoznačnou pravdu, ale pouze pravdu z pohledu jednotlivce. Část jeho tvorby se zabývá vnitřním životem člověka, jeho prostřednictvím se Čapek pokouší zkoumat možnosti i hranice lidského poznání, mnohost pohledů na realitu. V utopických románech a dramatech, ve kterých Čapek kritizuje společenské problémy celé moderní společnosti, vyjadřuje obavu ze zneužití techniky proti člověku. Bývá považován za předchůdce sci-fi literatury.

Slovo „robot“, které se s divadelní hrou R.U.R. (Rossum's Universal Robots – Rossumovi Univerzální Roboti) rozšířilo po světě, je ovšem připisováno jeho bratru Josefu, který mu výraz poradil při návštěvě jejich otce v Trenčianských Teplicích. Karel Čapek původně uvažoval o slově „laboř“. Slovo robot je slovanského původu, vzniklo ze slovesa robotovat (pracovat).

Od útlého mládí mne fascinovala tato podivná, leč působivá hra. Továrník Rossum vyrábí dokonalé roboty, kteří jsou k nerozeznání od lidí. Roboti postupně vykonávají stále více práce, zatímco lidé degenerují. Roboti se vzbouří a začnou vyvražďovat lidi, nakonec vyvraždí všechny až na starého Alquista. Hrozí jim zánik, protože nejsou schopni vyrábět sami sebe; po Alquistovi chtějí, aby zase objevil

tajemství jejich výroby. Alquist se snaží všemožně zjistit informace o konstrukci robotů, dojde i na vivisekci. Mezitím se na scéně objeví roboti z poslední série, Primus a Helena, kteří mají některé lidské vlastnosti, jež ostatním robotům chybí. Alquist zjistí, že se milují, a požehná jim jako zakladatelům nového rodu.

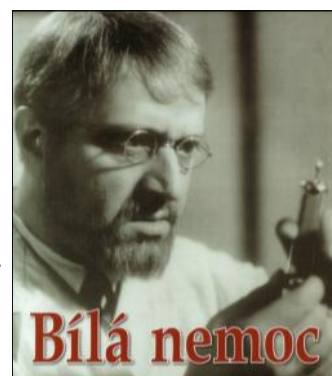
Divadlo. Mnohokrát jsem se zmiňovala o této své lásce, která mne provází životem a jejíž rub a líc jsem měla možnost poznat na vlastní kůži. Jak skvěle sedí popis divadla a všeho kolem právě od bratří Čapků v jedné z prvních her *Lásky hra osudná* (napsali ji ještě za studií v roce 1910). Už v této "mladé" hříčce vycházející z jednoduché základní situace commedie dell'arte je vidět, že oba bratři rozhodně nepodléhali iluzím o divadelním záku-
lisí a dobře si uvědomovali "realitu za jevištěm" - vztahy panující mezi herci, režisérem, autorem i množstvím těžkostí, provázejících nutně vznik každé divadelní inscenace. V pozdějších letech se Karel Čapek k tomuto tématu znovu vrátil ve své próze *Jak se dělá divadlo*. Podle její předlohy natočili v roce 1969 naši přední herci - Miloš Kopecký, Vlastimil Brodský, Martin Růžek, Jiřina Jirásková, Jana Brejchová, Josef Kemr, ... - brilantní půlhodinový film s dodnes trvající aktualností.

Aktuálnětvo přímo palčivou hovoří Čapkův alegorický pohled *Ze života hmyzu* (1921), který představuje různé lidské vlastnosti a lidské typy. Na záchranu skutečných hodnot vystupuje tulák, který nejprve mraveniště nezaujatě pozoruje, ale nakonec se z pozorovatele stane aktivním účastníkem děje a rozšlapává mravenčího vůdce.

Která žena nebyla kdy fascinována fenoménem *Věk Makropulos* (1922, zhudebněno Leošem Janáčkem). Tajemná krasavice Elina Makropulos prozradí, že je jí ve skutečnosti 300 let. Je dcerou alchymisty, který působil na dvoře Rudolfa II, a který objevil elixír mládí. Císař mu nařídil, aby tento přípravek vyzkoušel na své dceři. Mnoho lidí jí závidí, ale ona je unavena žitím, protože lidský život je těžký a jeho normální délka stačí. Za 300 let poznala všechny lidské vlastnosti, vidí už jen něco, co se stále opakuje, to ji unavuje. Přesto se však bojí smrti.

Dramatická témata jsou, dalo by se dnes říci na hranici „thrillerů“, mají své šokující základy v lidských vášních, v slabosti i síle člověka v jakémkoli historickém období. Vlastnosti, které se nemění a které i nadále určují směr dějin. Čapkově balancování na hraně a ostří skutečnosti a fantazie mne nejvíce zasahuje u společensky nejvýznamnějších témat - hrozby války a varování před zlem, které se rodí vůkol, často za našeho přihlížení. Z Čapkových vrcholných děl *Matka* a *Bílá nemoc* mne nepřestává mrazit a nemohu pochopit, že si lidé nedokážou vzít jeho strhující vzkazy k srdci:-

Již dva dny po premiéře Bílé nemoci, 23. prosince 1937, protestovalo německé velvyslanectví a požadovalo zákaz filmu. Čechy naopak nadchl, především pozměněným závěrem posilujícím bojové odhodlání. Čapek změnu původně pesimisticky končícího filmu toleroval, ale ve svém poselství

nesleval ani jako autor, ani jako nepřijemný prorok. Projekce filmu v republice však netrvala dlouho. Filmový kurýr z 18. listopadu 1938 uvedl, že ministerstvo vnitra zakázalo s okamžitou platností veřejné předvádění filmů, mezi nimiž byla Haasova adaptace Čapka na prvním místě. Po okupaci okleštěného Československa se podařilo výrobci Ludvíku Kantůrkovi tajně přepravit negativ Bílé nemoci do zahraničí. V době války byly vyrobeny francouzská a anglická verze a film se promítal ve státech protihitlerovské koalice.

Aktuálnětvo do třetice – po vítězství komunistické strany v mnoha regionech republiky při nedávných volbách se mi opět dostal do ruky článek otištěný 4. prosince 1924 – *Proč nejsem komunistou!* K tomu již nelze co dodat.

Podobně tak - v této prezidentské předvolební horečce, kterou kdosi v Praze přirovnal k soutěži „Hledá se superstar“ – jsou smutně aktuální Čapkovy *Hovory s T. G. Masarykem*.

Končím však na konci roku raději humornější ukázkou z moudrého Čapka - v návaznosti na mé předchozí psaní o věčné české nespokojenosti, „remcání/fňukání“ a soustavné negativitě značné části našeho národa. Když někteří nemohli skousnout mé výhrady k nehezkému rysu českého charakteru, třeba porozumí mírně sarkastickému, leč trefnému zrcadlu českému národu od Karla Čapka.

Návod k reptání

(Pro ty, kdo to ještě nedovedou, přikládáme návod k reptání, a sice nikoli k reptání obecnému, nýbrž k našemu reptání československému, tak, jak se tato oblíbená zábava u nás provozuje na domácí způsob a tuzemskými prostředky. Odmítejte cizí značky! Naše domácí reptání přečká každé jiné! Ukázky, které přinášíme, se hodí s malými změnami na veškeré příležitosti. Zkuste, doporučujte, rozšiřujte pravé a původní české reptání!)

I. Československý boxer Ferda Pivoda poražen od Boba Dudleye

„... jednoduše skandál! Náš Ferda měl ve všech kolech drtivou převahu, ale ten pacholek soudcovská to ne a ne uznat. Pane, to jste měli vidět, jak to Ferda tomu vozem-bouchovi nandal! Cože? Jestli jsem tam byl? Ne, nebyl; ale já jsem jednou viděl Ferdu tak zblízka jako vás. Kdepak, náš Ferda! To přece dá rozum, že byl soudce podplacen. Od koho že? To se rozumí, od Američanů. A, pane, my nejsme dnešní. Jak to Ferda začal rozdávat, tak ho soudce napomenul; ale když ten Američan udělal foul, tak nic, to vidět nechtěl... To nebyl žádný regulérní zápas. Dudley měl být jednoduše diskvalifikován a soudce pověšen. Že publikum dělalo ovace Bobovi? Prosim vás, publikum tomu rozumí! Kdyby ten zápas byl u nás, to byste koukal, jak by to náš Ferda vyhrál! To by museli Boba odnášet v kyblíkách... Říkám, není žádná spravedlnost na mezinárodním ringu. Samá lumpárna

a tyhlety machle. Chtějí Ferdu odstavit, to je to celé... Jsou proti nám. Všichni to mají zcuknuto, pane. Já říkám, kdyby to byl regulérní zápas a kdybych já měl do toho co mluvit...“

II. Československý tenista Fred Pivoda versus Australan Frank Tomlinson

„... Neříkal jsem to? Oni postaví takového svrabaře proti Australanovi! Copak je ten Pivoda nějaká třída? Prosim vás, kam bychom se hrabali proti cizinci! To dá rozum: copak se našinec může měřit s takovým Australanem? Vždyť je to k smíchu. Musíme mít drobet autokritiky, pane...“

... Že to Pivoda vyhrál? Ukažte... No jo, ale jen docela těsně. A k tomu asi náhodou. Kdyby proti němu postavili někoho silnějšího, tak by ho rozmázl jedna dvě; ale to se ví, nám pořádného partnera nedají. Tomlinson, to přece nic není, ten je už dávno hotov... nebo to je nějaký nováček. Takhle Tilden, ten by to Pivodovi nakreslil! Kdepak, člověče! Kam se takový našinec hrabe! Já říkám, žádná světová třída...“

III. Československý učenec dr. František Pivoda poctěn na oxfordské universitě

„No a co? Že to je úspěch? Prosim vás! Že vám to imponuje! Myslíte si snad, že taková anglická universita je něco víc než řečneme naše? To holt jsme my Čecháčkové: myslíme si bůhvíco, když si nás taková cizina všimne... To máme u nás, holenku, o moc lepší učence, ale o těch nikdo neví, protože se jim nedělá reklama. Kdepak ví, co za tím je: nějaká placená propaganda nebo co. Na to jsou peníze, ale takhle na tohle nebo onohle... A vůbec, já toho Pivodu neuznávám. Proč zrovna Pivoda a ne, řečneme, někdo jiný? Mělo by se mu jednou vytmavit, co my si o něm myslíme, a žádné fraky. Vidíte, mně už byl dávno ten Pivoda nějak podezřelý! Počkej, kamaráde, však my ti ten hřebínek odkrouhneme! Máme my zapotřebí se nějak plazit před cizinou? No nemám pravdu? Já říkám, je to ta naše nešťastná povaha. Tak maucta, pane!“

(Karel Čapek, Lidové noviny, 2. 7. 1933)

*Je daleko více omezenosti než skutečné špatnosti ve světě;
ale je tu přece jen víc sympatie a důvěry, přívětivosti
a dobré vůle, než aby bylo možno lámat hůl nad světem lidí.*

*Nevěřím v dokonalost dnešního ani příštího člověka;
svět se nestane rájem po dobrém ani revolucí,
ba ani vyhubením lidského plemene. Ale kdybychom mohli
nějakým způsobem sebrat všechno to dobré,
co vezí koneckonců v každém z nás hříšných tvorů,
věřím, že by se dal na tom konstituovat svět přece jen
daleko vlídnější, než je ten dosavadní.*

*Snad řeknete, že je to slaboduchá filantropie.
Ano. Patřím k idiotům, kteří mají člověka rádi.
PROTOŽE JE TO ČLOVĚK.*

Karel Čapek

VOLBA PREZIDENTA REPUBLIKY

Předseda Senátu Parlamentu ČR svým rozhodnutím, uveřejněným ve Sbírce zákonů pod č. 322/2012, **vyhlásil** dne 1. října 2012 **VOLBU PREZIDENTA REPUBLIKY a stanovil dny jejího konání na 11. a 12. ledna 2013** (1. kolo). Případné 2. kolo volby prezidenta bude probíhat ve dnech 25. a 26. ledna 2013.

Na základě ustanovení § 2, odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky) bude hlasování při volbě prezidenta republiky probíhat i ve Zvláštních stálých volebních okrscích, vytvořených při zastupitelských úřadech ČR v zahraničí, tj. rovněž na Konzulátu ČR v Sydney.

Základní informace pro voliče – občany ČR:

1. *Volba prezidenta republiky se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva;*

2. *Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let;*

3. *Hlasování při volbě prezidenta na území Austrálie proběhne v prostorách Zastupitelského úřadu ČR v Canbeře a v prostorách Konzulátu ČR v Sydney (dále K Sydney).*

4. *Aby mohl občan ČR hlasovat na K Sydney, musí být zapsán ve Zvláštním volebním seznamu vedeném na K Sydney, a to nejpozději do 2. prosince 2012. K zápisu je nutná písemná žádost adresovaná konzulárnímú úseku (ve volné formě).*

5. *Volit na K Sydney mohou i občané ČR na základě voličského průkazu, který jim byl vydán v místě, kde jsou vedeni ve volebním seznamu.*

6. *Pokud je občan ČR zapsán ve Zvláštním volebním seznamu na K Sydney, avšak hodlá volit na území ČR, musí požádat náš konzulární úsek písemně buď o vyškrtnutí ze seznamu voličů (lhůta do konce pracovní doby dne 12. prosince 2012) nebo o vystavení voličského průkazu. Voličské průkazy lze vydávat nejdříve dnem 27. prosince 2012, konec lhůty pro doručení písemné žádosti o vydání voličského průkazu je 4. ledna 2013, pro osobní předání žádosti o vydání voličského průkazu je to den 9. leden 2013.*

HLEDÁ SE PREZIDENT, ZNAČKA: TGM

Jaroslav Weis

Jako správný Čechoaustralán bych rád pomohl zvolit dobrého prezidenta České republiky.

Je jasné, že jako politický emigrant budu volit pravicového demokrata. Ale kterého? Listina kandidátů jeví se zprvu rovněž „jasná jako facka“, zase až tak jasná není. Odepíšeme-li hned v začátku zájemce o kandidaturu zcela v úvahu nepřipadající, kteří se do závěrečného kola zaplat'pánbůh ani nedostali - sebenavržené aktivisty Šinágla, Cibulku, Popelku, Vandase, zbývají nám kandidáti, které jsem klasifikoval do tří kategorií - slabé, střední a silné.

Do slabé, která ovšem získala nezbytnou petici podepsanou nejméně 50 000 občany České republiky oprávněnými volit prezidenta republiky, řadím pro mne další nepřijatelné – jako Čechu žijícímu v zahraničí mi neznámou Zuzanu Roithovou, rovněž podle mne mezinárodně politicky nezkušenou herečku Táňu Fischerovou, i Janu Bobošíkovou, která mne navíc odrazuje svými vymezenými postoji, podezírám ji také z kariérismu. Čechojaponec Tomio Okamura je ve své touze po kariéře nesen na vlně populismu, který má v nedávné minulosti na svědomí například zvolení neschopné strany „vévéček“ díky naivitě části českého národa oslněné kýženou rétorikou. Nelze nezmínit skupinu protestujících proti konvenci, většinou mladých voličů, kteří se zamilovali do potetovaného umělce Vladimíra Franze, a přáli by si ho za nejvyššího představitele své země.

Prezidenta nebudu hledat ani v druhé, silnější kategorii, do které se dostal pravicově orientovaný Vladimír Dlouhý, bývalý ministr průmyslu a obchodu nebo levicový senátor Jiří Dienstbier; i když oba prezentují některé smysluplné myšlenky.

A tak mi zbývá poslední, nejsilnější kategorie, která nabízí dostatečně velká jména – Fischer, Zeman, Schwarzenberg, Sobotka. S přivřením oka nad Zemanem procházejí všichni čtyři kritériem pravicově uvažujícího demokrata.

Který se ale podobá TGM? Asi žádný.

Přemysl Sobotka je mi lidsky sympatický, ze silné čtyřky má ve volbách zatím nejmenší šance. Krajanů a emigrantů si váží. Je pevného charakteru, ale v některých věcech se mi jeví až příliš slušný, tichý. Škoda, že se neobklopil lidmi, kteří by vynesli více na odiv jeho kvality. Jako prezident by byl spolehlivý a seriózní, garantuje udržení svrchovanosti a demokracie naší země. Přemyslovec na Hrad po Václavech, proč ne?

Karel Schwarzenberg je úžasná osobnost, stačí si přečíst jeho 75 let dlouhý životopis. Byl by spravedlivým a moudrým prezidentem. Ale představa, že bude stále usínat na světových scénách, mne děsí.

Miloš Zeman je také osobnost, i když v jiném slova smyslu. Má filipa, jeho ego jej bude vyzývat k vyšším metám. Je nepochybně vlastenec, má i mezinárodní rozhled. Byl by však přijatelný jako muž reprezentující svoji zemi ve světě s důstojností a s noblesou?

Musím ještě odbočit ve svých úvahách. Ač jsem bytostným antikomunistou a nikdy se nesmím s dosavadním trváním komunistické strany v naší staré vlasti, myslím, že bazírovat na krátkodobém stranickém členství Miloše Zemana a Jana Fischera, není v této souvislosti valorizační. Oba se zřekli své politováníhodné stranickosti a nevěřím, že by se kdy v budoucnu k této straně chtěli znovu hlásit.

Jan Fischer, který se díky svému zázemí pohybuje v mezinárodních vodách jako ryba ve vodě a který má dnes největší možnost náhledu na Českou republiku zvenčí, učinil prý sebevražedný krok, v naší kotlině do této doby neslýchaný. Otevřeně prohlásil, že by na Hradě odmítl jmenovat vládu, na které by se podíleli komunisté. Připomíná, že žádný lepší systém než systém demokracie nebyl dosud vymyšlen. A že demokracii nehodlá měnit. Změní však politiku. Je možné mu věřit, nebo je to jen další „prezidentská slibotechna“? Považuji ovšem za velmi směrodatné, že pouze Jan Fischer a Přemysl Sobotka (a Vladimír Franz) odmítají v budoucnu spolupráci s komunisty!

Nového Masaryka jsem při pročítání programů prezidentských kandidátů nenašel. K volbám však přesto půjdu. Je mi povinností i ctí zúčastnit se historicky první přímé volby prezidenta České republiky.

***Krajanský list Čechoaustralan se připojuje k výzvě krajanům po celém světě -
ZVOLME PRAVICOVÉHO PREZIDENTA ČESKÉ REPUBLIKY!***

Vladimír Franz – Prezidentská Birthday party

Máme-li tak hrozný stát, to pak není o co stát!

Vladimír Vondráček

Jsem bohužel nepoučitelný, a i když jsem se snad stokrát zařekl, že politika není má parketa, a že se už nikdy nebudu montovat do politicko-filosofických debat a polemik, zase jsem se neposlechl a píši tento možná „trochu“ provokativní elaborát.

Hned na začátku musím přiznat, že nemám na to, abych obohatil českou a tím méně mezinárodní politologii nějakými naprosto originálními myšlenkami či dokonce postuláty. A tak klidně prozradím, že už v útlém mládí jsem si dovolil přijmout v této problematice názory Karla Čapka, včetně jeho skvělé definice politiky, která je přesně dle mého gusta: „Politika je to, co dělají politikové nebo ti, kdo se jimi chtějí stát; politikové pak jsou zvláště k tomu účelu se přihlásivší osoby, jež jsou placeny za to, že dělají politiku; vlastním účelem politiky je poskytnout těmto osobám stálé zaměstnání nebo ukojení jisté ctižádosti; my ostatní pak na to platíme.“

Za mých studií na počátku padesátých let mi naše „znejednané“ školství chtělo našeho největšího spisovatele „utajit“, ale v rodinné knihovně byly už od války velmi pečlivě uchovávány jeho Hovory s TGM, a jakýsi Zoon politikon se mi pak v druhé polovině padesátých let do rukou také dostal. A tady si drze dovolím rozšířit Čapkovu odpověď na dnes už možná opět zapomenutou otázku – „proč nejsem komunistou?“ Jen telegraficky, velmi zkráceně vlastními slovy – „komunisti chtějí moc, ale lidstvo a zejména lidé potřebují pomoc!“ A mé rozšíření – „všichni politici chtějí moc, dokonce čím dál tím více moci...“

Myšlím, že svět a život je jeden z nejsložitějších. Co svět všem stojí, nikdy nevládla lidské společnosti většina, ale právě naopak vždy nějaká menšina nebo dokonce jedinec! Bohužel se s tím asi nedá nic dělat, protože ještě výraznější je to v každém přírodním společenství – rostlinném i živočišném. Pokud se o to ve společenstvích jeden druh, v mezinárodní společnosti jeden národ či v národě jeho nejpočetnější vrstva pokusí, tak to po čase nedopadne dobře! Důkazy tohoto tvrzení najdeme ve všech těch společenstvích i v celé historii lidstva. Nebudu zde provokovat příklady s přemnožením černo-býlu či kobylek a vůbec si netroufnu to dále rozvádět. A tak – ať chceme či nechceme, jsme součástí přírody, a její zákony – včetně práva silnějšího – asi nejde jen tak obejít či dokonce odstranit. Může se nám to nelíbit, můžeme proti tomu protestovat, ale to je to jediné, co proti tomu můžeme dělat! Zní to ale příliš škarohlídsky, takže to musím trochu napravit a pokusím se alespoň o pár velmi nasmělých a pošetilých nápadů, možná většinou nerealizovatelných. Ale co kdyby...?

Přírodu nikdy nepokoříme a tak je třeba si z ní brát příklad. Každá jednotlivá květinka i rostliny jako celek si dovedou najít své místo na slunci i ve stínu, na zemi i ve vodě; každý živočišný jedinec se dovede zařadit na své místo ve společenství a všichni jen trochu společenštlí tvorové si dovedou do svého čela zvolit nejlepší jedince svého druhu; proč by se to jednou nemohlo podařit i nám – „pánům tvorstva“? To tedy zatím byla jen tak trochu řečnická otázka, ale co konkrétně má lidstvo dělat?

Nejprve bychom si měli uvědomit, že s těmito problémy se nepotýkáme jen v našich luzích, hájích, vesničkách a městech, a že podobná dilemata řeší doslova všude. Takřka celý svět,

zejména „náš“ západní, je ve velké krizi morální a ta krize ekonomická je leckde až druhotná, i když různé zpětné vazby a propletence se samozřejmě musejí objevovat. Naprosto nezbytné ale bohužel i nejtěžší bude zbavit se závisti, která je příčinou všeho. Vždyť i ty všemi proklínané lži-sliby všech politiků jsou většinou proklamovány s ohledem na tuto snad nejhorší lidskou vlastnost. Závist totiž řádí jak u slibujících, tak zejména u těch, které se snaží politici získat na svou stranu. Ano, měli bychom s tím vším něco dělat.

Opravdu bychom se měli připravovat na revoluci, ale měla by to být pouze ta nejsametovější dobrovolná revoluce v našich hlavách, která by nám v nich srovnala morální hodnoty tak, aby konečně ty nejlepší mozky lidstva politika neodpuzovala, ale naopak, aby je přitahovala. Znamená to samozřejmě „maličkost“, že doslova každý si to musí ve své hlavince srovnat sám. Až si každý uvědomí své možnosti, závist by měla postupně mizet. Nebude to bohužel hned, ale až se to povede, je téměř jisté, že pak i ty „neohodnotitelné“ hodnoty kulturní, vzdělanostní atd. budou nejen verbálně, ale i těmi proklatými penězi oceňovány jinak, než tomu bylo a je doposud. A když jsme u peněz, začít by se mohlo například tím, že politické strany nebudou dostávat od státu příspěvky na své nesmyslně slibovačné předvolební kampaně. Vždyť je jasné, že v jakékoliv předvolební kampani vůbec nejde o ideje, ale o moc a o prachy, tedy přesněji – o moc a moc prachů! No – a kdyby náhodou někdy vyšlo to, co navrhuji, pak se na čelná místa našeho státu budou hlásit zcela jiní občané... A konečně budeme mít koho volit. Změna v lidských myslích bude velmi velmi složitá – už proto, že bohužel množina občanů ani náhodou není totožná s množinou zvanou „lid“. A kdyby mě chtěl někdo náhodou podezívat, že jsem „nějak moc chytřej“, tak mu klidně odpovím společně se Sokratem – a ne že bych se s ním chtěl a mohl srovnávat – „vím, že nic nevím!“ A tak například opravdu nevím, zda naši – a nejen naši – současní politici „jdou do politiky“ za mocí, nebo za prachobyčejným mamonem. Bojím se, že za obojím!

Takže přátelé – uděláme něco s názvem tohoto článku? A čím začneme? Třeba známým – „hod' kamenem, kdo jsi bez viny“!

Článek byl otištěn ve spolupráci s internetovými stránkami www.czechfolks.com/plus/ (upraveno pro Čechoaustralana)

ŽIVOT PLNÝ ZAČÁTKŮ

- František a Anna Peřinovi

Veronika Boušová

„Já myslím, že nejlepší život člověk má, když pracuje a pracuje těžce a uzná si svoji práci, je za to ohodnocený a žije potom jako pořádný člověk.“ (Fr. Peřina)

Historie je zrcadlem lidstva a hrdinství odrazem jednotlivce, který tou historií hybe. „Generál nebe“, stíhací eso František Peřina-Rinope a jeho žena Anna patřili k těm, kteří v rozhodné chvíli povýšili službu vlasti nad osobní štěstí a později za to platili opakovaným outsiderstvím. Přesto dokázali prožít naplněný život v láskyplném vztahu. Doufám, že připomenutím jejich příběhu o odvaze a naději potěším pamětníky i mladší generaci.

František se narodil 8. dubna 1911 v Morkůvkách u Břeclavi. Odmala byl malý a drobný, ale také zvědavý, hbitý a odvážný. Odolnou moravskou náturu nepoznamenala ani bída, s níž se rodina potýkala během 1. světové války. Ta doba ho naopak v mnohém formovala, ať už šlo o setkání se zajatcem, který ho naučil plavat a vzbudil v něm soutěživost, nebo o dobrodružnou pomoc dezertérům či o tatínkovy historky z války. Ve škole se oklikou přes přírodopis zamiloval do myslivosti, ale stroje ho lákaly víc. V Brně se vyučil soustružníkem. Osudový looping - řečeno termínem letecké akrobacie – se v jeho hlavě odehrál v červnu 1929, kdy poprvé fascinovaně sledoval vzdušnou show. Nastoupil do letecké školy v Prostějově, což před starostlivou maminkou čtyři roky úspěšně tajil. V pilotáži vynikal, zároveň přivykal přísné disciplíně. Kvůli malému vzrůstu musel leccos překousnout. Neměl na vybranou, cesta k povolání pilota vedla přes armádu. Po odchodu k pluku do Olomouce si v první cvičné letecké bitvě vysloužil povýšení dřív, než stihl přistát.

Vysněný vrchol pro něj představovala akrobacie. Stanul na něm po absolvování stíhací školy v Chebu. Závěrečné hodnocení letce Peřiny? „Svědomitý, nadaný, ukázněný, dokonale využívající své mimořádné vlohy k vysoké pilotáži a k přesné polohové orientaci. Má smysl pro kamarádství a velmi dobré společenské vystupování“.

Po přeložení k 34. stíhací letce podstoupil výcvik ve střelbě a bombardování. Střelba měla cosi společného s jeho vrozenou loveckou vášní, k velké smůle nepřátel, jak se později ve válce ukázalo. Akrobatické kousky předváděl „Fanoš“ také nad rodnou vsí. Stíhači byli elita i frajeři, rádi si na své spoluobčany, plahočící se po zemi, vymýšleli různé náletové legrácky.

„Takový muž se mohl oženit jen s velkou vlastenkou, která si za svou výjimečnou odvahu zaslouží obdiv všech.“ (J. Accart)

„Nazdar, Franto.“ Tak začala láska až za hrob. Aničce bylo sotva 16 let, byla krásná, praktická a blázen do létání. Klímešovi vedli restauraci. František u nich našel druhý domov, brzy ale opět vylétl – na mezinárodní závody do Curychu. Potkal tam budoucí nepřátele i spojence. Češi byli úspěšní, Peřina zazářil a v úspěchu pokračoval na střeleckých závodech v Malackách. Získával si respekt.

Kdyby nevypukla válka, zřejmě by to dotáhl na mistra světa v letecké akrobacii, volný čas by trávil jako vášnivý nimrod, s Aničkou by založili rodinu a rodinný podnik. Dějinné události roku 1938 ale jejich žebříček hodnot neúprosně přestavěly a vyvrcholily německou okupací. „Vojenské a civilní letectvo musí zůstat na svých místech a protiletadlová obrana nebude aktivována“, zněl rozkaz. První myšlenkou bylo, okamžitě i se stroji zmizet za hranice, počasí to však nedovolilo. Někteří kapitulovali, v jiných se vařila krev a chystali se na útěk do ciziny, aby mohli bojovat proti Němcům pod cizí vlajkou.

Stejně se rozhodl i František, za plné podpory Aničky. Utekl dva dny po rychle zařízené svatbě a statečná novomanželka ho šla s úsměvem vyprovodit na vlak, jakoby nic. Přitom nevěděla, jestli se ještě někdy shledají.

„Já vím, že někde tam musí být taková síla z toho vesmíru, že je něco, co to musí řídit.“ (Fr. Peřina)
V kritickém okamžiku útěku do Polska ochránil Peřinu silný impuls intuice. Ta „ochranná ruka“ ho provázela dál, po celý život. Lodí se dostal do Francie, kde vstoupil do Cizinecké legie. Začínal od píky. Na základně v Chartres ovšem předvedl Francouzům akrobatické kousky, jaké ještě neviděli. Povýšil a pokračoval

u známé perutě Les Cigognes (Čápi) pod kapitánem Jeanem Accartem, někdejší soupeřem z Curychu. Zapadl do rodiny. Zažil tu první exilové Vánoce i první smrt kamaráda, zatímco na západní frontě vládl zlověstný klid.

Pak vypukla německá invaze. Peřina si zapsal první sestřely i ponaučení. Bojoval s vervou a učil se pokoře. Při bombardování přišel o své věci, ale v troskách našel svatební fotku - znamení, že se s Aničkou opět shledá?! Nevěděli o sobě. Aby ochránil blízké doma před perzekucí, přijal krycí jméno Rinope. Dočkal se dalšího povýšení, ve zdraví přežil první sestřel i „zdřímnutí“ nad leteckou pumou, zarytou v zemi. V boji ho zranili až během riskantního manévru. Z nemocnice utekl. Němci rychle postupovali a kdo chtěl bojovat dál, musel z Francie pryč. V zoufalství se zmocnil opuštěné stíhačky (bez padáku) a po dvou hodinách letu nad hladinou moře přistál v Alžíru.

„Nechť jejich příkladu následují mladá pokolení, to je přání, které vyslovuji z hloubi duše: jsou hodni své statečné země.“ (J. Accart)

Obdržel zde mj. francouzský Řád čestné legie, válečný kříž a požehnání na cestu do Anglie, cíle českých letců. Přepravili je lodí a přišel další nový začátek. Nastoupil k 312. peruti RAF. Stihl ještě poslední boje bitvy o Británii, závěr mu znepríjemnila operace slepého střeva. Po návratu k peruti se účastnil různých leteckých operací, zažil neskutečně horké i smutné chvíle, pocity bezmoci i vítězství. Mezi Čechy si vysloužil přezdívku „Kožošek“ (říkal tak letecké bundě). Stal se létající legendou s patnácti příznanými sestřely na kontě. Po dovršení předepsaných operačních hodin se uplatnil jako střelecký důstojník a nakonec jako styčný důstojník.

Anička se zatím probíjela životem v protektorátu a začala pomáhat s převáděním Židů na Slovensko. Skončila v rukou gestapa a dostala trest smrti, posléze změněný na doživotí v koncentračním táboře Aichach. Později zde všemi dostupnými prostředky pečovala o jinou vězenkyni, Dr. Miladu Horákovou, a zlobily ji názory komunisticky smýšlejících spolupřítelek. Statečná, šikovná Anna, jak říkával František, nensnášela lidskou krutost.

Šest let trvalo, než se manželé Peřinovi opět setkali. František si málem zlomil nohy, když na letišti v Ruzyni vyskočil z letadla, aniž čekal na schůdky, a běžel obejmout svou Annu.

„Snažíme se a budeme se snažit o vybudování republiky takové, o jaké jsme všichni snili v době našeho boje“, zaznělo v projevu prezidenta Beneše během slavnostního přivítání. Vložit všechny schopnosti a zkušenosti do služby vlasti bylo pro Peřinovi samozřejmostí. „Fanúša“ ale dráždili nepoctivci, často přívrženci komunistů. Nebál se sjednat si velice razantně pořádek, což mu na oblibě nepřidávalo. Začal tam, kde mohl být už před válkou. Školil pilotáž a leteckou střelbu, předváděl akrobacii. Věnoval se myslivosti. Komunistický převrat znamenal konec jeho kariéry. Spálil všechny své pracovní podklady a za přísného utajení a dramatických okolností uletěl s Annou a Karlem Radou do americké zóny v Bavorsku. Karel sehnal letadlo, František pilotoval – v podstatě naslepo. Těžký přistávací manévr skončil zraněním Aničky.

Druhý exil odstartoval návratem ztraceného syna do RAF v nižší hodnosti. Na operačního pilota byl už starý, musel vzít za vděk administrativní službou. Tenhle začátek nesl nadmíru těžce. Ani jako dopravního pilota ho kvůli věku nikde nechtěli. Satisfakcí pro něj bylo vedení armádního střeleckého družstva. Dovedl ho na vrchol a sám zaznamenal velký osobní úspěch. Anička se s exilem vyrovnávala po svém, věčná bojovnice se zkoušela uplatnit, jak se dalo. Po odchodu Františka z RAF začali znovu – v Kanadě. Velké plány ihned ztroskotaly, ale nevzdávali se a své snahy nakonec korunovali podnikatelským úspěchem - prosperující firmou na výrobu laminátových loděk. Zamílovali si kanadskou přírodu, lovili ryby a František zvěř. Sami ji zpracovávali a jejich kuchyně byla vyhlášená. Až je nečekaně zastavila Aniččina nemoc. Vyžádala si dlouhou a nákladnou léčbu. Museli do teplejších krajín. Firmu prodali a začali zase znovu, tentokrát v Los Angeles, USA. Zkušenosti v práci s laminátem přinesly Františkovi ve Státech skvělou pracovní příležitost u firmy, která vyráběla vybavení do letadel. Nastartoval zde slibnou kariéru a k vrcholům patřila výroba sedadel pro astronauty. Opět se věnoval lovu, za zvěř jездil dokonce až na Aljašku. Anička se svým kuchařským umem prorazila až k majiteli proslulých hotelů Conradu Hiltonovi a další smetánce. Hodně cestovali, užívali života, poznávali novou vlast a učili se ji milovat. Vyhledávali společnost, hlavně tu krajanskou. Nějaký čas žili i v městečku Riviera v Arizoně, pak se přestěhovali do Las Vegas.

V 70. letech si dodali odvahy a podívali se domů. Nejdřív Anička, pak František. Nebylo jim z té atmosféry veselo a Františka trápily zprávy o perzekuci bývalých západních letců. Později s napětím sledovali nástup perestrojky. Praskne to i doma? V roce 1990 se tam vydali společně, aby oslavili převrat. Veřejná satisfakce letců proběhla formou povýšení do nových hodností a setkáním s prezidentem Havlem. Osmdesátiletý František dokonce naposledy předvedl své bezchybné, akrobatické umění. K jeho oceněním přibyl např. další francouzský Řád čestné legie a český Řád Bílého lva.

„Pořád si říkám: pro tuhle zemi jsi něco udělal, a tak by sis snad zasloužil i trochu té její hlíny nad hlavou, vedle svých rodičů“, řekl František Aničce při odletu.

V roce 1993 se oba hrdinové, věrní spolubojovníci na cestě životem, rozhodli na jejím konci pro poslední začátek: návrat do vlasti.

(zdroje: František Fajtl „Generál nebe“, nakl. Ostrov, 2002; www.morkuvky.cz)

OHLÉDNUTÍ ZA ŽIVOTEM

Veronika Boušová

Impuls k ohlédnutí za životem Františka Peřiny mi dala kamarádka, když s nadšením líčila výlet party přátel do Morkůvek, návštěvu generálova muzea a příbuzných a taky obrovskou úctu, již všichni prokazovali jedinému muži - panu Vlastislavu Fenclovi, bývalému dlouholetému starostovi městské části Praha Řepy. Ten slavnému rodákovi a jeho paní zajistil nejen důstojné, ale i velice krásné prožití podzimu života. Se srdečnou samozřejmostí přijal moji prosbu o rozhovor, poskytnul mi svůj čas a exkluzivně i fotografie z vlastního archivu. S velkým díkem mu zde předávám slovo:

Když se pan generál vrátil do vlasti, dostal od ministerstva obrany byt na sídlišti v Řepích, kde několik let spokojeně žil. Tehdy měl vlastně ještě nižší hodnosti, teprve později dostal další ocenění a povýšení od armády a od prezidentů republiky, Václava Havla a Václava Klause, a tak se zvyšovala jeho hodnost ve výslužbě. Já jsem o něm zpočátku vůbec nevěděl, vrátil se v tichosti, média se o něj moc nezajímala, protože Peřina byl trochu v pozadí generála Fajtla, který byl známější a žil tady. Upozornil mě na něj Petr Bratský, tehdejší starosta MČ Praha 13. Domluvil jsem si návštěvu, pravda, trochu jsem se vnutil, ale nakonec to bylo velice příjemné.

Jak jste se spřátelili?

Pan generál si nechtěl pouštět cizí lidi moc k tělu, nicméně, díky té zdvořilostní návštěvě jsme si padli do noty. Já rád vařím a on měl zrovna v kuchyni rozdělanou nějakou zvěřinu. Jako vášnivý lovec si jezdil zastřílet ke známému do mimošských lesů, v mrazáku míval zásobu masa. On i jeho žena byli výborní kuchaři. Chodím na šípky a dělám z nich protlak do omáčky, tak jsem mu přinesl ochutnat. Pak jsme spolu delší dobu nemluvili, a když se ozval, „jmenoval“ mě svým vrchním dodavatelem šípkového protlaku (*smích*). To už těch návštěv bylo pořad víc a občas jsem ho někam doprovázel. Peřinovi byli velmi srdeční, a pokud zjistili, že se k nim někdo nesnaží protlačit z nějakých zistných důvodů, přijali ho do svého života.

Díky nim jsem se dostal i mezi skupinu letců. Scházeli se, někteří v doprovodu drahých poloviček, v hotelu DUO na Proseku.

Tak jsem se setkal s úžasnými lidmi, kteří prošli peklem 2. světové války. Vždycky tam vládlo nevázané veselí a mně s nimi bylo velice dobře. Pamatuju třeba, že Peřina a Fajtl vlastnili stejné hole, takové parádní, s orlem. Při příchodu je odložili na jedno místo a pak se vážení páni generálové v uniformách hádali jak dva malí kluci na dvorku, která je či. Byla u toho spousta legrace. Takže takhle jsme se seznámili, spřátelili. Paní Peřinová mi dovolila, abych ji oslovoval „paní Aničko“.

Návrat do vlasti po tolika letech pro ně asi nebyl úplně snadný.

Pan generál si byl jasně vědom toho, že Amerika s ČR srovnatelná není, takže to odříznu – tohle bylo v Americe a to bylo tady. Dokázal udělat tlustou čáru, ale nelitoval. To Aničce se po Americe stýskalo, žila tam ráda. Byla už opravdu naturalizovaná Američanka, navíc dáma každým coulem, nosila ráda klobouky a pestré šaty. Později, když jsme je stěhovali, tak se sbalila a odletěla do Států, protože se tam chtěla ještě jednou podívat.

Přestože byla svým způsobem introvert, ráda sázela a hrála v kasinech a na cestu si vydělala v Las Vegas. Zpátky do Čech se jí moc nechtělo, ale František chtěl. Říkal: „Já sem jdu umřít“. Samozřejmě, ono to umření nebylo tak aktuální, to až později sešlost věkem a nemoc paní

Aničky ukončila jejich soužití a jejich život. Myslím ale, že ty poslední roky byly pro oba takovou satisfakcí v tom, jak je přijímala zdejší společnost.

Vím, že Peřinovi získali nejen vaši podporu, ale díky vám i podporu blízkého okolí.

Pomáhali jsme jim s různými organizačními věcmi, například se získáním českého občanství. Byli velice skromní a tak i žili. Pan generál skoro do svých devadesáti řídil auto, už jsme o něj měli strach, ale oba chtěli být soběstační, dokud to jen šlo.

Pak mu ale začaly ochabovat nohy, nakonec skončil na vozíčku. Sehnali jsme bezbarierový byt a přestěhovali je tam. František se stěhovat nechtěl, zase to bylo přesazení na stará kolena do jiného prostředí, ale Aničku se podařilo přesvědčit a ta to rozhodla. Nakonec to uvítal, v bytě měli dvě lodžie a mohl v sedávání na sluníčku celý den. Mimochodem, v pokoji měl rozvěšené i fotky s věnováním astronautů, kterým bral míru na pilotní křesla, Armstronga nevýjímaje. Těch si moc vážil.

Bydleli v blízkosti školy, která nese jeho jméno, a když už nemohli vařit, zaplatili si v jídelně obědy. Vždycky jim je někdo z učitelů nebo personálu školy donesl. Pan doktor Dresler, lékař, za nimi docházel domů. Celý život byli zvyklí pomáhat a pro nás byla radost jim to oplácet. Za všechno hrozně děkovali, protože věděli, že to není vynucené, že to je upřímná pomoc.

Také jste pro ně organizovali různé společenské akce.

Ano, například spolu s tehdejším primátorem Prahy Janem Kaslem jsme Peřinovým připravili oslavu diamantové svatby na Staroměstské radnici.

Na jejich přání to proběhlo formou společenského setkání s přáteli. Já měl tu čest, doprovodit paní Aničku při ceremonii v Brožikově síni na její místo. Odpoledne se slavilo na parníku.

Pět let na to si vzali za úkol piloti z Čáslavi, že kamennou svatbu jim zařídí u nich, v rámci leteckého dne. Dopravili jsme nic netušící Peřinovi na letiště do Čáslavi, tam předjel nádherný kočár, odvezl je na letištní plochu a na vyhrazeném prostranství jim polní kurát odsloužil svatbu. Oba dva měli slzy v očích, tohle nečekali. Kolem nich se dělali různé taškařice. Ovšem oni sami měli úžasný smysl pro humor. Ona mu říkala Prcku, on jí Aničko. Peřina byl doopravdy hodně malý, ale snad díky té jeho výšce měl i to štěstí, že jako pilot nebyl v kabině letadla pořádně vidět, že ho netrefili. Byli to dva nádherní lidé, hluboce se milovali a odcházeli ze světa

de facto spolu. Když odešla ona, odešel on. Ta jejich věrnost, která mezi nimi byla, to byla velká síla.

Vyprávěl vám někdy nějaké příhody z mládí, z letectva?

Vyprávěl, ale všechny ty podstatné najdete v životopise „Generál nebe“. Sám je Fajtlovi diktoval. Jinak těch příhod bylo samozřejmě bezpočet. Během jedné návštěvy v Morkůvkách na to přišla řeč s Františkovou neteří. On tam dělal různé vylomeniny. Když už lítal, tak si vždycky zalítnul nad Morkůvky a lítal tak nízko, že věděl, kdo ten den nebyl oholený. Lidi se kolikrát báli, aby jim na baráku nerozházel střešní tašky. V Morkůvkách měl kamarády do poslední chvíle, na oslavu 95. narozenin mu přišlo pogratulovat dokonce pár vrstevníků, byť o něco mladších. Vyprávělo se, vzpomínali na události staré třeba osmdesát let. Každý si to pamatoval jinak, takže to bylo velmi zábavné.

Pokora generace, která zažila tolik dějinných převratů, je fascinující. Co takovému člověku, jako byl generál Peřina, pomáhalo opakovaně začínat téměř od nuly?

Úžasná vůle a během války i opravdové vlastenectví. Všichni ti piloti byli v armádě, měli svého vrchního velitele. V době před 2. světovou válkou to byl prezident Beneš a oni osobu prezidenta Beneše bezvýhradně zbožňovali. Pro ně to byl představitel státu, kterému přísahali vojenskou přísahu a tu brali doopravdy, do písmene vážně. To v něm zůstalo, když šel bojovat. Samozřejmě mu pomáhala i jeho dobrodružná povaha. Tihle lidé byli velcí dobrodruzi.

Prezidentu Benešovi se ale často vyčítá, že svou politikou otevřel komunistům cestu k moci.

Jak na tento fakt nahlíželi váleční hrdinové?

Zůstali věrní. Neslyšel jsem od nikoho z nich komentář, že by nějakým způsobem zpochybnil roli hlavního velitele. Oni se tím obdobím ani nikdy nijak nezabývali.

Pro ně to bylo de facto období války a po válce, snad to brali jako důsledek obecné orientace na Slovanstvo.

Prostě, Beneš byl prezident, byl to jejich člověk a šli za ním. Zachovali mu věrnost až do své vlastní smrti.

Peřinovi měli celkově obrovskou úctu k významným osobnostem politického života, k autoritám jako takovým. Pan ministr byl vždycky pan ministr a pan prezident pan prezident. Byl to zajímavý přístup.

Ovšem člověk, který byl zvyklý na vojenskou morálku, čest a věrnost, se s nástupem komunistů musel vyrovnávat dost obtížně...

Ano, právě proto volil útěk. On se nechtěl pokořit a zůstat tady, protože by to nemohl překousnout a Peřinová zrovna tak. To byla úžasná ženská. Poté, co ji fašisté odsoudili k trestu smrti, který pak změnili na doživotí, byla do konce války v koncentráku.

Ale přežila nezlomená a čekala na Františka, ačkoliv celou dobu nevěděla, jestli se vrátí, jestli je vůbec naživu.

Vzpomínala na tu dobu někdy?

Občas na to vzpomněla. Když se dostali do Řep, tak tu sestry Boromejky akorát dávaly dohromady budovu Domova sv. Karla Boromejského, kde byla Anička za války několik měsíců zavřená. Vzpomínala na to jako na dobrý kriminál, protože sestry se k nim chovaly slušně. Vězeňkyně musely sice tvrdě pracovat na poli, ale dostávaly chleba a mohly se umýt, což je pro ženy důležité. Prostě, hygiena a chleba tu oproti jiným lágrům byly. Sestry Boromejky chovala ve velké úctě.

Po emigraci do Anglie zaznamenal válečný hrdina Peřina kariéru propad. Jak to nesl?

Velice těžce. Říkal mi, že kolikrát měl slzy v očích, protože byl odmítaný jakoby pro svoji vysloužilost a přitom cítil, že by ještě rád do vzduchu, ale už na to byl starý. Lítání pro něj bylo všechno. Svěřil se mi, že se po emigraci rozhodl špatně, že měl místo Anglie zvolit Francii, protože tam byl ten největší hrdina. Na druhou stranu, Anglie pro něj navždy zůstala baštou odporu proti Hitlerovi. Po návratu do vlasti ho z francouzské ambasády často navštěvovali, vznikly tam velmi vřelé vztahy. Peřina je nositelem dvou nejvyšších francouzských vyznamenání. Prostřednictvím ambasády se zúčastnil i oslav výročí invaze, kde se dokonce setkal s letci z druhé strany bojiště.

Víte, kdy se proletěl naposledy?

Naposledy sednul do letadla před Velikonoci toho roku, kdy zemřel, před oslavou jeho 95. narozenin. Jeden podnikatel z Brna dal k dispozici svoje čtyřmístné letadlo, přichystali jsme to jako překvapení, pan generál o tom dopředu nevěděl. Přijeli jsme mikrobusem do Brna, a že se jedeme podívat na letiště. Do letadla by sám už nevylezl, tak jsme ho vzali do náručí, šoupli jsme ho tam, a jakmile dosedl na sedačku, tak pilot odstartoval na půlhodinový let. Tehdy ještě jednou a naposledy viděl Morkůvky ze vzduchu. Když letadlo přistálo, tak jsme ho zase snesli, šoupli do mikrobusem a pokračovali dál do Morkůvek, kde se na druhý den chystala narozeninová oslava.

95. narozeniny - Vlastislav Fencel zcela vlevo

Komentoval nějak ten svůj poslední let?

Komentoval, samozřejmě. Já jsem se ho ptal: „Tak jaký byl pilot, pane generále?“ A on říkal: „Dobřej. Dobřej pilot to byl.“ A já: „Jak dobřej pilot, vysvětlíte mi to trochu.“

A on povídá: „No zvednul to přesně tak, jak bych to zvednul já. Ty víš houby, my stíhači to máme v pr....“ A proč?

Oni pravděpodobně cítí ten tlak těla do sedačky a podle něj poznají i moment, kdy to mají zvednout. Hrozně se mu líbil ten start a byl z toho ohromně šťasten, dokonce i po té cestě z Prahy, která na něj byla už dost dlouhá.

Peřinovi děti neměli. Podědil někdo z příbuzných v Morkůvkách Františkovy geny?

K letectvu nikdo nešel, ale jak jsem už zmínil, pan generál byl i vášnivý střelec a lovec a to po něm zdědil jeho synovec. Jinak se v Morkůvkách o jeho odkaz výborně starají, nejdřív vznikla malá síň slávy, později muzeum. Příbuzní mají doma v podkroví vzpomínkovou místnost, kde jsou vystaveny třeba snubní prstýnky Peřinových a věci z jeho pokojíku. Františkův rodný dům už nestojí, prodali ho, byl malý a vlhký, dnes je na jeho místě novostavba. Když jsme tam s panem generálem na vozíku při oslavách přijeli, utrhl si na předzahrádce jarní kytičku a dal si ji do klopky uniformy. Nejspíš ji tam zasadila ještě jeho maminka.

Dnes jsem to místo poznal jen podle zbytků starého sklípku a zbytků původního plotu. V hotelu na Kraví Hoře v Bořeticích, kde jsme přespávali, se stala úžasná událost. Při příchodu pana Peřiny na pozdní večeři všichni přítomní hosté odložili příbory, přerušili zábavu a s úctou povstali, aby leteckého hrdinu přivítali.

Jak probíhala poslední návštěva pana generála v rodné vsi?

Chtěl se podívat na hřbitov za maminkou, museli jsme ho tam nakonec i s vozíkem odnést ze schodů, které vedou ke hrobu. Se svými rodiči se viděl naposledy před emigrací. Narozeninová oslava se konala v kulturním domě. Největším překvapením byl pro něj přelet stíhacích vojenských letadel - gripenů. Převezli jsme ho na vozíku mezi vinice. Samozřejmě nevěděl, co ho čeká. Zásahu na přeletu měl náčelník generálního štábu armády, generál

Štefka a tehdejší velitel základny Čáslav, dnes velitel letectva generál Verner. Piloti musí nalítat určité letové hodiny a toho dne bylo umožněno, že vykonají operační let v tomto prostoru. František z toho měl obrovskou radost a letadla zdravil salutováním.

Oslavu ale uzavřela smutná zpráva o smrti Aničky. Pan generál ji přežil jen krátce...

To bylo velice dojemné, paní Peřinová zemřela 16. dubna a pan generál 6. května. Toho 16. dubna v den oslav Františkových 95. narozenin byla neděle velikonoční. Anička, která už byla tou dobou hospitalizovaná s těžkou nemocí v posledním stádiu, nemohla na oslavu jet a v nemocnici v Praze zemřela. Na závěr jejího pohřbu šel pan Peřina sám před rakev s jedinou rudou růží v ruce, postavil se do pozoru a tu růží zlomil. Tímto gestem dal najevo: končím.

Hrozně ji miloval. Po jeho smrti byly jejich urny během slavnostního aktu společně uloženy do hrobu na hřbitově v Morkůvkách.

Do prostoru hřbitova se ze vsi vchází branou ve zvonici, kde jsou zavěšeny dva staré, krásně znějící zvony.

Napadá mě souvislost – snad právě František a Anička, co člověk může vědět? Ty úžasné zvony by potřebovaly opravit a i jejich dřevěná stolice. Bylo by dobré, kdyby obec našla sponzory na jejich opravu. Mrzí mě ještě jedna věc. Nepodařilo se mi prosadit pojmenování ulice v Řepích, která by nesla generálovo jméno. Přál bych si, aby v povědomí lidí neustále žil.

Nicméně, jsem rád, že jsme manželům Peřinovým mohli zpříjemnit poslední léta života. Já jsem dodnes nevyrazil z mobilu Peřinovo číslo. Pro mě pořád existuje, i když už není mezi námi.

**Levne letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími**

**Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách**

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

VÁCLAV HAVEL AIRPORT PRAGUE

Zina Pacák

Pražské mezinárodní letiště v Ruzyni od 5. října tohoto roku nese název Václav Havel Airport Prague neboli Letiště Václava Havla Praha. Václav Havel byl prezidentem Československa v letech 1989 až 1992 v pořadí devátým a zároveň posledním a následně prvním prezidentem České republiky v letech 1993 až 2003. Mimo jiné byl dramatikem, esejistou a kritikem komunistického režimu. Slavnostní akt se uskutečnil v den jeho nedožitých 76. narozenin. Václav Havel nás navždy opustil vloni dne 18. prosince.

Pojďme spolu malinko zavzpomínat na jeho jistě inspirativní, zajímavou a ne vždy lehkou životní pouť. Všimněme si určitých spojitostí v číslech týkajících se jak vzniku pražského letiště, tak i narození a života Václava Havla.

Pražské letiště se začalo stavět na pláni zvané „Dlouhá míle“ v roce 1933. Když byl o čtyři roky později, 5. dubna 1937 provoz letiště zahájen, v rodině u Havlů právě slavili půl roku od narození jejich prvorozeného syna Václava, který se narodil 5. října 1936. Jistě v tento slavnostní den již zvedal svou hlavičku a rozhlížel se kolem sebe, kterýmpak asi směrem povede jeho „životní míle“. Možná se už přetáčel z boku na bok, čímž se připravoval na svůj životní start a současně rozdával všem okolostojícím radostné chlapecké úsměvy, které si ostatně ponechal po celý svůj život. Nikdo z jeho blízkých tehdy netušil, kudy bude Václav kráčet svým životem, čím a jak tu svou „životní míli“ naplní. Bude-li kráčet lehce a snadno, či bude-li muset čelit různým úskalím i těžkostem, jak už to v životě bývá. Půjde-li pomalu a volně, nebo mílovými kroky. Dnes všichni víme, že jeho kroky byly mílové. A ne vždy lehké a snadné.

Po ukončení povinné školní docházky v letech 1951-55 jej životní cesta vedla přes chemického laboranta na Vysoké škole chemicko-technologické a přes večerní gymnázium ve Štěpánské ulici v Praze, kde v roce 1954 odmaturoval. Na podzim 1956 jej zavedla na aktiv mladých začínajících autorů na Dobříšši, kde pronesl rebelský projev. V téže roce mu jeho osud představil Olgu Šplíchalovou a po osmi letech, 9. července 1964, své životní cesty spojili. V roce 1959 jej políbila umělecká múza a Václav Havel napsal svou první divadelní hru – jednoaktovku – „Rodinný večer“. Jeho úspěšná divadelní a umělecká dráha pokračovala až do roku 1968. V březnu 1968 se stal spolu se sto padesáti spisovateli a kulturními pracovníky signatářem otevřeného dopisu adresovaného ÚV KSČ.

V letech 1969-76 byl Václav Havel veden svou životní dráhou přes politickou normalizaci a perzekuci. Dne 6. ledna 1977 byl otištěn dokument „Charta 77“, který byl podepsán stovkami československých občanů. Tento dokument vyzýval tehdejší vládu ČSSR, aby se držela mezinárodních závazků o dodržování lidských práv. Václav Havel, spoluzakladatel „Charty 77“, se stal mluvčím tohoto hnutí, za což byl na pět měsíců uvězněn. Pobyť ve vězení se v dalších letech ještě několikrát opakoval. Václav Havel v roce 1978 pokračoval ve své životní pouti jako spoluzakladatel a mluvčí Výboru na ochranu nespravedlivě

stíhaných. Následovalo stíhání a sledování Státní bezpečností - StB, zatýkání a odsouzení. V době, kdy se nacházel ve vězení, mu bylo velkoryse nabídnuto vycestování do New Yorku na premiéru jeho hry. StB tento výjezd chtěla umožnit pod podmínkou, že se Václav Havel nevrátí zpět do ČSSR.

Havlův osud mu naštěstí nedovolil vycestovat do New Yorku navždy, připravoval mu daleko náročnější, pestřejší a zajímavější životní dráhu. Ta jej vedla přes několik dalších pobytů ve vězení až na Pražský hrad, kde byl 29. prosince 1989 zvolen prezidentem Československé socialistické republiky a o pár let později, 26. ledna 1993, prezidentem České republiky. V druhé polovině 90. let mu životní osud přinesl ještě tvrdší zkoušku, než byly jeho pobyty ve vězení. Jeho drahá milovaná manželka Olga vážně onemocněla a 27. ledna 1996 jej navždy opustila. Olga Havlová byla první manželka českého prezidenta a první dáma České republiky.

Pro nikoho není lehké a ani snadné kráčet svým životem sám, bez partnera, a nést tak veškerou tíhu každodenních povinností a strastí sám. Václav Havel se v následujícím roce rozhodl spojit svou životní cestu s cestou herečky Dagmar Veškrnové. V lednu 1997, po jejich sňatku, řekl Václav Havel v rozhlasovém pořadu Hovory z Lán: „Věřím, že většina lidí pochopí a přijme mé rozhodnutí uzavřít sňatek s Dášou. I kdyby tomu tak nebylo, nedá se nic dělat. Kdo mne trochu zná, ten ví, že v zásadních věcech jsem vlastně po celý život dělal jen to, co jsem vnitřně považoval za správné... Olga je a navždy zůstane naprosto nenahraditelnou a zásadní součástí mé duše.“ A zdůraznil, že Dáša mu nemůže Olgu nahradit, ale přesto s ní hodlá strávit zbytek života. Což se také stalo.

Václav Havel ukončil svou prezidentskou činnost 2. února 2003. Jeho životní cesta jej opět navrátila k divadlu a k literatuře. Václav Havel v této době plně využil svého mezinárodního renomé na podporu pronásledovaných a vězněných obránců lidských a občanských práv ve světě.

Dne 5. října 2004 Václav Havel otevřel Pražskou křižovatku, mezinárodní duchovní středisko, které se stalo sugestivním místem nejrozmanitějších setkání, kde jsou pořádány přednášky, diskuze, koncerty, představení, výstavy, meditace a happeningy. Pražská křižovatka sídlí v dnes již dávno odsvěceném kostele, který měl dle Kroniky české Václava Hájka z Libočan původně založit v roce 927 sv. Václav.

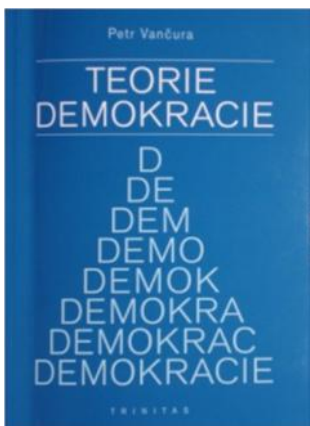
V roce 2007 se Václav Havel věnoval psaní divadelní hry „Odcházení“ a v následujících letech se zúčastnil premiér své divadelní hry Odcházení v Hradci Králové, Brně, Českých Budějovicích, v Plzni, v zahraničí v Londýně, Bratislavě, Varšavě, v Cáchách a Filadelfii.

Havlova pestrá, bohatá a náročná životní pouť se uzavřela dne 18. prosince 2011, kdy odešel z tohoto světa definitivně a navždy - „Člověk prostě není Bůh a hra na něj se mu krutě mstí.“

Uběhlo pár desítek let, přesně sedmdesát pět, od zahájení provozu pražského letiště a od prvních radostných úsměvů malého Václava Havla, a nastal den, kdy se tyto dvě významné pražské životní události spojily sloučily sjednotily splynuly v jedno pojmenování a v jeden název - Letiště Václava Havla Praha, Václav Havel Airport Prague.

S nápadem přejmenovat pražské letiště přišel jako první slovenský filmový režisér, scenárista, producent, filmový organizátor, televizní a filmový podnikatel Fero Fenič. Je úžasné a skvělé, že i po rozdělení Československa, pevné přátelské a obdivné vazby mezi Čechy a Slováky přetrvávají. Fero Fenič je toho zářivým příkladem. „I v jiných zemích světa nesou letiště hlavních měst jména po lidech, kteří významně ovlivnili svoji vlast: Letiště J. F. Kennedyho v New Yorku nebo Letiště Charles de Gaulle v Paříži,“ uvedl slovenský filmový režisér Fero Fenič ve svém prohlášení uveřejněném na <http://letistevaclavahavla.cz/>. Vřelé díky za skvělý nápad, který se dne 5. října 2012 uskutečnil, pane Feniči!

Na závěr připomeňme vzpomínkovou knihu „Deset let s Václavem Havlem“ Ladislava Špačka, českého spisovatele, televizního novináře a moderátora, pedagoga, popularizátora společenské etikety, bývalého tiskového mluvčího prezidenta Václava Havla, otce režiséra Radima Špačka, vydanou v tomto roce. „Ladislav Špaček nestaví pomník, ale vytváří obraz. Mozaiku. Ze střípků Havlovy osobnosti a příběhů, které s ním zažil,“ - jak vyjádřil jeden ze čtenářů knihy připomínající významné životní období velkého Čecha, jehož jméno nese naše mezinárodní letiště.

Teorie demokracie

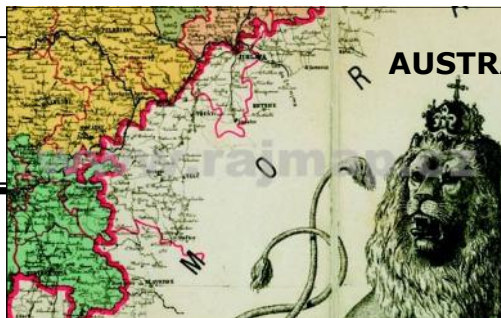
Josef Krám

Pod tímto titulem vyšla 111stránková publikace Petra Vančury. Kniha „Teorie demokracie“ má logicky uspořádanou strukturu (úvod, předpoklady a východiska demokracie, základní principy a ustanovení demokracie, občanské nástroje demokracie, demokratický proces, výkon veřejné správy a hodnocení veřejné služby). Na rozdíl od klasických filozofických knih však podává jasně a srozumitelně fakta z historie (v tomto případě i americké) a současnosti. Věřu, že to není suchopárné, ale čtivé čtení, počínaje definicí pojmu demokracie jako způsobu veřejné správy, při němž odpovědnost na sebe berou sami občané; že v demokracii zastupitelé, pověření občany, vykonávají pro občany veřejné služby ve všeobecném duchu vzájemné

úcty, a konče faktem, že demokracie je ve své podstatě občanská samospráva. Budeme-li po komensku názorní, pak tedy citujeme pár autorových příkladů od nás z doby polistopadové: Naši politici, jakmile dostali ve volbách potřebné hlasy, o občany se nezajímali. Další nedostatky se začaly objevovat v rychlém sledu v politice, hospodářství a v celé oblasti veřejné správy; právě jí je věnována v této publikaci zásadní pozornost a řečeno autorovými slovy, politici jsou v demokracii zaměstnanci občanů. Ať již vládla kterákoliv strana, chování politiků bylo korupční a výsledky hrozné. Dost citací, kniha to je velmi přínosná, a přečteme-li si odstavec o autorovi, pochopíme víc.

Petr Vančura (*1949) vystudoval matematickou analýzu na Karlově univerzitě, ale místo toho, aby se živil matematikou, vyučil se truhlářem a 11 let pracoval u ponku. V roce 1985 jej přemluvili, aby šel dělat vedoucího provozu truhlářů a čalouníků v Dobrušce. Z tohoto místa jej vyhodili 1989 poté, co si dovolil zaslat ONV kandidaturu na místo ředitele podniku; to v době perestrojky si všechny podniky musely „zvolit“ ředitele. V revoluci 1989 a po ní byl v Rychnově nad Kněžnou jednou z významných osobností Občanského fóra, poté se stal členem rady rychnovského ONV a následně zástupcem přednosty Okresního úřadu. 1993 nastoupil na ministerstvo zahraničí a byl vyslán do Washingtonu jako zástupce velvyslance naší republiky, tam působil tři roky. Po návratu do ČR odešel pracovat do Občanského institutu a potom spoluzakládal Sdružení pro svobodu a demokracii ZVON, jehož předsedou je dodnes. Edičně dobře připravená publikace vyšla v 1. vydání péčí nakladatelství Trinitas Svitavy.

Glosa
Miloše Ondráška

Brazilská samba na Hradčanech

Před časem jsem se zmínil, že po roce 1990 se na exil navěsila v republice, zejména v Praze, spousta lidí, kteří neměli s námi nic společného, někteří byli k nám obráceni zády během totalitního systému. Politici nejrůznějšího kalibru si na naše konto vytvořili prebendu, tak jako organizátoři vlasteneckých akcí. Zajímal se některý z nich o naši rehabilitaci? O navrácení normalizátory zabaveného a soudruhy rozkradeného majetku? Dvacet let je dostatečně dlouhá doba nabídnout bydlení pro staré a osamělé, kteří by se rádi vrátili do vlasti. Novináři, kteří o životě v exilu z osobní zkušenosti nic nevěděli, o nás nepsali příliš lichotivě, nakonec většina tuzemců si myslela a nejednou prohlašovala, že jsme opustili výhody socialismu za účelem zbohatnutí. To měli v jistém slova smyslu pravdu, zbohatli jsme pracovními zkušenostmi, zvládli cizí jazyky, poznali jsme život v jiných společensko-politických systémech a hlavně – nemuseli jsme se krčit a vychovávat děti v pokrytectví. To byla daň za ztrátu vlasti, domova, rodičů, sourozenců, přátel. Nelehká oběť.

Po dvaceti letech se do znovu otevřeného domova (ten je jen jeden, v Melbourne jsme doma) rádi vracíme, již nejsme exulanti, jednou jsme krajané a jindy Češi žijící v cizině. Jak se komu hodí. Já se stále cítím exulantem, který nepřišel do Austrálie nahrabat. Ani mne nikdy nenapadlo, abych zde vytvořil českou kolonii. Čs. aerolinie v době totality vydaly letáček ukazující leteckou linku z Prahy přímo do Západní Austrálie, do českého hrabství. Uvažuji, zda při všech těch současných oslavách a slibech se nevynoří opět něco podobného. Nakonec by to nebylo nic tak nového. Touha po moři byla známá již od doby Přemysla II. Otakara, když dorazil k Baltu s šedesáti tisíci svých vojáků, kterým se nabídlo dosud nevídané potěšení pohledu na nekonečné vody a pobřežní možnost se vydovářet. Prusové kapitulovali, nechali se pokřtít a český král tam založil město zvané dodnes Královec, Königsberg a neblahé paměti Kaliningrad. O něco později, v roce 1269 pak Přemyslovo vojsko dorazilo k Terstu na břehu Středozemního moře. Proč tedy úřady neuvažují o obnovení českého království? Také Husité ozbrojení palcáty se vydali na sever a dorazili dvě stě let po Přemyslovi ke Gdaňsku, Svatopluk Čech to přitažlivě popsal: „Hromu rachotem a vichru letem / vozy husitů se valí světem / vojínů v nich tváře opálené / žen i dívek prsy rozhalené“. Kdo by se tam nenechal pasovat za rytíře? Jan Amos Komenský v Labyrintu světa a ráje vyličil zážitky z plavby do Anglie v r. 1641 a všichni víme, že jeho hrobka v nizozemském Naardenu patří českému státu. Kolonie velká jak poštovní známka? Nerudovy dojmy z plavby Středomořím spisovatele intenzivně propojily s celým světem. V prvních měsících po vzniku republiky v roce 1918 vznikla politická představa, že Češi by měli mít moře, že by si to zasloužili po třech stech letech utrpení pod Habsburky. Jsme skromní, alespoň tedy koridor k Jadranu. Finsko si takový pruh území

k Severnímu moři vybojovalo. Kdybychom takovou cestu k moři měli, člověk by si mohl dovolit všechno, k moři se dostat po svém a pak se plavit, co jiného by mohlo upevnit naše sebevědomí! A mohli bychom to dávat najevo!

Nejde ovšem jen o moře, zodpovědné úřady by měly registrovat a v podstatě splnit sny našich předků. Je pravda, v době kdy Anglie, Francie a Německo, Španělsko, Portugalsko a dokonce i Itálie si rozdělávaly pustiny v Africe a rajské ostrovy v Tichomoří, český lev měl jiné starosti, samozřejmě nedřímá. Začal pelichat až po únoru 1948, nepomohla ani na hlavu naražená pěticípá hvězda. Nepropásli naši předkové příležitost, dokud se český lev skvěl skvostnou hřívou a ozdoben královskou korunou? Nenaskytla by se příležitost nyní? K čemu slouží komise, výbory a pořadatelstva plná ředitelů, jednatelů, referentů, organizátorů konzultantů, koordinátorů, výzkumníků, sběratelů, úředníků a podúředníků? Všichni se slušným platem. Vydejme se ve stopách cestovatele Emila Holuba, eventuálně Hanzelky a Zikmunda, nitro Afriky je již rozparcelované, ale i tak čeští osadníci by mohli vyřít kus prsti. Tak uvažoval mírumilovný Holub, až na břehu mocné řeky Molopo ho zastavila plicní nákaza skotu, zahubila jeho třicet tažných volů. Bez zápřahu do povozů s proviantem si dále netroufal. Mluvěním českého kolonialismu se stal jiný známý cestovatel Jan Havlasa a z jednoho jeho spisu (České kolonie zámořské) se dovídáme, že velmoci se náporu z východu neubrání, ale našťastí jsou zde Češi. „Sterilní národy propadnou svému osudu“, prohlásil. Havlasa navrhoval, abychom zabrali Togo při Guinejském zálivu na západě Afriky. Lékárník a cestovatel Vilém Němec myslel jinak, v roce 1923 zamířil svůj lovecký dalekohled na Habeš. Jiní se domnívali, že nevhodnější by byl Madagaskar anebo Nová Guinea, ta je vlastně za australskými humny. Slováci by se mohli usadit na Tahiti, plánoval Milan Rastislav Štefánik, byl Čechoslovák, bůhví, jak by to dnes dopadlo. Tak je vlastně lepší, že žádné kolonie nemáme. Uvažuji ale nad těmi, kteří v roce 1945 vtrhli do pohraničních oblastí obydlenými Němci, zabrali jejich továrny a dílny, nastěhovali se do jejich zařízených domů a vybavených zemědělských usedlostí. Nebyli to kolonizátoři?

Na závěr se vracím k prvnímu odstavci, vlastně bychom měli být spokojení, žijeme pod rovníkem a stará se o nás srdce Evropy. Generální konzulát v Sydney rozeslal zprávu, že příští rok přijede do Austrálie katolický biskup Esterka, snad instalovat nového českého kněze. V rozporu s touto informací Česká biskupská konference oznámila, že celosvětovou péči o katolické misie přebírá biskup Václav Malý z Prahy a biskup Petr Esterka, pouňorový uprchlík žijící v USA, má již právo na odpočinek. Jinými slovy - exulanti patří do starého železa, ať je to pán nebo kmán.

PS Nadpis glosy jsem si vypůjčil z mediální webové stránky pojednávající o krajských slavnostech; zajímavosti o mořích a koloniích z publikace České snění.

ZEMITÍ ČEŠTÍ HAVELKOVÉ A JEJICH OSUDY

Miroslav Sígl

Po několik let jsem sepisoval obecní kroniku. O své rodné obci Obříství na Mělnicku (nedaleko soutoku Labe s Vltavou) jsem vydal obsáhlou knihu „Osobnosti a osudy obce“ (300 stran a 280 ilustrací, vyšla v roce 2000 u příležitosti 710. výročí od první historicky doložitelné zmínky o obci). Jsem také pamětníkem a svědkem mnoha událostí od první Masarykovy republiky přes všechny režimy, z nichž nejhrůznější byla léta válečná, spojená s nacistickou okupací a nekonečně dlouhé období komunistické totality, s výjimkou povzbudivého a tolik nadějného Pražského jara 1968.

Z mých nikoli zasutých, ale stále živých vzpomínek nikdy nevyzímá události 50. let, kdy z naší obce byly násilím vystěhovány do pohraničí některé selské rodiny, kdy moje maminka mnoho nocí proplakala nad tzv. kolektivním ustájením všeho dobytka v nově vznikajícím JZD (jednotném zemědělském družstvu), kam smutně s tatínkem odváděli naše tři kravičky – živitelky. (Sám po existenčním postihu a okamžité výpovědi z redakce Mladé fronty jsem pracoval v letecké továrně, doma dvě malé děti, třetí na cestě).

Podobné tomu bylo i v dalších rodinách, nejhůře však dopadli ti, kteří patřili k elitě naší obce – vzdělání rolníci – ve slovníku té doby se poprvé objevilo odpudivé slovo kulak - právě pro potomky selských rodů - stalinské označení pro střední až bohaté rolníky. Z naší obce bylo vystěhováno několik selských rodin, mezi nimi například rodina Bradáčkova, přestože se do historie obce Obříství zapsal významně její předchůdce Adolf Bradáček, který byl zdejším starostou plných 27 let. Komunisté neměli slitování a jeho potomky vykázali jen s nejnужnějším vybavením. Další větší sedlák si před vystěhováním své rodiny vzal dobrovolně život.

Usedlosti v mé rodné obci opustili také další statkáři – Eduard a Vlasta Jílkovi, Jan a Vlasta Kučerovi – ti všichni emigrovali do USA. Do Austrálie odešel ze své rodné země Libor Havelka s manželkou Marií. O nich a nejdříve o jejich rodu je proto následující vyprávění, o němž mne požádala šéfredaktorka Čechoaustralana při jedné své návštěvě v Praze, kde jsme se také potkali.

ČESKÝ DOMOV

Kořeny Havelkova rodu sahají do 18. století, kdy hospodařili na vlastních a později i na pronajatých pozemcích v Železných horách, které jsou součástí Českomoravské vrchoviny. Zemědělská půda tady rodí jen některé obiloviny a plodiny, na mnohé je příliš chudá. Nejstarší z rodu, na kterého si ještě pamatuji, byl Václav Havelka (1850 – 1931), prozíravý a pokrokový hospodář. Prosazoval se také jako veřejný činovník: jeho zásluhou byla zřízena jedna z prvních hospodářských škol v Čáslavi. Na přelomu 19. a 20. století jeho zásluhou například ustával do naší země dovoz kmínu, který začali ve velkém pěstovat Havelkové, a zakrátko se jeho výnosy staly podstatnou částí rodinného bohatství. Václav Havelka pronajímal i zamokřené pozemky za nízký nájem svým spoluobčanům, aby se mohli lépe žít. Rekultivoval a realizoval meliorační úpravy na tu dobu ne zrovna obvyklé, aby je mohl používat k pěstebním účelům.

Své syny vedl k vysokoškolskému vzdělání - Jiří absolvoval vysokou školu zemědělskou ve Vídni a byl prvním inženýrem v rodu. Ten se také stal majitelem panství v Obříství, kde mu na základě poválečné pozemkové reformy bylo prodáno 145 hektarů orné půdy a 200 hektarů lužních lesů v přilehlém povodí Labe. Tuto půdu odebral předtím stát zdejšímu rodu Trauttmannsdorffů (jediná dcera známého hraběte Slavaty se provdala za hraběte Leopolda A. Trauttmannsdorffa – Slavatové byli od té doby první pobělohorskou vrchností, která sídlila v Obříství). Stalo se tak v listopadu 1925, kdy se ing. Jiří Havelka s manželkou Miloslavou stěhují ze Železných hor do středu úrodných Čech a s nimi i čtyři další věrné rodiny, aby mu i nadále jejich členové pomáhali. Se souhlasem pozemkového úřadu koupil Jiří Havelka (1882 – 1959) také zdejší empírový zámek (s bohatou, leč zasutou historií) a dvůr jako zbytkový statek. Drobným zemědělcům bylo z panství přiděleno dalších 532 hektarů půdy. Trauttmannsdorffové se odstěhovali do Dolních Rakous.

Z dostupných pramenů vyplývá, že si na jednu třetinu panství vzal Jiří Havelka úvěr. Zasel téměř všechny pozemky řepou cukrovkou a po roce tak úvěr splatil – což zní v dnešních podnikatelských podmínkách téměř neuvěřitelně, už také proto, že podobná činnost není dnes zcela myslitelná. Na svém statku zavedl všude elektřinu a rozvod vody. Měl velké pochopení pro rozvoj obce, pod zámek přenechal pozemky místní Tělocvičné jednotě Sokol, která zde vybujovala fotbalové a volejbalové hřiště a také kurty pro tenis. Všichni členové Havelkovy rodiny byli věřícími Českobratrské církve evangelické, jejíž atributy ctíli a dodržovali.

Ještě v mírových měsících první republiky poskytl obci bez náhrady budovu zámku, aby pozvedl vzdělanost jejích obyvatel a byla zde otevřena Jubilejní měšťanská škola, nesoucí jméno Svatopluka Čecha (byl v letech 1895 – 1903 zdejším spoluobčanem). Do nového školního roku 1938/1939 jsem již také chodil. Do té doby mí spolužáci dojížděli za vzděláním buď na Mělník, do Kralup nad Vltavou, nebo jako v mém případě do Neratovic. Škola byla újezdní, navštěvovalo ji žactvo z několika okolních obcí. V době druhé světové války a nacistické okupace přijížděli na Havelkův statek lidé ze všech končin, aby si mohli tajně opatřit nedostatkové potraviny. Přestože za to hrozily vysoké tresty, také oprátka, nikdo od Havelků neodcházel s prázdnou. Nedošlo ani k žádné udavačské aféře či ke střetu s okupanty. Syn ing. Libor Havelka se v roce 1941 oženil s Marií Platzerovou, dcerou majitele patentové firmy a potomka známého sochařského rodu Platzerů, představitelů pražského rokoka a klasicismu. Po sňatku začali novomanželé hospodařit na statku, zatímco zámek a lesy si ponechal ve správě ještě jejich otec. Narodily se jim krátce za sebou dvě děti -

Lenka (*1941) a Igor (*1943). V té době také přestavěli obytný dům při velkostatku na moderní jednopatrový objekt. Zasloužili se oba o rozvoj volejbalu v naší obci (hrála se zde dokonce celostátní liga), a zejména o jízdářský sport, k jehož výcviku pro celý okres Mělník poskytoval Libor Havelka bezplatně své pozemky a podařilo se mu též organizovat přehlídky jezdeckých koní při tzv. Selských jízdách.

Bohužel krátce po osvobození naší země v květnu 1945 byl vyvíjen velký nátlak na otce a jeho syna – Jiřího a Libora Havelku, aby jejich majetek byl znárodněn. Z té doby je znám neurvalý útok tehdejšího okresního komunistického představitel, předsedy Okresního národního výboru v Mělníce a poslance Bedřicha Šťastného. O něm se roze-psal nejen místní tisk (mj. „Máchův kraj“ vycházející v Litoměřicích), ale v Perutkově „Dnešku“ otiskli obšírnou kauzu Michala Mareše a nesla lapidární titulky: „Historie jednoho diktátorka“ (19. 6. 1947).

Tento okresní soudruh se postavil samozvaně do role veřejného soudce nad ing. Jiřím Havelkou, kterého hodlal před očima celé obce pověsit. Připravil i jakousi šibenici na zámku s popravčí tribunou a přes kovový ornamentální nosič těžké kovové lucerny dal přehodit umrlčí provaz. Ve svém nestoudném vystoupení bouřil proti „nezákonnému“ rozhodnutí Zemského národního výboru, podle něhož ing. Jiří Havelka nespadal pod tehdejší dekret o konfiskaci, že dojde i na všechny další „hlídače, poklasné, pohůnky, spřežence, služebníčky a přísluhovače, všechnu tu pakáž, chamrad' a havěť“.

Shromážděným občanům však v jednu chvíli v takovém ovzduší a vyložené provokaci došla trpělivost: na tribunu vyskočil malorolník (říkalo se jim „kravičkáři“) Antonín Grosman (jehož proslulost se od této chvíle šířila po celém okolí), aby zabránil divokému procesu za podpory ostatních

místních lidí, zvláště pak těch, kteří Havelku dobře znali a pracovali u něho na statku, kde vládl do té doby řád a pořádek a jeho zaměstnanci neměli nikdy důvod si stěžovat. Všichni jsme si byli vědomi, co také tento velkodušný a osvícený mecenáš pro naši obec vykonal. Toto vystoupení vyvolalo bouřlivý ohlas a pro samozvaného soudce z lidu Bedřicha Šťastného to byla krutá a nešťastná studená sprcha. Vždyť se Havelky zastává obyčejný člověk, ne boháč, ne jeho spřízněnc a jakou má ještě ohromnou podporu většiny přítomných! Celý případ měl dohru před okresním soudem v Litoměřicích: Bedřich Šťastný žaloval redaktora „Máchova kraje“, který pravdivě sepsal celou komedii a jejího strůjce. Po dvou stáních ještě za pseudodemokratických poměrů (sic!) před tzv. vítězným únozem, byl naopak žalobce povinen uhradit soudní výlohy. Výpovědi svědků z obce potvrdily psaní „Máchova kraje“, v očích veřejnosti byl samozvaný „soudce z lidu“ odsouzen již dávno.

EMIGRACE

Přesto zdejší veřejnost ani nepřekvapilo, že syn Libor Havelka se nechtěl podobné hanebnosti dožít po únoru 1948 a že se odhodlal k nejtěžšímu rozhodnutí: opustit svůj majetek, svou obec, svoji vlast. Emigrovat do svobodného a demokratického světa. Jak to bylo možné, odjel s manželkou a dětmi na státní hranici a pokusil se o útěk. Poprvé se to nezdařilo, musel se vrátit do Prahy, zanechat děti u známých a teprve druhý pokus vyšel – oba rodiče překročili hraniční pásmo ve vysokém sněhu, a kromě žádosti o azyl se obraceli všude prostřednictvím Mezinárodního červeného kříže, aby za nimi přijely co nejdříve jejich nezletilé děti z domova. Doputovali nejprve do Belgie a odtud až na druhý konec světa – do Austrálie.

Nejen, že se za celou dobu kladného vyřízení žádosti o vrácení dětí nedočkali, naopak po odchodu do emigrace byli již komunistickou justicí odsouzeni v nepřítomnosti k sedmi letům vězení, k propadnutí veškerého majetku ve prospěch státu a k pokutě 200 000 korun. Obě Havelkovy děti žily u prarodičů z matčiny strany a v době dospělosti se osamostatnily. V těchto letech doléhaly však i na ně obvyklé perzekuce, jejich přítěží byl tzv. třídní původ a zejména působnost jejich rodičů v emigraci. Staří Havelkovi se museli odstěhovat z Obříství, ing. Jiří Havelka dojížděl za prací do cukrovaru, existenčně postižení byli ostatní členové rodiny. Perzekuci podstoupil například i děda Václav Platzer, který se marně domáhal pro svého vnuka zaměstnání a vzdělání. Bylo mu řečeno, že může jít jediné kopat kanály - přitom na vysvědčení měl jedinou dvojku. Hrubé zacházení úřadů se podepsalo v jeho pokročilém věku na zdraví, po srdečním infarktu zemřel na cestě do nemocnice.

V AUSTRÁLII

Čechoaustralan Libor Havelka s manželkou Marií se usadil v městě Caloundra, ale nikdy se nesmířili s podmínkou zřeknout se českého občanství. Ta podmínka platila ještě po 35 letech, než jim byla povolena návštěva vlastních dětí. Založili vlastní firmu, nejprve v nových a neznámých klimatických podmínkách pěstovali zeleninu a později přešli k pěstování sazenic pro výsadbu do zahrad a parků. Zakládali zahrady u nových rodinných domů v tomto městě a dokonce i v Sydney. V zásobě měli neustále na 5000 okrasných stromů, keřů, dřevin a palem. Jimi osazovali zahrady včetně vysévání travníkových ploch, dokonce s malými vodotrysky a jezírky. Žena Marie navíc úspěšně řídila vyučování jógy. Bývala kdysi aktivní sportovkyní v obřístevském Sokole, byla členkou úspěšného volejbalového družstva TJ Sokol Obříství.

Styk s domovem udržoval Libor Havelka prostřednictvím dopisů, které si vyměňoval s obřístevským zahradníkem Jaroslavem Musílkem. Toho si ostatně přivedl s sebou do Obříství již ve dvacátých letech. Jeden z těch dopisů je zvlášť typický:

Milý pane Musítku, oživil jste nám spoustu vzpomínek nejen na Obříství, ale i na společné hospodaření všech našich zaměstnanců. Tak pěkný poměr mezi šéfem a zaměstnanci se hned tak nenajde. Vzpomínáme často, jak jsme tu nejtěžší dobu během války přečkali. Že jsme vám všem mohli vydávat dvakrát větší deputát, než byl předepsaný, to bylo hlavně proto, že jsme vám všem mohli důvěřovat.

Vzpomínám, jak jsme vozili do Prahy zeleninu a brambory „na černo“, ale my jsme na to měli vždy potřebnou „bumážku“. Jak jsme šidili Němce, když jsme dvakrát měsíčně posílali obilí do mlýna zásluhou mladého Bědy Přeády a mlynáře Holečka. Pravidelně jsme také posílali tzv. „ověřené originální osivo“ do Rožmitálu pod Třemšínem, které však bylo určeno pro tamní podzemní odbojové hnutí. Přes železniční stanici v sousedním Chlumíně. Sám přednosta v noci naši zásilku naložil na vlak s razítkem trochu pootočeným, aby nebylo k přečtení, odkud zásilka jde. Hlavně, že se dostala do vlaku. Zásluhu na tomto švindlu měl Josef Zach, který to všechno musel mít v knihách a papírech v pořádku. Byl to odvážný chlapec, na kterého bylo stoprocentní spolehnutí.

Šlo přitom o originální setovou pšenici pro partyzány, mezi kterými působil i můj kamarád ze studií ing. Franta Lízl.

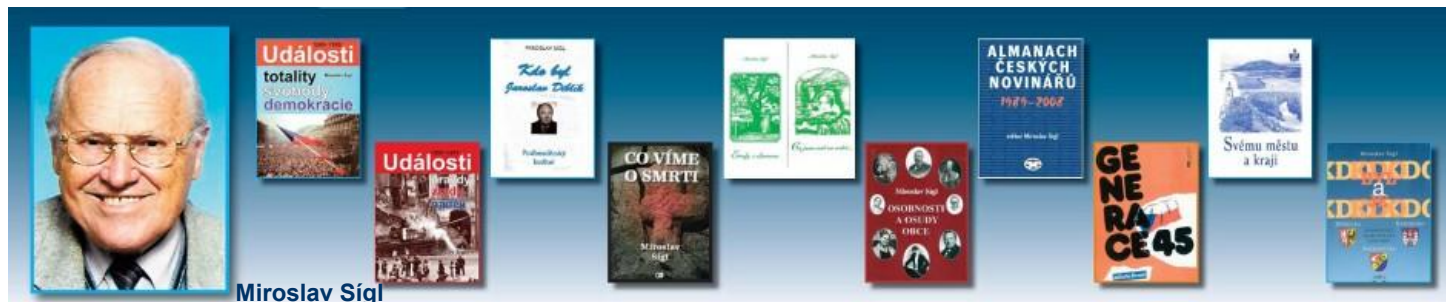
Ten byl zaměstnancem arcibiskupské lesní správy a my s manželkou jsme k němu jezdili na dovolenou po žních, kdy mě často zlobily průdušky... Podobných dopisů bylo mezi Obřístvím a australskou Caloundrou ještě mnoho. Poslední byl datován 4. září 1988, krátce nato ing. Libor Havelka v Austrálii zemřel. Navždy odešel také zahradník Jaroslav Musílek.

PO LISTOPADU 1989

Na základě politických změn v naší zemi po listopadu 1989 byl rozsudek nad Havelkovými zrušen, došlo k jejich úplné rehabilitaci. Byla zrušena i pokuta a rozhodnutí o znárodnění majetku. Složitost restitučního řízení a majetkoprávního vyrovnání by dokázal nejlépe vylíčit Havelkův potomek a dědic - syn Igor. Hospodaří znovu na pozemcích svého dědy, které za komunistické totality byly jako farma Obříství součástí Státního statku Veltrusy. Zdevastované, kdysi tak kvetoucí hospodářství, přestárlé stodoly a další objekty vyvolávaly hrůzu v očích kolemjdoucích a starousedlíků. Uvést hospodářství jakžtakž do života, nebylo vůbec snadné. Bylo spojeno s nesmírnou finanční zátěží, těžkou byrokracií státní administrativy na základě očividných nedostatků v zákonech a legislativě vůbec. Z dvou set zaměstnanců jich zbylo pouze dvacet, zaměstnání zde naopak uvítaly ukrajinské rodiny. Igoru Havelkovi byl po vleklém soudním řízení navrácen také zámek, v němž do té doby sídlila Základní škola – Fakultní škola Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Restituční zákon v tomto případě byl však spravedlivý – obec získala téměř 92 miliónů korun na přestavbu někdejší obecné školy, novostavbu moderní základní devítileté školy a objektu mateřské školy zároveň. V roce 1999 opustila fakultní základní škola své původní dlouholeté sídlo, podle slov tehdejší ředitelky školy Jitky Kašové, šlo současně o test vzájemných vztahů mezi školou a obcí, mezi obcí a novým majitelem – restituentem, o příklad pozitivního myšlení a zdravého patriotismu, aby tak nová škola mohla být vzdělávacím a společenským centrem celé obce. Při škole bylo založeno celostátní hnutí učitelů „Přátelé angažovaného učení“ (PAU), pořádaly se zde celostátní semináře, přijížděly sem návštěvy z celé republiky, dokonce byla škola poctěna návštěvou delegace učitelů z USA a zemí Evropské unie, posléze i samotného velvyslance USA v naší zemi. Ten ředitelku školy pozval k návštěvě amerických škol, aby se na vlastní oči přesvědčila o životě a práci amerických žáků a měla možnost vzájemného porovnání.

NEDOKONČENÁ KAPITOLA

Mohl bych jako autor na tomto místě své vyprávění skončit. K pokračování příběhu mi chybí mnohé: nemám vůbec žádných bližších informací o životě a práci Havelků v Austrálii, oba již nežijí, do své země se nikdy znovu nedostali, pouze jejich syn Igor byl za maminkou.

Miroslav Síg

Neodhodlal jsem se k pokračování, protože i v mé rodné obci se mnoho změnilo. Přehnal se doslova velká voda, a to obrazně i skutečně v roce 2002, kdy zde podlehl povodni 41 objektů, zejména rodinných domů, mezi nimi i můj rodný domek. Přestal jsem být obecním kronikářem, žiji od té doby pouze v pražském dvoupokojovém bytě.

Základní škola přišla o statut fakultní školy Univerzity Karlovy, ale vede si čile dále s novou ředitelkou, když její předchůdkyni obecní zastupitelstvo za nepříjemných okolností odvolalo. Restituentovi Igoru Havelkovi připadl i barokní kostel sv. Jana Křtitele; soudní projednávání bylo náročné, nepomohly ani námítky Arcibiskupství Pražského. Obec přišla o farnost, v kostele se nekonají náboženské obřady (mše, svatby, pohřební obřady, křty či biřmování), nový majitel je ochoten půjčit kostelní prostory pouze pro pořádání občasných koncertů s nádhernou akustikou. Obec Obřívství má velmi pohnutou historii, avšak mimořádně bohaté kulturní tradice.

Havelkové a jejich genealogie zůstává nadále otevřená...

YYY

Novinář, spisovatel, básník a kronikář Miroslav Síg
však toto vyprávění už nedokončí. Zemřel náhle po operaci
srdce 5. prosince ve věku 86 let. Byl cenným občanem, zanechal
po sobě významnou stopu.

Narodil se 25. září 1926 v Obřívství na Mělnicku. Jako redaktor
působil v Mladé frontě (květen 1945 až 1951), Hospodářských
novinách (1957 až 1965) a Československé televizi. Ze zaměstná-
ní byl několikrát propuštěn z politických důvodů - právě z Mladé
fronty a v roce 1968 z redakce Televizních novin. Od roku 1971
nemohl publikovat. Do roku 1988 pracoval ve Strojírenském
informačním ústavu; i odtamtud ale musel odejít kvůli tehdy
nedovolenému šíření samizdatových Lidových novin.

V roce 1989 byl zakládajícím členem Syndikátu novinářů České
republiky a spoluzakladatelem Klubu novinářů Pražského jara 68.
Přispíval do mnoha periodik, jeho témata byly hlavně ekonomika,
žurnalistika a regionální historie.

Napsal také řadu knih, například titul Na vlně 490 metrů o aktivitách
pracovníků Českého rozhlasu v srpnu roku 1968. Jako jeden
z vedoucích pracovníků redakce Televizních novin se významně
podílel na vzniku a provozu rozhlasového Svobodného vysílače,
narychlo instalovaného v hloubětínském podniku Tesla, odkud
rozhlas vysílal se známým heslem „Jsme s vámi, buďte s námi!“
Poznala jsem jej až na sklonku jeho života, fascinoval mne svojí
vitalitou, optimismem, vlastenectvím, neutuchajícím zájmem o život
kolem nás a nezlozmlou vřívou v člověka. Měl velké sympatie pro
emigranty a krajany po celém světě. Jeho životní krédo by si měl
vzít každý český občan k srdci –

„Mysli globálně, jednej lokálně!“ (sem)

Vánoční nastal čas

Maminka v bílé zástěře
a venku kyprý sních.
Vánoce klepou na dveře,
jezdíme na saních.

Vanilkou celý dům voní,
cítíme jehličí,
nic není jako bylo loni,
i vítr nefičí.

Budem si číst pohádky
a zpívat koledu.
Večer se skrývá za vrátky,
Ježíška přivedu.

Tatínek s náručím chvojí
do kamen přikládá,
a pod stromečkem rojí
se dárků hromada.

A když jsou všechny rozdány,
slyšíme zvonů hlas,
v kostele hrají varhany,
vánoční nastal čas.

Miroslav Síg

Dovětek

Toliko ticho žádám sobě
tišší blikání hvězd
signálů vzkazy šifrované
abecedou morseovou

Ticho tišší mlčení hvězd
žádám sobě mzdou
andělů ztracených šepoty
toliko vzývám ozvěnou

Břetislav Kotýza

VÁNOCE, BÍLÉ VÁNOCE

Jana Reichová

Ne byly a dodnes nejsou vždycky bílé, ale myslím, že si je tak všichni raději pamatujeme. Vánoce s vločkami sněhu. Také například Ladovy obrázky nás o tom přece ubezpečují. Tyto nejkrásnější svátky v roce se sněhem i bez sněhu byly vždy očekávány s radostí a také s určitým napětím.

Co nám asi Ježíšek přinese pod stromeček, nebyli jsme moc zlobiví a později, když jsme již věděli, jak to s těmi dárky je, a i my jsme je kupovali sourozencům a rodičům, budou se jim naše dárky líbit? Celá ta krásná předvánoční nálada, pečení cukroví, všechny ty přípravy - a to mluvím spíše o lidech, kteří sice velmi dobře znali ten pravý důvod vánočního slavení, ale nebyli možná natolik nábožensky přesvědčení, aby dodržovali Advent a podobně.

Vánoce nám nezkažil ani děda Mráz, my jsme chtěli a oslavovali narození Jezulátka. Když opravdu napadl sníh, bylo to všechno ještě hezčí. Nezapomenu, když jsme s manželem šli na půlnoční mši ke sv. Jakubu (bydleli jsme na Starém Městě) a Praha byla stále bez sněhu. Jaké to bylo nádherné překvapení, když jsme vyšli z kostela, všude bílo a stále sněžilo. Jakési posvátné ticho po ulicích. Když jsme si vybrali po odchodu z vlasti žít na jižní polokouli, ani jsme neuvažovali, že budeme mít nyní Vánoce bez sněhu. Ale rozhodně nás to neodradilo od slavení Vánoc. To dokonce myslím i na tu rybí polévku, bramborový salát, smaženou rybu, vánočku a jablkový závin. Po několik let jsem pomáhala nebo sama připravovala vánoční programy pro SVU a později jsem takové programy dělala v sydneyjské sokolovně. Ráno začal „market“. Krajanky prodávaly vánoční cukroví, výtvarníci nabízeli svá díla. Odpoledne vánoční program a potom ta pravá vánoční večeře. Obvykle se to konalo někdy v druhé půli prosince. V té době tu také ještě byly české půlnoční mše, kde jsme si zazpívali naše české koledy.

Australský Santa Claus nás nijak nevyváděl z míry. Na druhou stranu, Australané začali krásně zdobit své domy, a to někteří již dokonce začátkem prosince. Jistě, ten jejich Santa Claus tam nechybí, ale jsou tam většinou i ty jesličky. Je tak pěkné procházet nebo projíždět ulicemi vaší čtvrti nebo města a vidět, jak i tady v Austrálii jsou Vánoce tím krásně prožívaným svátkem. Samozřejmě nebudu se zmiňovat o tom nesmyslném a přehnaném nabízení vánočního zboží v obchodech. Tam jde o něco docela jiného. My zde ale prožíváme Vánoce s koledami, s ozdobenými stromky a i s těmi jesličkami. Potom záleží jenom na nás, jak Vánoce přinášíme našim dětem, vnoučatům a v našem případě i pravnoučatům. Jak jim můžeme vyprávět, proč Vánoce slavíme, kdo to byl

Ježíš Kristus a jak se narodil v jesličkách. A ony to vnímají. Chceme, aby dokázaly prožívat vánoční svátky tak, jak jsme je prožívali my.

Když jsme přišli s manželem a sedmiletým synkem do Austrálie, nikdy jsme u štědrovečerního stolu a u stromečku nebyli jenom my. První Vánoce v roce 1968 to bylo zvláštní, ale bylo to tak – 24. prosince, normální všední den, přišla jsem z práce a rychle připravovala večeři a najednou někdo klepal na dveře. Byl to listonoš a přinesl balíček od mé maminky z Prahy. Tedy nebyli jsme sami. A potom každé další Vánoce přibývali kamarádi, třeba dva mladí krajané, kteří tu nikoho z rodiny neměli. Jeden bohužel již nežije, ale ten druhý se právě nedávno stal dědečkem. Prostě nikdy jsme nebyli jen ta úzká rodinka a to bylo krásné. Dnes slavíme český Štědrý večer s rodinou naší australské snachy a potom ten australský Christmas Day zase v jejich domě s celou jejich rodinou.

Tedy, jsme na jižní polokouli, ale Vánoce jsou radostné svátky jako vždy. Že jsou bez sněhu a zimy, to přece nevadí. Vždyť důležité je to, co oslavujeme – narození Krista Pána - Ježíška.

Stěží dokážu pochopit, proč někteří naši krajané trvají na tom slavit tak zvané „zimní vánoce“. To znamená, že si „hrají“ na Vánoce někdy v červnu, v červenci. Dokonce se mezi ně připletlo i několik trampů, kteří se omlouvají tím, že v zimě mohou dělat v Modrých horách ohně, což je v létě většinou nemožné.

Kdyby si udělali jen tu „vánoční večeři“, ještě bych to dovedla chápat. V chladnu to lépe chutná. Ale udělat velkou oslavu, ozdobit stromek a nechat děti se radovat jen z dárků, aniž by tušily, že je to jenom výmysl jejich rodičů. Co jsou potom pro ně Vánoce v prosinci? To bychom již také mohli věřit tomu, co je psáno v „posvátné knize“ jistého náboženství, že Ježíš se narodil v oáze pod palmami a je jen jedním z proroků.

Věřím, že většina našich krajanů stále slaví ty pravé Vánoce v prosinci, s krásnými českými koledami, a že třeba mají doma také alespoň malé jesličky, a že jim nevadí, že nad tím svátečním časem svítí sluníčko. Na závěr mého vánočního povídání vám ještě přidám jednu krátkou báseň Boženy Šamánkové z její sbírky „Jak život šel“.

Vánoční touha

*Vzlétnout jako vítr moje srdce loudí,
přeletět moře a širé pláně,
mít instinkt vlaštovičky, jež nikdy nezabloudí
a orlí oko rozeznat rodné stráně.*

*Natrhat stříbro hvězd a plnou náruč jmelí,
na římsu oken je položit a přidat pozlátko.
Do chrámu Páně pospíchat, když zvony hlaholí,
za zvuku varhan vítat Jezulátko.*

VÁNOCE POD HORKÝM SLUNCEM

Luděk Ťopka

Tedy o podobných Vánocích by dnes mohl jistě vyprávět kdekdo, ale v dobách reálného socialismu, před takovými pětácti, čtyřiceti lety nebylo mezi našinci mnoho těch, kteří takové prožili. Tedy pokud horké země nebyly jejich domovem, ale to zase nebyli, ač Češi, našimi občany. Mně ale byla taková zkušenost dopřána a nikdy na tyto Vánoce nezapomenu. Byly totiž první tohoto typu a navíc ozdobené zážitky, které v kytici mých životních vzpomínek ani po tolika letech neuvadly. Když za mnou konečně přiletěla do Iráku moje ženaholubička Lenka, bylo již září, měsíc v oněch krajích poměrně chladnější než léto, ale opravdu jen poměrně. Pro Evropana není třicet stupňů ve stínu žádné chladno, ale pěkný hic. Naproti tomu nám, kdo jsme tam již byli déle, přinesl pokles o deset gradů značnou úlevu.

Trvalo to k mému potěšení celé dva měsíce, než se jakž-takž aklimatizovalo, a když se na kalendáři přehoupala druhá polovina listopadu, padla u snídaně otázka, jak je to tady s Vánocemi. Tedy, jak je oslavíme my, kde koupíme stromek a ozdoby na něj, mouku a čerstvé mléko na vánočky, kapra a kyselé okurky na bramborový salát, dobré víno a jablka, jaké dárky se tu dají koupit a vůbec... Děti nám sice poslali balík s různými dárky a pamlsky, ale nedoufali jsme, že vše včas dojde, a tak následoval důkladný průzkum místního trhu a poznání, že některé komodity jsou v rozmezí daném geografickými koordinátami nesehnatelné. Naštěstí ale v sousedství ležel Kuvajt, země oplývající hojností.

Protože jsem měl možnost občas tam zajet pro náhradní díly naší flotily osmi terénních Toyot, vyřešil jsem tuto otázku relativně snadno. Ale zase jen relativně, protože to znamenalo 600 kilometrů po sice dobré silnici, ale plné vozidel a jejich řidičů, kde platilo jen pravidlo silnějšího, drzejšího a že místní má proti cizinci vždy pravdu. O nekonečném čekání při návratu ve frontě u celnice v Saf'wanu ani nemluvě.

Nakonec jsme ten výlet absolvovali dvakrát, jednou po slavnostní recepci k výročí 17. listopadu a pak krátce před Vánocemi. Že jsme tam nenakupovali jen pro sebe, bylo samozřejmé, a protože v Bagdádu žilo kolem šedesátky českých rodin, praskala moje Toyotka ve všech švech. O tom, co taková akce obnášela, možná napíše jindy, ale vždy to byl nervák, boj s časem a pokaždé i s nějakou tou finanční ztrátou, když se nakonec při tolika položkách a směnách valut člověk nedopočetl bezztrátového výsledku.

Takže jsme šťastně dovezli umělý stromek s jehličím k nerozeznání od pravého (ne z nastříhané umělé folie, jako se prodávají dnes), všechny pro nás tehdy i nevídané dárky, suroviny pro výrobu vánoček i pečiva a téměř všechny objednané položky pro naše sousedy.

Den před tím štědrým jsme společně ověsili stromek čínskými ozdobami a světýlky, Lenka pekla pravé české vánočky a v lednici odpočívala dvoukiloová krabice s německým vánočním pečivem. Jen ryba ještě chyběla. Tu měl obstarat George, náš místní spolupracovník (výjimečně arabský křesťan) a ač už byl téměř večer, chlap se šupináčem pořád nikde.

Měli jsme sice pro jistotu v mrazáku půlku krocana, kterou nám věnoval Lloyd, náš americký soused, ale bez ryby jsme si nechtěli Vánoce vůbec představit. V Tygridu žijí velké kaprovité ryby, z nichž se v místních restauracích i rodinách připravuje *masgoof*, velmi chutná, přímo u otevřeného ohně upečená a dobře okořeněná lahůdka. Jenže jich není nikdy dostatek a jednu sehnat byl dost nesnadný úkol, který jsem vložil na bedra našeho domorodce, jenž se vyznal a věděl, kde, co a zač. Byl totiž tehdejší Irák do značné míry něco podobného jako ČSSR. Není ostatně divu, když jsme měli stejného soudruha-učitele.

Ten den už jsme se milého Žoržika, jak mu říkala Lenka, nedočkali. Přišel ale ráno, přitáhl v pytlí obrovskou, dobře osmi kilovou velrybu a vítězoslavně hlásil: „Mrs Leni, this is the biggest, best and most fresh fish I've bought from a fisher who had caught it directly before my eyes from the river! And also the cheapest one, Ma'am, just for twenty ID.“

„Proboha, Ludku, co si počneme s takovou velrybou a za takový peníze“, reagovala Lenka, „myslíš, že by se o ni s námi podělili Hermannovi a Juránkovi?“ Dopadlo to dobře, obě rodiny nám od té hory masa pomohly a tak jsme o svých prvních Vánocích v cizině snědli největší a nejdražší rybu v životě. Nepochybuji, že na její ceně měl svůj podíl i George, jinak by to nebyl Arab, ale přáli jsme mu to – přispěl k tomu, že jsme i v téhle horké zemi oslavili svátky plně po našem. Druhý den jsme podnikli spolu s rodinou kolegy Františka Juránka výlet do kurdských hor na samé hranici s Íránem. A jen jedna větvička z našeho falešného vánočního stromku zavěšená na zpětném zrcátku připomínala naše největší svátky. Než jsme totiž zdolali výškový a teplotní rozdíl mezi krajem a vrcholem pohoří, svět kolem nás, ozářen prosincový sluncem, lákal spíše pod slunečnick na mořské pláži, i když v Iráku žádná není. Jenže lákal falešně, kolem byla pěkná zima. Pobyli jsme v těch chladných horách, dokonce s popraškem sněhu, tři dny a tak jsme se vraceli odpočatí a osvěžení opět do tepla a k práci. Přešla pak další polovina týdne, když jsem mezi poštou našel úřední dopis v arabštině, vyzývající mne k vyzvednutí zásilky na celnici.

„Že by to byl ten balík od děti?“, hádala Lenka. „Je to možný, ale je-li to opravdu on, tak to ho asi rovnou vyhodím.“ poznamenal jsem a sednul do vozu, sebral po cestě Žoržika a po půlhodině jsem už držel v ruce mokvající a páchnoucí krabici. Podepsav asi deset papírů, odjel jsem s tím nadělením domů, kde jsme to na zahradě opatrně rozbalili.

Obsah byl opravdu k pláči: zelená vánočka, láhev *Sovjetskogo šampanskogo*, rozpadlé nebo rozmáčené luxusní vanilkové rohlíčky, tlapky, úly, čoko-perníčky a jiné jemné cukroví, 5 shnilých, kdysi nejlepších jablek z dědovy zahrádky, čtyři tabulky čokolády rozteklé do magnetofonové kazety se zprávou a na dvě knihy, a to vše zasypané kilem plesnivé hrubé mouky, o kterou jsme si psali, protože na zdejší trhu není. Ani jsme se tomu stavu nedivili, když z razítek a čmáranic na obalu vyplývalo, že zásilka došla letecky do celního skladu už před čtrnácti dny.

Nakonec z toho celého balíku byla, mimo té tlustostěnné lahve, nejzachovalejší jen malá šiška uheráku, kterou mi ale bylo nařizeno urychleně zkonsumovat, „*nechceš-li ji tedy taky vyhodit!*“ Bylo mi líto dát tu vzácnou krmi psovi (stejně nabízené kolečko jen očuchal a odmítl pozřít), a tak jsem úkol splnil na svoje riziko sám. Lenička totiž „*neměla důvěru v její nezávadnost a taky ani chuť na něco, co se válelo někde ve skladu mezi šváby.*“

Mohu sice říct, že mi to nijak neublížilo, ale věřte, že jsem se pak pár týdnů nemohl na jakékoliv uzené maso ani podívat. Takže takové byly naše první Vánoce pod horkým sluncem. První, a nezapomenutelné, protože na ty následující jsme už byli lépe připraveni. Na všechno už zbyly pouze vzpomínky, jen ten stromeček mám dodnes. Jenže od Vánoc 2011 už ho nestrojím. Pořád bych u něho viděl Lenku, svou věrnou průvodkyni životem, která mne v létě toho roku na věky opustila, a nevím, uneslo-li by to moje už dost slabé srdce. Potřebuji tu totiž ještě chvíli být a uspořádat pár záležitostí, než odejdu za ní.

Takže všem, kdo budou někdy muset prožívat tyto krásné svátky jinde než pod naším českým nebem, přeji, aby byly také nezapomenutelné, ale z lepších důvodů, než byly tehdy ty naše!

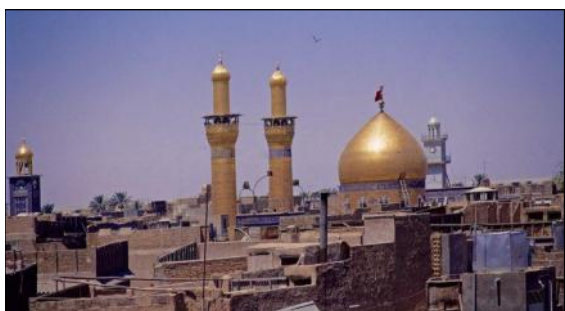

ODTUD A ODJINUD

♪ Snad nejprestižnější světový časopis pro akustický hudební záznam je britský *Gramophone*, který každoročně uděluje cenu za nejlepší výkon v oblasti klasické hudby. Letos mezi desíti nominovanými umělci opět získala prvenství mezzosopranistka Magdalena Kožená, zpěvač-

ka s půvabem filmové hvězdy, za disk „Love and Longing“, nebudu překládat, tak zní titul vydaný společností Deutsche Gramophon. Zpívá za doprovodu orchestru Berlínské filharmonie za řízení jejího manžela (Sir Simon Rattle), o Magdaleně (narozena v Brně v r. 1973) by se tedy mohlo psát jako o Lady Rattle. Nemá o to zájem, i když má s tímto britským dirigentem dvě děti, mluví s nimi česky, žijí v Německu. Mám s Koženou několik disků, bohužel nikoliv všechny, které natočila, zmíněný o lásce a toužení patří mezi její poslední a snad bych řekl mezi nejlepší, pokud není vůbec nejlepší, to jsem si donedávna myslel o její nahrávce árií A. Vivaldiho v doprovodu Benátského barokního orchestru anebo Mozartových árií v doprovodu „Orchestra of The Age of Enlightenment“. Nemohu ale vynechat Bachovu tvorbu pro ženský hlas, disk je nazvaný „Lamento“, australský tisk napsal „another triumph“, doprovodná skupina Musica Antiqua Koln jí perfektně vyhovuje. Možná že si na Koženou také vzpomenete z jiného prvotřídního úspěchu – televizní nahrávky Handelovy opery Julius César, zpívala Kleopatra. Leoš Janáček napsal šest oper, jen v jedné vytvořil roli pro mezzosoprán, Varvaru v opeře Káťa Kabanová zpívala s neobyčejným ohlasem v Metropolitan opeře v Novém Yorku. Přes všechny tyto žánry, Mozart byl podle mého názoru osudem Magdaleny Kožené. Ráda také zpívá z pokladů českých barokních mistrů. Do světa se Kožená vlastně dostala postavou Dorabelly v Mozartově opeře „Cosi fan tutte“ v brněnské opeře v roce 1996, když rok před tím vyhrála pěveckou soutěž v rakouském Salzburgu. Mozarta zpívá přes všechny technické obtíže v nejpřirozenějším výrazu, jako by to bylo velmi snadné. V Mozartově době byly zejména dechové nástroje laděny poněkud níže než ty dnešní a tak zní měkčeji, to je pro zpěvačku velmi výhodné. Disk „Love and Longing“ je orientován jiným směrem. Začíná Dvořákovými Biblickými písněmi, které vznikly během skladatelova pracovního pobytu ve Spojených státech, stesku po domovině a na podkladě jeho náboženského vyznání. Překvapilo mne, jak působivě zní v podání Magdaleny Kožené. Na disku dále slyšíme intimní a melancholickou Mahlerovu píseň (Rucker Lieder), Kožená a Rattle prokazují tomuto slavnému, u Jihlavy narozenému skladateli velkou službu, tak jako Ravelovi třemi písněmi z „Šeherezády“.

♪ Pro mne bylo hostování České filharmonie v Melbourne 26. a 27. srpna velkou událostí. Mohl jsem srovnat, jak vyzní deset Biblických písní v podání vyššího ženského hlasu, jak se zmiňuji v předchozím odstavci, s mužským hlubokým hlasem. Zpíval je v druhém koncertu basista Jan Martiník. Den před tím zase hrál Josef Špaček v Sukově Fantazii g moll pro housle a orchestr, mohutnost této hudby naznačím jen tím, že skladatel žádá obsazení pěti tympánů a přesto housle zní zcela správně! Koncerty byly součástí sezóny v nově otevřené

a zrestaurované "Hammer Hall". Oznámený šéfdirigent Jiří Bělohlávek se pro nemoc omluvil a koncerty řídil velmi energicky a s plnou muzikálností Jakub Hruša. Skladba obou programů se mi líbila, oba byly v úplnosti stanicí ABC FM vysílány během prvního zářijového týdne. Litoval jsem jen jedno, že do programu koncertů nebyla zařazena krátká práce exilového skladatele Karla Husy "Hudba pro Prahu 1968".

Jedinečně by se hodila k připomenutí výročí srpnové okupace Československa. Novinová kritika (The Age) zhodnotila oba koncerty celkem sympaticky, i když píše: "...Czech Philharmonic transforms nationalistic old warhorses in gambolling colts". Nevím, nevím, toto sdělení se nepovedlo a v každém případě pisateli uniklo, že orchestru jde o udržení tradice, to je jediný důvod, proč v něm působí pouze čeští hudebníci, to je v mezinárodním světě špičkových orchestrů naprostá výjimka. Zde nejde o nacionalismus, ale vklad a udržení muzikální kultury pěstované v Čechách po staletí. Česká filharmonie zachovává tyto hudební hodnoty od doby založení orchestru v roce 1896. Tento charakter výrazové tonality je nenahraditelně a pevně spojen se záměrem zakladatelů a pokračovatelů těch, kteří řídili Českou filharmonii, připomínám Dvořáka, Talicha, Kubelíka, Ančerla, Neumana, Bělohlávka.

Cena vstupenky i na odpolední matiné se pohybovala přibližně od jednoho do dvou set dolarů. To není pro důchodce maličkost. Konzulát ČR v Sydney nás informoval, že na nejdražší lístek můžeme dostat slevu, později byla tato možnost rozšířena na ostatní cenové skupiny. Pro ty, kteří si koupili vstupenku v předprodeji, již bylo pozdě a na můj dotaz adresovaný koncertnímu ředitelství jsem nedostal odpověď. Pokladny stejně zlevněné vstupenky neprodávaly, na to se muselo od lesa. Na počítači si přivolat informační stránku koncertní haly a do okénka "promotion" napsat číslo telefonicky sdělené ředitelstvím. Tam jsem se po třech pokusech i přes dlouhé čekání nedovolal, stále obsazeno. Za nepřijatelné nakonec nepokládám několikahodinové čekání u telefonu, ale jinou okolnost – kdo nemá počítač, slevu nedostane. Informace upozorňovaly, že vstupenky pro skupinové návštěvy jsou také zlevněny. Ani jednu ze tří melbournských krajských skupin nenapadlo uspořádat hromadnou návštěvu? Koncert ČF v Melbourne se stal místem setkání honorárních konzulů působících v Austrálii a na Novém Zélandu za přítomnosti chargé d'affaires z velvyslanectví v Canbeře, zástupkyně generálního konzula ze Sydney a ředitele České filharmonie z Prahy.

♪ Jiří Bělohlávek se 8. září (v rozhlasovém přenosu pro ABC FM do Austrálie 15. září) přímo velkolepě rozloučil se Symfonickým orchestrem BBC, byl jeho šéfdirigentem od roku 2006, nyní povede Českou filharmonii a jako hostující dirigent bude zajižďet do Rotterdamu. Do posledního programu zařadil hudbu Antonína Dvořáka a Josefa Suka, stojící publikum mu zazpívalo tradiční píseň na rozloučenou Auld Lang Syne. Aplaus se ještě znásobil, když si Bělohlávek na podiu připnul Řád britského impéria, který mu nedávno udělila královna Alžběta II. Pozval na podium britské nositele zlatých medailí z nedávné olympiády a zamával vlajkou České republiky – jako olympijský vítěz.

♪ Australské komorní sdružení *Seraphim Trio* (housle, cello, klavír) a hostující hobojistka s programem nazvaným „Postcards from Prague“ objíždí Austrálii s programem

připomínajícím české hudební hodnoty. Jsou to Dumky Antonína Dvořáka, kvartet Bohuslava Martinů a transkripce Pražské symfonie W. A. Mozarta pro klavírní trio připravená v Bratislavě narozeným Janem Nepomukem Hummlem (1778-1837).

♪ Dva operní domy v Anglii připravily 12 filmových záznamů svých produkcí, cyklus byl v Melbourne zahájen operou Leoše Janáčka Liška Bystrouška. Je česky nazpívána v neobyčejné scénografii a kostýmní výpravě v dokonalém zvukovém a filmovém zpracování. Nastudovala operní společnost Glyndebourne. Celoaustralská rozhlasová stanice ABC FM zařadila do říjnového programu vysílání Janáčkovy opery *Její pastorkyňa*, velmi dobře připravené ve Švýcarsku. Účinkující nebyli Češi, přesto zpívali přijatelně česky. Libreto této opery, tak jako Lišky Bystroušky, bylo napsáno v moravském dialektu, a proto překlad do jiných jazyků je problematický. Na rozdíl od zpěváků australský rozhlasový komentátor česká jména komolil, nedal si práci konzultovat správnou výslovnost. I když bych nakonec nad tímto přivřel oči, nemohu tolerovat nedostatek profesionality australských rozhlasových hlasatelů, kteří stále nazývají republiku Československem.

♪ A na konec z jiného soudku: Minulé číslo Čechoaustralana referovalo o dvou českých transoceanických jachtařích. Bohužel chyběla zmínka o exulantu J. Novém a jeho manželce, žili mezi námi v Melbourne. Po únoru 1948 se dostali do severoněmeckého přístavu Hamburg, pilně tam pracovali, aby si mohli koupit plachetnici pro 2-3 osoby, učili se jí na moři ovládat, neměli žádné jachtařské zkušenosti. Navštěvovali večerní kurz námořní navigace a vydali se na cestu do Brisbane. Exilový pánbůh je ochránil a šťastně dopluli. Oba jsou již ve věčných lovištích těch ryb, kterými se na moři živili, zůstal po nich kufík s česky psaným lodním deníkem, několika fotografiemi, novinové výstřižky a kousek plachty jejich maličkého plavidla se jménem na přídi: *Tulák*. Doklady této ojedinělé exilové cesty jsou nyní uloženy v pražské knihovně Libri prohibiti.

IP

"Štěstí nepochází z velikosti života, ale z jeho malých a osvěžujících věcí, které se musí pěstovat a vyhledávat. Být šťasten, to je umění..." Karel Čapek

POZDRAV Z LUHAČOVIC

Pavla Gajdošíková

Posílám pozdrav z Luhačovic, z malebného lázeňského města na Moravě, které zaujme každého, kdo je navštíví. V každém období zaujme něčím jiným: na jaře svými rozkvetlými stromy, v létě nádhernou scénérií, kterou vykouzila příroda, protkanou úžasným uměním v podobě domů Dušana Jurkoviče, na podzim barevnou škálou listů, kterou by malíř nedokázal vystihnout a v zimě neopakovatelnou atmosférou odpočinku Luhačovic pod nadýchanou příkrývkou sněhu.

Chtěla jsem ale psát o lidech, kteří ovlivňují náš život. Líbí se mi, že jsou Australané hrdí na svoji zem. U Čechů tohle postrádám. Já jsem hrdá na to, že jsem Moravanka, i když pravdou je, že se někdy stydím za ty, kteří nám dělají v zahraničí velmi špatnou reklamu krádežemi, lží, nenávisť vůči ostatním, zlobou, kterou kolem sebe šíří. Češi mají tendenci závidět sousedovi, který si zvelebil dům a nesnaží se, aby ten jejich vypadal taky hezky. Setkala jsem se i s tím, že si lidé zkrášlují dům ne proto, aby se jim tam hezky žilo, ale proto, aby ukázali sousedům a ostatním, že na to mají. Smutné konstatování. A přitom netvrdím, že jsou všichni takoví. Jsem vděčná za každé poznání lidí, kteří jsou upřímní, kteří rádi pomůžou, poradí a nedělají vše jen ze zjištěných důvodů. Setkala jsem se s názorem mé (jsem si myslela, že dobré) kamarádky, která, když jsem jí řekla, že se chci vypravit do Prahy na Hovory pořádané Českým dialogem v Městské knihovně, tentokrát se šéfredaktorkou Čechoaustralana na téma „Austrálie - můj domov, Česko - moje vlast“, tak se mě zeptala: "A co z toho budeš mít? Vytrískáš z toho něco? Pojedeš zadarmo do Austrálie? Nebo získáš kontakty na práci za hodné peněz?" Věřte mi, že jsem po dlouhé době zůstala s otevřenou pusou dokořán. A to si myslím, že jsem zvyklá na dost rozdílných názorů. Jak jsem se vzpamatovala, tak jsem s úsměvem odpověděla kamarádce, že z toho budu mít vnitřní pocit, že prostě na tu besedu chci, že mne to zajímá, že se na to těším. Jen zavrtěla hlavou a něco prohodila v tom smyslu, že jsem se asi zbláznila a odešla. V tu chvíli jsem si uvědomila, že téhle kamarádce bude vždy záležet na tom, že je něco za něco a že ze všeho zřejmě musí něco "vytrískat". Jsem ráda za to, že jsem taková, jaká jsem.

Myslím, že některým lidem chybí se zastavit a rozhlédnout se po svém okolí, po krásách přírody. Vždyť na světě je tolik krásných maličkostí, které stojí za to si prohlédnout. Každá taková zkušenost mne posune v životě dál. UVědomím si, že hrozně málo stačí k tomu být šťastný. Nemusím mít luxus, abych se cítila šťastná. Ale na druhou stranu přeji těm, kteří mají sen a svou vlastní práci si pořídí něco, co se někomu může zdát nadstandardní. Proč jim závidět to, co si sami vybudovali? Proč lidé nepřejí druhým štěstí? Mne naplňuje štěstím to, když můžu udělat radost druhým. Pro někoho je to málo, pro mne hodně. Co je to bohatství? Nemusím být nikdy majetkově bohatá, ale uvnitř sebe budu cítit štěstí. Někoho to může naplnit, jiného ne. V tom je rozdíl osobností.

Jedna moje známá je upoutána na vozíček. Ví, že by dala cokoli za to, kdyby se mohla postavit na vlastní nohy, ale ví, že to nejde. Ostatní, kteří mohou chodit, si neuvědomují to štěstí. Pro ně je samozřejmost, že se pohybují, že si můžou kamkoliv zajít, aniž by museli přemýšlet, zda je tam bezbariérový přístup anebo zda je čekají nějaká úskalí v podobě schodů, prahů a nedostupných překážek, které jsou pro vozíčkáře podstatný problém.

Češi opravdu mají tendenci si na spoustu věcí stěžovat. Já neříkám, že je vše ideální, to ne. Ale když mi někdo řekne, že se mu tady nelíbí, že by se hned přestěhoval jinam, tak se ho zeptám, proč to neudělá?! A jak správně předpokládám, tak si hledá výmluvu, proč to nejde. Když je ale člověk nespokojený, tak by se měl snažit, aby byl spokojenější. Proč ve všem hledat negativa, když jsou pro náš život podstatnější a potřebnější pozitiva? Proč lamentovat nad tím, že bude možná hůř a nežít tím, jak je teď, v tomhle okamžiku? Nikdo přece neví, jak bude, tak proč se nechávat ovlivňovat negativními prognózami, které nevíme, zda opravdu přijdou? To je spousta otázek a každý by na ně měl svou vlastní odpověď, svůj vlastní názor. Když se ale bude člověk neustále zabývat tím, že bude hůř, tak si nevychutná okamžiky přítomnosti - že je dnes krásný den, že se nám něco podařilo, že jsme zdraví. Proč se někdo neustále mračí na svět a nedokáže se usmát? Vždyť každý má své starosti a nikdo z okolí nemůže přece za to, co já mám za problém. Úsměv je zadarmo, nic nás nestojí, proč jej tedy nedokážeme rozdávat? Přála bych všem, aby byli šťastní a spokojení, protože člověk, když je šťastný a spokojený, tak rozdáva radost kolem sebe zcela samozřejmě, spokojenost z něj jen září a má vliv na jeho okolí. Pro každého je štěstí a spokojenost něco jiného, ale i tak je to něco krásného, nehmotného, co se dá vyjádřit jen pocitem a srdcem člověka.

O KVALITĚ – NEJEN POTRAVIN

Vlastík Škvařil

Nemohu pochopit, proč se tolik lidí v Česku vyžívá v rozšiřování tolika pesimistických a nepravdivých nebo přinejmenším zkreslených zpráv.

Jedním z témat, na které jsem dostal několik emailů, je kvalita potravin. Prý za komunistů byla kvalita, dnes je to hrůza, například: "Mléko se podobá kapalině na mazání obráběcích strojů - nepijte to!" nebo: "Máslo je nadstavované vodou!" Zabere to dost místa popsat, jak to bylo za komunistů, ale pokusím se o to. Pracoval jsem jako mlékárenský technik v hodonínské mlékárně, tak o tom něco vím. Mlékárna měla kapacitu 25 000 litrů, 5 000 litrů za hodinu.

Když byla mlékárna ve Skalici na Slovensku zavřená na celý rok pro rekonstrukci, všechno mléko z jejího obvodu bylo posíláno k nám. Najednou jsme museli zpracovat 80 000 litrů.

Jednotná zemědělská družstva, která nás zásobovala mlékem, nedbala příliš na hygienu a často jim nefungovalo chlazení, takže mléko, které bylo dovezeno v cisternách, bylo už napolo nakyslé. Musím stručně vysvětlit, že kyselost mléka se měřila na stupně Soxlet – Henkela. Mléko po nadojení bylo kolem 7.6 stupňů. Podle státní normy sladké mléko dodávané do obchodů nesmělo být nad 8 stupňů. Nad 12 stupňů se mléko srazí při zahřátí a při 24 stupních se srazí při pokojové teplotě. Mléko dovezené do mlékárny, často přesahovalo kyselost 8 stupňů. Ve snaze zlepšit kvalitu, jsem se často vydal na sběr mléka s cisternou a změřil kyselost mléka v každém JZD, než jsme to načerpali do cisterny. Pokud kyselost přesahovala 8 stupňů, tak jsem to odmítl převzít. To byla teoreticky moje povinnost. Jenže ve skutečnosti všechno fungovalo jinak. Funkcionáři JZD zatelefonovali na Okresní výbor komunistické strany, tajemník, který měl na starosti produkci potravin na JZD, okamžitě nařídil řediteli mlékárny (kovář, který tam byl z milosti strany), aby mléko okamžitě vyzvedl, takže než jsem se vrátil, poslali tam jinou cisternu. Mléko jsme měli v přijímacích nádržích, které nebyly chlazené, a tím kyselost všeho mléka rapidně rostla. Byl to náš problém, stěžovat si nebylo kde a stejně by ředitel všechno zapřel a my bychom to odnesli. Jediné řešení zpomalit růst kyselosti bylo dát do mléka peroxid vodíku, což bylo proti zákonu, ale nic jiného nám nezbyvalo.

Kyselost přesto pomalu rostla. Mléko se muselo pasterizovat, neboli zahřát na teplotu 72 stupňů Celsia na 15 vteřin, aby se zničily choroboplodné bakterie. V tom se dalo pokračovat, pokud kyselost nedosáhla 12 stupňů. To byl konec, protože mléko se uvnitř pasteurů srazilo a všechno bylo zablokované. Pak už nezbyvalo nic jiného, než to napumpovat do sýrařských van a udělat z toho sýry. Ty ale nebyly k prodeji, zrání bylo způsobené všelijakými bakteriemi, byly hořké a nadouvaly se, takže musely jít do tavniny na výrobu tavených sýrů. Tam to samozřejmě nenáviděli, ale ze solidarity to přijali a použili, čímž se podstatně snížila jejich kvalita tavených sýrů. To se do toho pak přidaly různé příchutě, aby se ta špatná chuť zamaskovala.

Další problémy byly s vodou v mléku. Dojičky měly prémii za nadojené mléko, a voda je nestála nic. Po nadojení každé dojičce změřili litry a všechno to pak šlo do společné nádrže. Vzorky mléka se zkoušely v laboratoři, a pokud tučnost klesla pod 3%, tak jsme to museli vyzkoušet na vodu (tady se tučnost pohybuje kolem 5%!). Podle tabulek se pak vypočítal obsah vody a to se pak strhlo z dodávky. Ale zase jenom do té doby, než si postižení postěžovali okresnímu tajemníkově, a ten blbec Škvařil jim to musel připsat zpátky. Jak si to dovoluje je obvinít z něčeho takového. Přitom, kdyby přišla státní inspekce a přezkoušela namátkově vzorky mléka, které se musely udržovat 24 hodin, a zjistila, že jsem tu vodu nevypočítal a neodepsal, tak to byl zase můj průšvih.

Proč to tak bylo? Velice jednoduché. Někde nahoře si spočítali, kolik mléka je potřeba celostátně nadojit, aby to stačilo na zásobování obyvatelstva státu. Pak to rozdělili na okresy, kolik který musí vyprodukovat a bylo to. Náš okres dostal za úkol 5 milionů litrů.

Naším úkolem bylo uzavřít smlouvy se všemi JZD a poslat to na krajský NV. Obešli jsme všechna družstva, a když jsme to realisticky spočítali, tak toho bylo celkem 3.5 milionů litrů. My technici z mlékárny i z jiných firem jsme byli považováni za aktivisty, i když jsme nebyli ve straně a neměli s tím nic společného, přesto nás předseda Okresního národního výboru svolal a prohlásil: "Soudruzi, vykupovat mléko seděním na zadku dokáže každý osel! Vy musíte mezi zemědělce a ukázat jim, jak se to dělá". My, a radit zemědělcům!

Nedalo se odporovat, museli jsme znova do všech družstev a podepsat nová čísla, i když každý věděl, že to není možné. Odporovat se nesmělo, jen bylo potřeba hledat pro budoucnost výmluvy. No a okresní tajemník strany, který měl na starosti zemědělství, se zajímal jenom o litry, aby se udržel u koryta, jestli to bylo kyselé nebo voda, to mu bylo jedno. A přitom měl nad námi neomezenou moc.

Samozřejmě výsledkem byly nedostatky, protože se neplánoval žádný dovoz, však si to vyrobíme sami. "Plnotučné" mléko o tučnosti 2.2% se snížilo na 2% a potom na 1.8%. Voda v másle se zvýšila z původních 18% na 20% a nakonec na 22%, ale to už nebylo možné vodu do másla pořádně zahrnout a když se mazalo na chleba, tak z toho stříkala voda, kterou máslo už nemohlo absorbovat.

Abych tak trochu odbočil, v roce 1961 jsem se ženil a protože jsme měli svatbu doma a bylo třeba napéct cukroví, potřebovali jsme 5 kg másla. V té době byl správný nedostatek, 250g balení másla v prodejnách rozkrojili na polovinu, aby vyšlo na více zákazníků. Ze 125g bychom toho moc neupekli a protože jsem byl zrovna v té době mistrem máslníky, snažil jsem se těch 5 kg koupit. To ale nešlo, na to nebyl systém. A teď se musím přiznat, že mi nezbylo nic jiného, než to po troškách ukrást. Nebylo to jednoduché, během dne jsem musel často zkoušet máslo z kontinuální máselnice na vodu a regulovat to,

když bylo potřeba. To jsem vzal vzorek, vyzkoušel v laboratoři a přinesl zpět do máslárny. Udavačů bylo všude kolem dost, tak jsem si musel dávat velký pozor, aby si nikdo nevšiml, že jsem jeden vzorek nedonesl zpět. Ten jsem pak propašoval přes vrátnici pod přilbou, když jsem jel domů na skútru. Asi za dva týdny jsem to měl. Moc se mi to nelíbilo, a taky jsem nic takového už neopakoval, ale všichni dobře vědí, že hodně lidí v takových věcech pokračovalo, stalo se to normálním a dokonce platilo heslo, že kdo nekrade, okrádá svoji rodinu. Tak naučili komunisté lidi krást, protože jiná možnost nebyla, a dnes se někteří diví, že je tolik pokřivených charakterů a budou to svádět na demokracii. A co se týče kvality másla, tak to bylo takto: většina výroby másla šla do mrazíren jako strategické zásoby. Komunisté se pořád připravovali na válku. Máslo na skladování mělo jenom 16% vody, když jsme to pak po šesti měsících dostali zpět, tak jsme to rozmrazili, hodili do hnětačky, přidali do toho vody, aby tam bylo 22% a šlo to do obchodů. Panečku, a dnes někteří tvrdí, jaká byla tenkrát kvalita! My technici jsme byli pořád v blízkém styku s družstvy a vím velice dobře, jak to tam fungovalo. Je potřeba o tom mluvit, zvláště teď, když se tolika lidem po tom komunismu tak stýská.

Například JZD na Slovensku, které bylo v našem výkupním obvodu. Těm končinám se říkalo Kopanice. Byli tam samí malí sedláci, roztroušení po okolních kopcích. Každý měl jednu nebo dvě krávy, ale JZD musí být. Tak tam postavili kravín, kam museli všichni sedláci své krávy odvést. A věřte tomu nebo ne, museli tam chodit dvakrát denně ty své krávy ručně dojit, protože tam nebyla ani elektřina, ani tekoucí voda. Ta se tam vozila v cisternách. Ale byl pokrok!

Běžným problémem byl nedostatek krmiva. Podle známé teorie, každá kráva měla dostat 40 kg siláže, 5 kg obilnin a dostatek sena na dokrmení. Nejdrastičtější případ nedostatku krmiva jsem poznal v JZD Velká nad Veličkou. Tam mohli dát každé krávě jenom 5 kg siláže a trochu slámy. Průměrná dojivost na krávu byla půl litru za den (průměrná dojivost na krávu je momentálně 18 litrů za den). Většina krav nedojila vůbec a funkcionáři JZD se marně snažili přesvědčit tajemníka strany, že kdyby se těch nejhorších krav zbavili a dali to krmivo těm, co ještě trochu dojí, tak by vyprodukovali mnohem více mléka. Jenže v tom byl háček. Soudruzi nahoře si spočítali, kolik krav musí být, aby se vyprodukovalo dost mléka na uživení národa, to se pak rozdělilo mezi jednotlivá družstva a ten počet musel být. Dokonce když uhynula nějaká kráva, tak veterinární lékař musel napsat úmrtní oznámení a důvod smrti. Běda, kdyby se zjistilo, že jí někdo pomohl na věčnost. No to by byla vražda. A tak ani žádný menší tajemník si nedovolil takové nařízení porušit, i kdyby to celkově prospělo.

Jednou z věcí, které jsem vůbec nerozuměl, bylo pěstování obilí. Nevím, proč a jaké to mělo výhody, ale některé obilniny se sely na podzim a pak se na jaře čekalo, kolik jich přežilo zimu. JZD samozřejmě o tom posílaly na OV KSC hlášení, ale komunisté měli heslo: „Důvěřuj, ale ověřuj“, a tak se s takovým hlášením jen tak nespokojili

a poslali nás, abychom to zkontrolovali. Nám byly takové nesmysly vždycky proti srsti, ale ředitel nás na to vždycky nahnal.

Tentokrát jsme byli vyslaní dva, jeden člověk z Impregny, kde se impregnovaly sloupy a já. Prostě úplní experti. Měli jsme na to jeden den a naším úkolem bylo zjistit kolik % „ozimin“ to přežilo a kromě toho přesně změřit, jestli ty hektary, které JZD nahlásilo, jsou pravdivé.

Dovede si někdo představit větší idiotčinu? Stovky hektarů, nepravidelné tvary, žádné přístroje na měření a stejně bychom nevěděli, co s tím dělat. Samozřejmě, že to dopadlo jako vždycky, potvrdili jsme, že to jejich hlášení odpovídá skutečnosti a bylo to. Mezi slepými je jednooký králem, takže mezi nejlepšími družstva v okrese patřilo JZD Dolní Bojanovice s průměrnou produkcí asi 5.5 litrů na krávu. Já jsem měl vždycky Bojanovčáky rád. Bylo to kousek od Hodonína, mnoho jich pracovalo u nás v mlékárně, hlavně děvčata. Byla pilná, přátelská a vždycky v dobré náladě. Po celý den se mlékárnou rozléhal jejich zpěv, zpívaly velice pěkně. S mnoha chlapy jsem se taky dobře znal, strávil jsem s nimi dost času v jejich vinných sklepech košťováním vína, pozpívali jsme a dobře se vždycky pobavili. Za zmínku stojí, že to byla velmi nábožná vesnice, jedna z mála, kde pan farář měl větší slovo než tajemník místního národního výboru. Není divu, že jeden z jejich synů, Petr Esterka je dnes katolickým biskupem. Setkal jsem se s ním poprvé při Bojanovických hodech a podruhé, když přijel na Tasmánii v rámci jeho péče o všechny Čechy na světě. Napsal zajímavou knihu „Rozhodni se pro risk“, která opravdu stojí za přečtení. Je to jeden z krajanů, na které můžeme být všichni hrdí. Z úvodu knihy „Strhující životní příběh Moravana, utečence přes železnou oponu, kněze, vojáka U. S. Air Force a katolického biskupa Petra Esterky“:-
*Narodil se 14. 11. 1935 v Dolních Bojanovicích.
15. 6. 1957 se doslova prostříhal přes ostnaté dráty do Rakouska. V září téhož roku byl přijat do kněžského semináře - Papežské koleje Nepomucenum v Římě a v roce 1963 vysvěcen na kněze. Poté byl poslán mezi krajany do Texasu. V roce 1967 obhájil v Římě doktorskou práci a po návratu do USA zahájil své akademické působení. Současně s tím působil v letech 1974-1995 V americkém letectvu a od roku 1978 se začal intenzivněji věnovat práci mezi českými katolíky v USA, Kanadě a Austrálii. 5. 7. 1999 byl papežem Janem Pavlem II. jmenován pomocným biskupem brněnským pověřeným duchovní péčí o české katolíky v cizině.*

Ale hlavní důvod, proč se zmiňuji o Bojanovicích je, že v době, když si většina už dávno zvykla držet hubu a krok, zažil jsem tam moment, na který do smrti nezapomenu.

Byla to povinnost podniků posílat zástupce na výroční schůze JZD a jeden rok to padlo na mne, když se tam nikomu z těch vyšších papalášů nechtělo. Jako obvykle to začalo otravnými proslovy, lidé to neposlouchali, hodovali na množství dobrot, popíjeli a celkem se dobře bavili. Blížil se hlavní účel schůze - volba předsednictva

JZD. Jenom formalita. Těsně než k tomu došlo, vypnul proud. Nevím, jestli to Pánbůh anebo někdo jiný zařídil, ale v každém případě se atmosféra celé schůze podstatně změnila. Při světle svíček začal svůj projev tajemník MNV Broček, známý po celém okolí jako úplný šašek, který při denním hlášení MNV dokázal všechny rozesmát, když například hlásil: „JZD bude vyorávat brambory, žádáme občany, aby se dostavili na pole, kde jim bude nakopáno přímo do pytlů“, nebo „Před domem občana Blažka je hromada hnoje. Jestli to neodstraní do pondělka, vloží se do toho celý Národní výbor.“ Takových hlášek byly celé knihy.

Broček spustil: „Soudruzi, jako první budeme volit předsedu. Jak víte, návrh je na soudruha Horáka, který už byl vloni předsedou a je velice schopný. Proto prosím, kdo je pro, ať zvedne ruku. A teď nastal ten opravdový šok, vůbec se mi nechtělo věřit, kde se vzalo tolik odvahy. Z 246 přítomných členů hlasovalo pro 16! Broček zrudl, začal skákat po jevišti a blekotal: „Soudruzi, to nemožete... přece my, strana... jsme ho doporučili... nedělejte to... jak si to představujete... atd.“ Bylo po schůzi!

Hlasování bylo odloženo o dva týdny, které soudruzi využili k tomu, aby dělali nátlak na jednotlivce, aby změnili svůj hlas, ale nic nepomohlo. Nakonec si Bojanovčáci zvolili jednoho ze svých, místo člověka z Dubňan. Navíc Dubňáci a Bojanovčáci se nikdy neměli moc v lásce. To bylo pro mne něco nevidaného, nikdy jsem neviděl se tolik lidí postavit proti nařízení strany. Ještě teď si říkám, že kdyby bylo více takových lidí po republice, tak by se komunistům nedařilo tak lehce lidi utiskovat. Bojanovčáků jsem si tím vážil ještě mnohem víc a když občas zajedeme do Česka, tak Bojanovice nikdy nevynecháme. Sám nemohu říci, že jsem neměl šanci na lepší postavení než být obyčejný mistr. Jednou za mnou přišla jedna soudružka a s nadšením mi oznámila, že jsem nejlepší mistr v mlékárně a že mě proto navrhuje za kandidáta strany. Sice podle směrnic mohlo být jenom určité procento nedělníků v každé místní organizaci, ale stejně skoro každý, kdo vstoupil do strany, přestal být dělníkem, tak to moc nevadilo. S radostí mi oznámila, že OV KSČ souhlasí s výjimkou pro mne a tak v tom už nic nebrání. Jako ve všem, zákony a nařízení nebyly skoro k ničemu, soudruzi mohli dělat výjimky, jak se jim zachtělo.

Tak hluboko jsem ale neklesl a tak jsem se vymluvil, že nejsem na to ještě dost uvědomělý a že s tím raději počkám.

Potom bylo ještě dost případů, kdy jsem se už nedokázal udržet a řekl jsem jim, co jsem si opravdu myslel, a měl jsem brzy po kariéře. Začalo to tím, že jsem najednou nedostal čtvrtletní prémie. My technici v potravinářském průmyslu jsme byli bídně placeni. Například kamarád ve stejné pozici, ale v jiném průmyslu měl měsíční plat 1800 korun, já jsem měl 1300. Proto prémie byly pro nás absolutně nezbytné. Když jsem se ptal vedoucího závodu, který prémie navrhoval, proč jsem nic nedostal, sám se divil, protože to předal ředitelovi a měl jsem je tedy dostat. Když jsem se zeptal ředitele, proč mi strhl prémie, prohlásil, že si je nezasloužím. Když jsem trval na tom,

aby mi dal důvod, jenom opakoval dokola „Nezasloužíte si to“, nedokázal si ani najít nějakou lepší výmluvu. Poslal jsem tedy stížnost řediteli podniku Lacrum do Brna. Ten mi celkem slušně odpověděl, ale on měl dobrou výmluvu. Prý rozdělování prémie je věcí ředitele závodu, a on do toho nemá co mluvit. To se už všechno proti mně obracelo, předseda ROH dokonce prohlásil, že jsem jako můj otec, který také do všeho rýpal, a tak jsem nakonec sbalil kufry a opustil mlékárnu, kde jsem docela rád pracoval, dokud nedošlo na politiku. Ale nikdy jsem ničeho nelitoval.

Před jedním sjezdem naší třídy byli všichni spolužáci vyzváni, aby si připravili tříminutovou řeč, při které by se zamysleli nad tím, co by udělali v životě jinak, kdyby byla taková možnost.

Já jsem na ten sjezd tenkrát nemohl, ale napsal jsem jim, že bych stejně neměl co říci. Já jsem spokojený s tím, co jsem a co mám, kdybych cokoliv udělal jinak, tak výsledek by byl úplně jiný. Docela možná mnohem horší. A tak bych vůbec nic neměnil.

Myslím si, že jenom ti, kteří jsou s výsledkem svého života nespokojení, mají důvod přemýšlet nad tím, co mohli udělat jinak. Já o takové myšlenky nemám zájem.

ČESKÝ KALENDÁŘ 2013

Připravili jsme pro vás již osmnáctý ročník oblíbené publikace pro radost i poučení.

176 černobílých stran s barevnou obálkou obsahuje jako obvykle články o osobnostech z historie a kultury, povídky, obrázky z naší přírody, poezii, kuchařské recepty, křížovky, fotografie, kresby, zajímavé informace aj.,

kteří připravili renomovaní autoři - historička PhDr. Jana Volfová, spisovatelka Dagmar Štětinová, výtvarník a publicista Vladimír Pechar, Bohuslav Tesařík, Eva Střížovská a další.

Český kalendář je hezkým čtením jak pro vás, tak i vhodným dárkem pro vaše blízké, například k Vánocům, jmeninám apod. Těšíme se na vaše objednávky na známé adrese:

Český dialog, Sokolovská 179, 190 00 Praha 9, Česká republika, tel. 739 091 057, e-mail: strizovska@seznam.cz, cesky-dialog.net

Cena je v ČR 149 Kč + event. poštovné 18 Kč, V Evropě 10 Eur a v zámoří 15 US i s poštovným. Platit je možno v ČR na účet 110 103 4001/ 5500 nebo složenkou, v zahraničí prostřednictvím našich zástupců.

Co mají společného lípy, Mokré a Karlovy Vary?

Dagmar Honsnejmanová

Ráda vám toto zvláštní spojení vysvětlím. Lípa, jak je známo, je našim národním stromem. Je symbolem všech Slovanů. Objevuje se v životě našich národů v různých provedeních. Stává se součástí názvu obce, řek či potůčků, lipové ratolesti jsou na státních symbolech a uniformách generálů. Je symbolem obecních znaků a vlajek. Tak tomu je i v Mokré, jedné takové malé vísce na úpatí Orlických hor, která je tak malá, že ji najdete pouze na velmi podrobné mapě. Zato však, když si do vyhledávače na internetu zadáte obec Mokré, tak se ani nestačíte divit, kolik informací se o ní dozvíte.

V Mokré žije v současné době 150 obyvatel. Na celém území obce rostou lípy, které jsou v tomto kraji velmi rozšířeným stromem. Možná je tu lip víc než samotných obyvatel. I Mokré má od roku 2010 svůj obecní znak a vlajku, na kterých je hlavním symbolem lípa.

Mezi těmi všemi lípami je tu jedna, která svou mohutností a krásou zastaví nejednoho kolemjdoucího turistu či bruslaře, kteří tudy často projíždějí. Lípa roste v lokalitě, kde se rozprostírají rozsáhlé mokřiny a kde, jak jsme zjistili z kroniky obce, žily bludičky, které lákaly pocestné do bažin. Naše lípa patří k těm nejkrásnějším v obci, je na ni příjemný pohled, při kterém člověka napadají pohádkové příběhy, které zde mohli prožít obyvatelé těchto končin i náhodní pocestní. Snad právě pod naší lípou, rostoucí na důležitém rozcestí, sedávají bludičky za horkých letních večerů a pozorují život v okolní krajině. S námi lidmi vycházejí velmi dobře. Ale pokud by ovšem někdo měl nekalé úmysly, určitě jej potrestají... alespoň tak, že mu ukážou špatnou cestu.

A že je těch bludiček tady hodně, jsme zjistili při jejich hledání, kterého se před několika lety zúčastnili děti i dospělí. Každou bludičku namalovali a zapsali její příběh. Všechny příběhy jsme vydali knižně na důkaz, že si bludiček vážíme, máme je rádi, patří neodmyslitelně k životu naší obce právě tak jako lípy. Když se brzy na jaře posadíte pod naší lípou, můžete v klidu pozorovat, jak se okolní příroda probouzí, jak všude voní podběl. A když kvete, v její koruně hučí tisíce včel a rozkvetlé lipové květy omamně voní po celém okolí. V horkém létě skýtá pocestným příjemný stín a chvilku vytouženého klidu.

A možná, když budete mít štěstí, přisedne si k vám bludička Mokřinka, která vás svým vyprávěním zanesle do pohádkových příběhů, které se zde odehrávají... Třeba zrovna tenhle...

Jednou takhle k večeru, bylo to koncem léta, když už bývá chladněji, jsem se procházela lesem a jen tak pozorovala okolí. Sluníčko se pomalu ukládalo do postýlky z těch nejjemnějších mráček. Jeden paprsek po druhém zhasínal a oblékly se do červené peřinky.

Najednou jsem mezi stromy na paloučku spatřila malinkou holčičku. Seděla v mechu jako malý hříbeček a broukala si něco pro sebe. Vůbec neplakala, jako by se v lese nebála.

Pomalu jsem se k ní přiblížila a čekala, co bude dělat. Sluníčko už pomalu mizelo za stromy a nikde nebylo vidět nikoho, kdo by si pro ni přišel. Už jsem začala mít starost, když tu se začala holčička rozhlížet kolem sebe. Když mě spatřila, oči se jí rozšířily, ale ne strachem, radostí, že už není sama. Začala se na mě smát a ani nepoznala, že nejsem člověk, ale víla bludička.

Posadila jsem se k ní do trávy a zeptala se na jméno.

„Já jsem Kačenka“ odpověděla. „Bydlím s maminkou a tátinkem tam v těch mokřinách a vyšla jsem si na procházku. Maminka se bude asi zlobit. Ale mně se moc líbilo, jak sluníčko přede mnou utíká, schovává se za stromy, barevně svítí... a já, já ho chtěla chytit.“

Také jsem se usmála, pohládila ji po zlatých vláskách, přitiskla ji k sobě a začala vyprávět první pohádku, o sluníčku a pak druhou a třetí... až Kačenka spokojeně usnula.

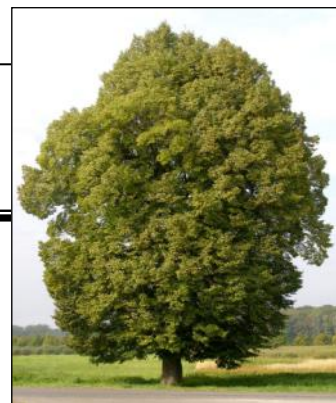
A právě tento příběh se stal součástí přihlášky do celostátní soutěže Strom roku 2012, kam jsem naši lípu bludičky Mokřinky přihlásila. Soutěž vyhlašuje Nadace Partnerství, kterou zaujala nejen lípa jako strom, ale také její příběh, díky němuž se proboujela do celostátního hlasování mezi 12 finalistů z 65 přihlášených stromů. Možná její příběh není nejsilnější, ale popravdě, proč by měl být? Vždyť k životu patří i zdánlivě obyčejné věci, které mohou přesto v našem srdci zanechat významnou stopu.

V letošním roce byla anketa vyhlášena již po jedné. Hlavním cílem ankety i dalších stromových aktivit nadace je posilování místní komunity, vztahů mezi lidmi a jejich všímavého postoje k zeleni. Stromy jsou srdcem přírody, ačkoli často nemají v naší kulturní krajině lehký život. Zaslouží si tedy naši pozornost a péči.

Vyhlášení vítěze se koná u příležitosti Dne stromů, který v České republice připadá na 20. října. Výtěžek z hlasování putuje na financování výsadeb a ochrany stromů po celé republice. Cenou pro vítězný strom je odborné arboristické ošetření a postup do mezinárodní ankety Evropský strom roku.

Slavnostní vyhodnocení se konalo 20. 10. 2012 v Brně v Divadle Husa na provázku. Při té příležitosti jsme si mohli prohlédnout i fotografickou výstavku všech finalistů. Všechny stromy jsou nádherné, zajímavé, mají svůj příběh. První místo si zaslouží určitě každý z nich. O stromu roku však nakonec rozhodují občané, především obyvatelé jednotlivých regionů, kde se daný strom nachází. Je to o nadšení nejen zvítězit, ale i o lásce k přírodě. Mokřská lípa se v celostátním finále Strom roku umístila na krásném 5. místě. Obec, kde žije jen 150 obyvatel, není zde žádný spolek, ani škola nebo školka, posbírala neuvěřitelných 2566 hlasů.

První místo si vybojovala lípa z Novodvorské aleje (Jihomoravský kraj) s 9879 hlasy, o které se zasloužily především děti ze základní školy Sloup. A to je určitě velmi pěkné, když se do takových projektů zapojí celé školy. Na druhém místě

se umístil Buk příběhů (Olomoucký kraj), na třetím Jiřická lípa (kraj Vysočina). Před námi ještě skončila Lidická hrušeň (Středočeský kraj).

Díky webovým stránkám bludičky Mokřinky, které opravdu skvěle prezentují obec Mokré, se tato vesnička může pochlubit i účastí na jednom z nejstarších turistických festivalů v Karlových Varech. V říjnu letošního roku se zde konal již 45. Mezinárodní filmový festival turistických filmů TOURFILM a 19. Národní filmový festival turistických filmů TOUR REGION FILM.

Festival se konal ve stylu Tahiti, hlavní hvězdou festivalu byl jihoafrický potápěč Mike Rutzen, přezdívaný též „Sharkman“, který studuje život bílých žraloků. Jeho filmy byly opravdu velkým zážitkem. K nezapomenutelným zážitkům patřila setkání s lidmi, kteří jsou známí z knih.

Byl to například, stále duchem mladý, světoznámý cestovatel, etnograf a spisovatel Miloslav Stingl nebo významný český astronom a astrofyzik Jiří Grygar. Charismatický herec Tomáš Hanák moderoval slavnostní večer doplněný Aloha Tahiti Show, kterou předvedli tanečníci a hudebníci z Tahiti.

V kategorii multimedia bylo v letošním roce přihlášeno 67 webových stránek a multimediálních průvodců. Obec Mokré představila obecní stránky, dále knihovnické a Mokerský zpravodaj. Mokré jako obec sice nemá za úkol se propagovat jako turistická destinace, ale v každém případě je její prezentace našeho regionu nepřehlédnutelná. A být v katalogu, který se rozesílá do celého světa, je pro jednu z nejmenších obcí Rychnovska velkou poctou.

CO MĚ NAUČILO LISTÍ

Milena Štráfeldová

Bývala to jedna z nejprotivnějších věcí, co znám. Jako asi každý, kdo pečuje o nějaký park, zahradu nebo jen kus trávníku, jsem se už od konce léta s nechutí dívala na padající listí. Tedy - padající listí samo o sobě je samozřejmě krásné! Jak si tak poletuje vzduchem a lehce se snaží k zemi... Je krásné se v něm brouzdat v podzimním slunci a poslouchat, jak šustí pod nohama. A ty barvy! Všechny ty odstíny žluté, rezavé i rudé - neznám hezčí. Vydržela bych se na ně dívat hodiny... A co teprve ten příjemný závan nostalgie, když se ve slunečném říjnovém odpoledni vydáte na procházku, obloha modře září, javory červenají a břízy žloutnou, a vy víte, že je to nadlouho poslední teplý den. - Nádhera!

Obrázek jak z kýčovitěho kalendáře, to dokáže vzít u srdce.

Pak ale přijde tvrdá realita. Ani letos jste samozřejmě nestihli ty spousty spadaneho listí shrabat včas, dokud bylo hezky a sluníčko mile hřálo. Naopak, čekali jste, až spadne i poslední lístek z té obrovité staré třešně u kompostu. Prý abyste si ušetřili práci a nemuseli hrabat znovu a znovu, to dá přece rozum. Mezitím je ale konec listopadu a z těch nádherně barevných, křehkých listů je náhle mokrá, kluzká a hnusně hnědý hnilý koberec. Navíc je lezavo, mlha se válí celé hodiny nebo rovnou leje. Ke všemu máte rýmu a bolí vás v zádech. - A přesto vám nezbývá, než se navléknout do teplých svetrů a starých bund, zabalit se do šál a na hlavu si narazit tlustou čepici (soudím podle sebe, protože snad nikdy jindy se ze mne nestává takový hasroš, jako když hrabu listí), popadnout hrábě a dát se konečně do toho! Zítra by bylo pozdě. Ve vzduchu je už cítit sníh...

Hrabat listí ovšem není legrace. To nejde jen tak projet hráběmi starou trávu a sebrat ji z nejhoršího. Říct si: no co, jestli tam trocha toho listí zůstane. Vždyť je to příroda! (Právě to si nejspíš říká můj manžel.) - Tahle práce vyžaduje mimořádnou pečlivost, soustavnost, disciplínu a pevnou vůli. Je třeba jít důsledně od plotu k plotu a nevynechat jediný místo. Dokonce ani ten kout za hromadou dřeva, kam jinak celý rok ani nepáchnete! A hrabat pěkně dočista, odshora dolů a ještě křížem krážem. Listí se samozřejmě vzpouzí, nechce se mu z trávy, nejraději by si v ní polehávalo celou zimu. Vy mu ale nedáte šanci! A to přesto, že vás už děsně bolí v kříži a že se právě zvedl vítr a ty úhledné hromádky, co jste zatím nadělali, vám zase rozfoukal. Sice si zanádváte, to vzpurné listí ale shrabete znovu. - Jak říkám, protivná práce! Neznala jsem horší.

Časem jsem se ale přistihla, že jí vlastně přicházím na chuť. A nejen proto, že si při ní může hlava myslet, na co chce. Páté přes deváté vyplouvají všelijaké myšlenky, nápady a představy, na které jindy není čas. Necháte je jen tak plynout, a najednou s překvapením zjistíte, že máte mysl čistou jak ten trávníček. I problémy, které dlouho neměly řešení, se najednou zdají tak prosté! - Poznala jsem ale ještě jednu věc, která mi s přibývajícím věkem připadá čím dál důležitější. Listí mě naučilo, že se nic nedá uspěchat. Kolik jen toho chce člověk v životě dosáhnout, získat, dokázat! A pokud možno hned... A je celý netrpělivý a frustrovaný, když to kouzelné velké *cosi* stále nepřichází. Je to ale jako s tím listím: je třeba jít pěkně od plotu k plotu, odshora dolů a křížem krážem, trpělivě, neošvindlovat ani krok. A když vám nějaký vítr tu úhlednou hromádku rozfouká, vzít zase hrábě a pustit se do toho znovu. - Zanádvat si při tom ale můžete, to jo!

**„Mnozí si nařikají na slabou paměť, téměř nikdo na nedostatek inteligence“
– F. La Rochefoucauld**

Frank Nykl

Díky tomu, že jsem těžce nemocen se srdcem, jsem byl nedávno v nemocnici v Praze Na Homolce na kontrole kardiostimulátoru. Tam jsem se dal do řeči s jedním pacientem, který mi začal vyprávět o tom, jak byl v létě v ozdravovně na Mariánské a jak je tam krásně. Trochu mě to zarazilo, hned jsem na něho vyhrknul: „To vám nevadilo, že tam byl v padesátých letech Jáchymovský pracovní lágr, a že v místech, kde jste se léčil, zahynulo mnoho politických vězňů?“ Bylo na něm vidět, jak ztuhnul a byl zaskočen: „O tom jsem nevěděl, to nám nikdo neřekl, jinak bych tam asi nešel!“

Tak je to s celou naší historií, ještě pořád se jí bojíme. A ti, co páchali zvěrstva, nebyli a už nebudou nikdy potrestáni. Ani ve školách se o komunistické krutovládě nemluví a my, co jsme ji zažili, se musíme dívat na to, jak KSČM hrdě vstupuje do voleb s praporem Lenina, jako by se nic nestalo.

V 50. letech 20. století se celé Jáchymovsko proměnilo v jeden pracovní lágr. Uranovou rudu těžily tisíce politických vězňů v krutých a nelidských podmínkách. Ještě dnes najdeme vězeňské domy v místech bývalých dolů a v lesích trosky z kamení připomínající tato léta.

Pracovní tábor na Mariánské byl určen pro vězně s kratší dobou trestu. Pověstnými byly ovšem zdejší vyšetřovny v podzemí bývalého kapucínského kláštera, ten byl v roce 1965 zdemolován a podzemní cely zasypány. Skoro všechny lágry byly zrušeny počátkem 60. let po vytěžení uranu. Sami Rusové se kdysi prý pochlubili, že díky uranu z Jáchymovska dokázali vyrobit první atomovou bombu.

Dnes je na místě pracovního tábora Domov pro osoby se zdravotním postižením tj. pro osoby, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. To schvaluji, to je dnes důležité poslání, ale mělo by se vědět o tom, co tu bylo před tím.

Samozřejmě, že všechny stopy po krutém táboře byly zlikvidovány a všichni dělají, jako by se tady nic nestalo. Prostě je to minulost a pryč s nějakou historií.

Podobně je tomu v místech zemědělského tábora v Sýrovicích u Podbořan. Na jeho místě dnes stojí několik paneláků. Kdysi tam byli svezeni z celého podbořanského kraje nepřizpůsobiví občané. Na místě, kde jsme každé ráno a večer nastupovali na sčítání na apelplacu, jsou dnes popelnice, kupy odpadků a kolem špinavých paneláků hrozný nepořádek.

Tento tábor, který byl proslaven nepředstavitelným mučením politických vězňů, hlavně bitím, hladem, zimou a tvrdými tresty, byl také zrušen. Ještě před likvidací posledních baráků zde byla natáčena část filmu „Skřivánci na niti.“

Pamětník Frank Nykl ukazuje, kde byl dřív pracovní lágr...

Při jiné příležitosti mne zase vezl z lékařského zákroku ve špitále v Sokolově sanitář, který se se mnou dal do řeči. Byl mladý a tak měl mladé názory na svět. Začal mi vyprávět o tom, že za komunismu bylo líp, protože byla práce. Tak jsem ho nechal domluvit a řekl jsem mu, jak to vidím dnes já: "Práce sice tolik není, ale kdo chce, ten práci najde." On mi řekl, že si každý chce vydělat a tak nebude dělat práci, za kterou je málo peněz.

"A jsme u toho", řekl jsem. "Když jsem ve špitále rozepisoval provolání Charty 77, aby lidé věděli, proti čemu je nutí protestovat, byl jsem udán a odvezen k výslechu na STB. Potom mi nikde nedali práci. Z operačního sálu chirurgie jsem byl vyhozen a chvíli jsem myl nádobí v hospodě, kácel stromy, kopal meliorace a zase vyhazov. Kamkoliv jsem nastoupil, dostali telefonický příkaz, že mě nesmějí zaměstnat. Na STB mi řekli - jestli nebudete mít do 14 dnů stálou práci, tak vás zavřeme za příživnictví! Musel jsem odejít z Karlových Varů a nakonec jsem dostal práci v Sokolovském okrese ve fabrice Chodos jako pomocný dělník."

Mladí lidé mají dnes na výběr dostat jakoukoliv práci a nikde je za jejich politický postoj nevyhodí. Nemají v patách paragraf 203 - příživnictví a jejich rodiče nejsou pronásledováni za napomáhání příživnictví, když jim dají najíst. Jak mohou mladí tvrdit, že jen za komunistů byla práce? Dnes je také práce, ale kdo chce víc peněz, nemusí dělat a může ji dál hledat. Je tu možnost výběru. Já ho neměl! Já měl v patách kriminál, výslechy, noční prohlídky bytu, nadávky a napadání. Byly prázdné krámy a plné kriminály. Tohle chtějí zpátky?

Asi tomu přestávám rozumět, nebo těm mladým nikdo neřekl pravdu o tom, jak žili ti, co nedokázali ohnout páteř a podlézat. Proč o tom jejich rodiče a škola mlčí? Že by to nevěděli? Kde je naše historická paměť? My toho dnes víme víc o Žižkovi, než o padesátých letech minulého století!

Když jsem si třásl rukou s Benešem - Příběh Johna Jeníka Grushky

Kristýna Hájková

Tu noc po našem prvním setkání jsem nemohla spát. Neustále se promítající příběhy ze života Johna Jeníka Grushky člověku nedovolí zklidnit mysl. Jak moc dokáže vyprávění a vzpomínky nejstarší generace na dobu první Československé republiky zasáhnout!

Johna, rozeného Jana Grushku, a jeho báječnou přítelkyni Shirley jsem navštívila jednoho zářivého srpnového odpoledne v Rose Bay v jejich útulném bytě plném izraelských a afrických artefaktů. Svou upřímnou pohostinností a pokorou, s jakou se už dnes často neshledáváme, mi ihned přirostli k srdci. Nad šálkem čaje plynuly hodiny sladkých i hořkých vzpomínek a odkrývaly již dlouho nevyřčené příběhy...

Za 88 let se toho dá stihnout opravdu hodně. John Grushka, původem z Ústí nad Labem, zažil dětství na českém venkově, krutý holocaust, studia v Anglii, léta působil v Izraeli a velkou část života strávil v Austrálii – nejdříve v buši a nakonec v Sydney. A ani v pokročilém věku John nezahálí - v Sydney v Jewish Museum překládá ze starogermánštiny, podílí se na dobrovolnické činnosti, navštěvuje Univerzitu třetího věku a vlastní farmu žížal. Neuvěřitelné, inspirativní.

Začneme od začátku. Jan Grushka se narodil v roce 1924 do židovské rodiny Prof. MUDr. Theodora Grushky v době prvorepublikové hrdosti a masarykovské demokracie. Theodor byl nejenom vzdělaný člověk a velmi uznávaný progresivní lékař, ale taky politicky aktivní činitel za sociální demokracii. Působil jako Town Medical Officer, publikoval články o škodlivosti kouření a založil městské zdravotnické centrum pro muže, kteří měli styk s prostitutkami. Jako člen Ministerstva zdravotnictví tehdejší Československé republiky úzce spolupracoval s Alicí Masarykovou. Aby se malý Jeník naučil česky, přestože chodil do německé školy, posílal jej otec každé léto na český venkov ke Chmelířům do Lišnice. Při vzpomínce na běhání po českých lesích a sběr hříbků a borůvek s kamarádem Vašíčkem se Johnovi i dnes slzí pohled.

Nad nevinným chlapeckým dětstvím se pomalu začal stahovat mrak Hitlerova holocaustu. Jako příslušník politické vrstvy věděl otec Theodor, co rodině hrozí, a v roce 1938 začal podnikat právní kroky k její záchraně. Po připojení Sudet k Říši v září 1938 zajistil všem trvalé bydliště v Praze v Podolí, převedl plnou moc na manželku Helenu a začal hledat útočiště ve světě. Ačkoliv odevšad přicházely zamítavé odpovědi, vzdání příbuzní v Manchesteru byli ochotni se o patnáctiletého Jana postarat. Sám Theodor odjel za pomoci české vlády do Francie a dcera Ruth se spolkem sionistů do Palestiny. Helena, Theodorova žena, odmítla kvůli špatnému zdravotnímu stavu své maminky opustit Prahu, po vypuknutí války byla převezena do koncentračního tábora v Terezíně a odtamtud do polské Osvětimi.

Jan přijíždí vlakem sám do Manchesteru. Anglicky nemluví, příbuzné nikdy neviděl a neví, co se děje s celou jeho rodinou. „*Dodnes si pamatuju ten strach a ten pocit osamělosti. Věřil jsem, že celou rodinu zase brzy uvidím, ale to už se nestalo,*“ vzpomíná smutně John. Během války se do Anglie přesouvá i Edvard Beneš a při jeho návštěvě školy v Manchesteru má i Jeník možnost setkat se s československým prezidentem v exilu. Tehdy sotva náctiletý Jan Grushka má tu čest potřást si rukou s Masarykovým následníkem a dodnes uschovává jako poklad ústřížek zažloutlého papíru s Benešovým autogramem. V Anglii nakonec zůstává Jeník celých deset let. Válka mu vzala velkou rodinu, on si vzal vzpomínky a odjel do Izraele, kde začal znova. Poznal svou budoucí ženu, založili rodinu... A co jej nakonec přivedlo až na Rose Bay do Sydney?

Když se na konci šedesátých let objevila pracovní nabídka v Austrálii, neváhal a vydal se vstříc novému dobrodružství. Odstěhoval se i se ženou a dvěma dětmi na opuštěný kontinent, který v té době trpěl nedostatkem pracovních sil, od zaměstnavatele dostal malý domek v buši a v nové zemi natrvalo zakořenil. Když Johnova žena odešla, nechtěl zůstat sám a po nějaké době začal hledat partnerku na sociálních sítích. Přes internet se ve svých 83 letech seznámil s paní Shirley a z prvního rande naslepo se vyvinul dlouhodobý vztah.

John ani ve vysokém věku nepřestává být aktivní, neustále cestuje, dělá společnost stárnoucím lidem v dobrovolnické činnosti, studuje texty Emanuela Kanta v rámci Univerzity Třetího věku a stará se o vlastní žížalí farmu! Se zvědavostí přistupuje ke všem novým poznatkům moderní civilizace, ovládá práci na počítači i práci s digitálním fotoaparátem. A jak se na něm podepsalo tolik nových začátků? „*I'm attached to Czech, my heart is in Israel and I consider myself being Australian.*“

S Johnem strávíme mnoho krásných chvil při odpolední kávě, zkusíme si vzpomínat na česká slovíčka, tradice a místa. Fascinuje mě jeho znalost moderních českých a československých reálií, jeho zájem o českou literaturu a problémy současných mladých Čechů. Zároveň je na něm vidět, jak ho vzpomínka na rodné Čechy dojíká, protože je v ní tolik bolesti. Tehdy jsem si přála, aby si o jeho příběhu mohlo přečíst více lidí a rozhodla jsem se poslat do redakce Chechoaustralana tento článek.

John a Shirley

EVA MARIE DURNA

10. července 2012 zemřela po dlouhé nemoci jedna z předních australských odbornic na ženskou reprodukční medicínu, Češka Eva Durná.

Eva Durná se narodila v Praze roku 1947. Dětství, na které v posledních letech svého života tolik vzpomínala, poznamenala velkou měrou babička Františka, k níž měla Eva po předčasné ztrátě matky silné pouto. V mládí se Eva závodně věnovala krasobruslení a po studiu na gymnáziu nastoupila na Lékařskou fakultu Karlovy univerzity. V roce 1968 však Prahu i se svým budoucím manželem opustila, aby započali nový život v Sydney v Austrálii. Začátky v nové zemi nebyly pro mladý pár jednoduché, Eva však díky své pili a svému odhodlání zvládla studium angličtiny, rozličná zaměstnání, domácnost i výchovu dvou dětí a nakonec nastoupila jako zdravotní sestra do Royal Hospital for Women v Sydney. Posléze se zde stala vedoucí oddělení pro výzkum plodnosti a vrátila se k vysokoškolskému studiu. V roce 1997 získala magisterský titul v oboru bioetiky (to už jí bylo 50 let), o šest let později pak dokončila doktorát z gynekologie na University of New South Wales. Její výzkumná práce na vývoji hormonální substituční terapie byla mnohokrát publikována ve světě - Eva přednášela v Austrálii, Evropě, v USA i Jižní Americe. Nejvýznamnějším z jejích odborných počinů byla studie „Etické otázky umělého oplodnění u dárcovských rodin“, za níž získala hlavní cenu od Společnosti pro výzkum plodnosti v Austrálii. Bylo to až v pozdějším věku, kdy poznala malíře, milovníka hor a především spřízněného krajana Ludvíka Mičku - čímž začala druhá fáze jejího života. Pořídili si malou farmu poblíž Blue Mountains a společně sdíleli lásku k přírodě i ke kultuře. Eva byla vášnivým milovníkem umění a knih a výsledkem jejího literárního talentu byla vzpomínková kniha „Prometheus in Prague“, oceněná roku 2008 na knižním veletrhu v San Francisku. Eva inspirovala okolí neutuchající touhou po sebevzdělání a osobnostním růstu. Před dvěma lety založila ordinaci pro poradenství s použitím techniky neurolingvistického programování (NLP), úspěchy této aktivity však byly přerušeny příchodem osudového onemocnění. Eva byla silná, moudrá a charakterní žena, milovaná rodinou, kolegy a přáteli. Její usilovná práce a zásluhy v oblasti medicíny pomohly mnoha ženám založit rodinu a posunuly výzkum v oboru inseminace.

Za její vřelost, profesní úspěchy a celoživotní pozitivní energii jí patří obdiv a upřímný dík nás všech.

Kristýna Hájková

DOPISY O LÁSCE

Peter Žaloudek

Milý Petře,
před nedávnem jsem se dostal k jednomu článku, uveřejněnému v deníku *Pravda* asi před 11 lety, kde otevřeně hovoříte o svém působení v řeholi kapucínů a o své kněžské službě, a ještě otevřeněji o opuštění tohoto poslání. Jsem ve věku, který jste Vy sám označil jako věk, kdy jste se zamiloval. Je pro mne těžké povídat si s někým o věcech, které Vás vedly k rozhodnutí odejít z řehole a kněžství, když všichni vidí mé působení v řeholi a kněžství jasně. Působím už 5 let ve farnosti, kde mám na starosti pastorační nejen Slováků, ale také Čechů. V naší řeholi mám na tuto práci téměř monopol, protože kromě mě v ní už jenom jeden jediný bratr umí komunikovat i česky. Také proto jsem se češtinu během studia učil, abych pomohl naší řeholi v pastorační Čechů. Svou práci a poslání mám velmi rád a konám ji s radostí. Vždy jsem si sám sebe představoval jako člověka dlouhodobě zakotveného tady v našem městečku, případně i v jiném místě, kde se mluví česky, neboť po česky hovořících kněžích je velká poptávka. Nikdy jsem svou budoucnost neviděl jinak, a to hlavně proto, že jsem si neuměl představit, koho by sem místo mne dal, když beztak nikdo jiný není. Takže tuto pastorační MUSÍM vykonávat já. Je nemožné toto všechno opustit... Poslední dobou se ale nedokážu na nic soustředit (a to doslova). V hlavě mi totiž neustále bloudí myšlenka, že bych přece jen mohl mít rodinu, manželku, která by mě milovala celým svým srdcem, stejně jako bych já miloval ji a byl jí vším... Zkoumám každý den Boží znamení a vždy se ptám, jak to chce On. Jestli, nehledě na to všechno, co jsem mu na celý svůj život nasliboval, nechce, abych toho zanechal a svůj život změnil. Mám v sobě obrovský chaos. Vidím jasně možnosti odchodu (myslím, že co se týká mé jasné vize a možností, mnohé věci řídí a zařizuje Bůh) a také to, co by pak následovalo. Ale jakmile se podívám na svoje spolubratry a rodinu, kterou bych svým rozhodnutím neskutečně zklamal, octnu se vždycky na dně. Samozřejmě, že můj spolubratr, který vedl duchovní cvičení, jichž jsem se minulý týden zúčastnil, byl zásadně proti tomu, abych zanechal toho, k čemu jsem byl jednou povolán, což také chápu. Když jsem se mu snažil předestřít všechna znamení, která ve svém životě vidím od doby, kdy se takto rozhoduji, nijak na to nereagoval. Nevím, proč Vám píši a jestli vůbec zareagujete na můj mail, ale cítil jsem, že mám napsat. Sám nevím, co od Vás čekám, jakou odpověď; možná jenom hledám nějaké chápající srdce, které v mém věku prožívalo něco podobného. Navíc jsme na tom stejně, co se týká řeholního a kněžského povolání. Budu rád, když si najdete chvíli svého vzácného času a alespoň několika slovy zareagujete. Nechtěl jsem psát příliš, spíš jen tak heslovitě. Ale pokud byste měl nějaké otázky, umím odpovědět... Děkuji, ať Vám Bůh žehná a ať Vás ochraňuje...
Karol

Milý Karole,

děkuji za Vaši důvěru a upřímnost. Ani ve snu by mě nenapadlo, že rozhovor, který jsem kdysi poskytl panu Šabatovi z Prahy, tehdejšímu šéfredaktorovi Pravdy, Vás ještě po tolika letech osloví.

Všechny ty věci kolem svého kněžství i zamilování se do ženy jsem nosil jen ve svém srdci. Zážitek vycházejícího slunce, který jsem tak silně prožil v meditaci, jsem vždycky považoval za své „vlastnictví“, za něco, co se událo mezi mnou a Bohem. Proto jsem o tom nikdy nikomu nic neříkal, a proto jsem měl vždy ve svém srdci klid a mír, neboť jsem věděl, že nekonám nic proti vůli Boží ani proti svému svědomí. A tato jistota, navzdory všemu, co život s sebou přinesl, mi zůstala dodnes.

Za uplynulá léta jsem i já mnohokrát „rekapituloval“ svůj život, hodnotil, posuzoval, kladl na misky vah. Dnes vím, že Bůh je ten největší kavalír, největší demokrat, nejlepší přítel, nejdůvěrnější společník. A vím také, že kněžství je nejen dar, že je to něco, k čemu jsou povoláni všichni pokřtění, a je jedno, jestli žijí v celibátu anebo ne. Ale vím ještě víc: Před Bohem vůbec nemá cenu, jestli jsem anebo nejsem knězem podle takového či onakého řádu, náboženství... Před Bohem má cenu srdce, živá bytost, kterou on stvořil z lásky, a kterou by rád viděl šťastnou, tak jako běžné matky a otcové svoje děti. Vždyť komu dělá dobře pohled na utrápené lidi? Těm, kteří je milují, určitě ne. A Bůh nás miluje o mnoho víc než vlastní matka.

Jedna věc je, že se někdy cítíte sám, možná opuštěný. Druhá věc je, když člověk neví, proč žije, nemá smysl života, přátele, nemá, komu by se svěřil, komu by se vyplakal, koho by obdařil radostí a hlavně láskou. Všichni po lásce bytostně toužíme. A nikomu na světě se nezavděčíme víc než láskou. Bez lásky zmiráme.

Netroufl bych si Vám poradit ani tak, ani onak. Jen z vlastní zkušenosti vím, že když milujeme, je v nás přítomný Bůh. A vím také, že není pravda, jak nás kdysi učili, že nemůžeme milovat ženu a zároveň milovat věřící, ba co víc, že když milujeme ženu, už nemůžeme milovat Boha. Ten, kdo tuto teorii, která se pak v církvi „zabydlela“, kdysi vymyslel, pravděpodobně nikdy na vlastní kůži nezažil, co láska je. Zažil jen „interpretace“ a „projekce“, a to, co sám kdysi postrádal a po čem bytostně toužil, uzákonil v doktríně o povinném celibátu. To nemohl být ani zdravý, ani psychicky zralý a svobodný člověk, a Evangelium pochopil ne jako „radostnou zvěst“, ale jako „Drohbotschaft“, vyhrožující a rozkazující zvěst.

Nevím, jak bych Vás dokázal co nejlépe povzbudit, popřát Vám optimismus a sílu následovat hlas svého srdce. Rozum se vším tím svým kalkulujícím a zvažujícím rozhodováním dokáže být nepředstavitelnou a až nepřekonatelnou překážkou. Vymanit se z takovýchto osidel racionalismu není lehké. Někdy je třeba jen velmi rázně a radikálně jednat: následovat hlas srdce. To, co potom v takovýchto případech přichází, nebývá sice žádný slibovaný blahobyt na zemi, ale zato svoboda, radost a plnost života, které se ničím jiným nahradit nedají. Jsou to totiž ty nejdůležitější a nejpodstatnější hodnoty. Nejen pro tento, ale i pro celý – věčný – život.

Mějte se krásně, určitě se někdy ozvěte, budu Vás rád slyšet a těšit se s Vámi.

Peter

Osobní vzpomínky a dojmy z XXX. Olympijských her v Londýně

Stanislav Menšík

Toto byly moje třetí a manželky druhé Olympijské hry. Obrovský dojem na nás udělaly Olympijské hry v Sydney v roce 2000, o kterých Juan Antonio Samaranch prohlásil: „Jsou to moje poslední dny jako předsedy Mezinárodního olympijského výboru. Nemohly být lepší. Proto s radostí vyhláší, že jste představili světu vůbec nejlepší olympijské hry.“ Bohužel, zahajovací ceremoniál jsme zmeškali, protože jsme se vraceli z cesty kolem světa a den před zahájením jsme letěli z Tahiti přes Nový Zéland do Sydney. Ale zúčastnili jsme se zakončení, které bylo úchvatné - nějakých 120 000 účastníků - atmosféra nepopsatelná.

S těmito zkušenostmi jsme očekávali, že Angličané se budou snažit Sydney přetrumfnout a tudíž už od listopadu 2011 jsme plánovali svoji návštěvu Londýna z našeho tradičního odrazového můstku Praha. V Praze jsme sháněli vstupenky, hlavně na zahájení, které inzeroval ČEDOK, ale podmínka byla, objednat se na celý zájezd na 4 dny. Vstupenku na zahájení bez zájezdu neprodají, třebaže stojí v přepočtu nějakých 38 500 Kč.

Přijeli jsme do Londýna 25. července - před zahájením XXX. Olympijských her. Na letišti nás uvítali většinou černoši a tak jsme si nebyli jisti, zda jsme přistáli na správném letišti a nejsme někde ve Střední Africe. Zbytek dne a většinu příštího dne jsme strávili na internetu v naději, že se nám podaří sehnat nějaké lístky na zahajovací ceremoniál za přijatelnou cenu, a vzhledem k tomu, že situace byla beznadějná, rozhodli jsme se, že se na stadión vypravíme osobně - bez lístků. Začátek byl sice v 21 hodin, ale my jsme tam byli už ve tři s cedulí: *Koupíme 2 vstupenky na zahájení*. Jenomže, takových zájemců tam bylo už na tucty a to i celé skupinky. Občas se k nám přiklonil kolemjdoucí a zašeptal: „Prodám lístky za £1000 - £1500“ (poslední cena klesla na £600), ale velkoryse jsme odmítli, že je za tak astronomickou cenu nechceme. Bylo nám divné, proč je tak pokradmu prodávají

a asi 3 hodiny před zahájením jsme spěchali domů, aby nám nic neuniklo ani na televizi. Příští den jsme četli v denním tisku, že policie zatkla 16 překupníků pro nezákonný prodej. Následující dny jsme buď strávili na stadiónech s příslušnými disciplínami, jako tenis, gymnastika, pozemní hokej nebo v Českém olympijském domě, po oficiálním otevření prezidentem Václavem Klausem, za přítomnosti českého velvyslance v Londýně Michaela Žantovského, předsedy české olympijské skupiny a starosty londýnské čtvrti Islington, který se narodil v Bangladéši. Po zahájení se významní hosté šli podepsat na Tabuli významných osob XXX. Olympijských her.

Jeden z našich největších zážitků byl, že první zlatou medaili na Olympijských hrách v Londýně získal Český olympijský dům. Prestižní americká agentura vyhodnotila z jednatřiceti olympijských domů v Londýně, Český dům jako nejlepší ze všech národních olympijských domů v historii olympijských her! Bylo to díky rozmanitosti akcí, které dům nabízel, jako různé sporty - basketbal, kulečnický, stolní fotbal aj., ale i kulturní programy a každodenní interakce sportovců a jejich fanoušků, nejen českých ale i různých dalších národností, kteří poskytovali rozhovory televiznímu moderátorovi Jaromíru Bosákovi, za jehož zády jsme občas přihlíželi také my, takže nás mohli krajané zahlédnout i v českém televizním programu. Také tam byly obchody s rozličným sortimentem - bohužel, holínky byly takový best seller, že se na nás už nedostalo. Česká restaurace byla výborná, ale cena pro našince neúměrná, že si i zaměstnanci chodili pro občerstvení přes ulici. Plzeňského piva však bylo víc než dost. Prodávaly se tam též vstupenky na různé disciplíny a fronta zájemců různých národností začala už od 6:30 ráno, zatímco pokladna otvírala až ve 12 hodin v poledne. Většina zaměstnanců byli dobrovolníci z Česka, kteří si vše platili. Jeden student politologie se nám svěřil, že ho to stalo 20 000Kč a ještě neměl ani jednu vstupenku.

Musíme však podotknout, že vysoké hodnocení Českého olympijského domu v Londýně bylo zásluhou výtvarníka Davida Černého a jeho geniálního nápadu na silných pařících dvouposchodového londýnského autobusu - jeho miniaturní kopie plavala a létala uvnitř haly. Celý projekt, který byl umístěn před Českým olympijským domem v Islingtonu, financoval český bilionář Andrej Babiš - 90 mil. Kč, který je majitelem autobusu a který si jej nyní postavil na pražském Chodově, vedle jeho firmy Agrofert. Takže ti, co jej zmeškali v Londýně, jej mohou vidět v Praze.

Největší radost jsme měli, když nás zastavili na ulici naprosto neznámí cizinci mluvící dobrou angličtinou a ukázali na můj klobouk, kam jsem si přilepil českou vlajku a srdečně nám gratulovali: „Češi mají nejlepší olympijský dům a dostali zlatou medaili.“ Skoro jsme slzeli dojetím - není zvykem, že by Angličané zastavili někoho neznámého na ulici a blahopřáli k úspěchům jeho krajanů! Navštívili jsme několik olympijských domů - jako první Brazílský, kde propagovali hlavně Olympijské hry 2016 v Rio de Janeiru. Německý - restaurace s řadou televizorů, Slovenský - kromě restaurace a televizních obrazovek též strop pokrytý vlajkami zúčastněných národů, Francouzský - také jen restaurace a televizory, ale ještě tak nejlepší po Českém (vyhrál klobouk účastníků francouzské olympijské delegace), Ruský - velmi pěkné

kulturní programy jako tance, zpěvy a folklórní hudba (ale ti se soustředili na propagaci zimních olympijských her v Soči) v Hyde Parku. Australské diplomatické úřady v Australia House (kde jsem v padesátých letech několik let pracoval) ani nevěděli, že nějaký Australský olympijský dům existuje. Když jsme jej objevili, byli jsme zklamaní, že to byla taktéž jen hospoda. Američané povolili přístup jen na pozvání, a ti co tam byli, byli taktéž zklamaní pro přehnaná ochranná opatření. Na zahájení XXX. Olympijských her byla též přítomna královna Alžběta II. s rodinou. Zúčastnili jsme se několika programů, ale první byl největší zklamání: tenisový zápas Del Potro s Djokovicem - čekali jsme od oběda až do osmi večer, ale vždy, když měli začít hrát nebo pokračovat v zápase, nastal takový liják, že museli zatahovat plachty. Sotva je složili, začalo znovu pršet, tak jsme viděli necelý jeden set za celé odpoledne! Ale Angličanům to vůbec nevadilo - prý jsou na to zvyklí. Jedna z nejlepších disciplín, co jsme viděli, byla gymnastika.

Tak jako na Olympijských hrách v Sydney, podařilo se nám dostat lístky na závěrečný ceremoniál, který byl nad naše očekávání. Celkové provedení bylo skvělé a vyjádřit slovy celé prostředí, efekty a dojmy prostě nejde - člověk musí být přítomen. Domů jsme se dostali až po druhé hodině ráno a v 6:30 jsme už spěchali na letiště. Sotva jsem nasedl, usnul jsem. A když jsem se probudil, myslil jsem, že jsme v Praze. Ale bylo mi divné, že kolem nás jsou požární vozy, že řidič v autobusu má turban a tak podobně. Když jsem se probral, zjistil jsem, že jsme zpět na Heathrow. Naše letadlo totiž začalo nad Belgií hořet a museli jsme se bleskově vrátit do Londýna, kde jsme čekali asi čtyři a půl hodiny na další letadlo do Prahy.

Co se týče celkového hodnocení, byl to druhý největší český olympijský úspěch po Atlantě 1996 v USA, a lepší než v Sydney, kde Češi vybojovali jen 2 zlaté a celkově jen 8 medailí. K deseti medailím v Londýně - těžce a zaslouženě vybojovaných - dostali ještě jednu zlatou, opravdu unikátní a první v historii olympijských her - Nejlepší olympijský dům v Londýně!

Toto je jen hrstka zážitků z letošních Olympijských her, o které jsme se s vámi podělili. Jestli jste ještě žádnou olympiádu neviděli, doporučujeme, abyste již nyní začali plánovat její návštěvu v Rio de Janeiru, Brazílii v roce 2016.

KRÁSY KANADSKÉHO QUEBEKU

Ladislav Křivánek

V dnešní době, díky internetu či pěkným filmům o Kanadě, snad každý již virtuálně navštívil téměř všechna lákavá turistická místa v Kanadě. Vzhledem k velkému počtu Čechů a Slováků v Kanadě, se již i mnoha tisícům příbuzných poštěstilo navštívit Kanadu a uvidět na vlastní oči některá z jejich zajímavých míst. Letos jsme měli štěstí, že k nám zavítala sestra manželky, tak jsme měli opět příležitost podívat se s ní trochu po blízkém okolí. Bohužel, díky rozsáhlosti Kanady, druhé největší země světa, není v lidských silách ukázat vše. Po "blízkém okolí" jsme najeli přes šest tisíc km a viděli pár věcí. Nebudu se rozepisovat o známých Niagarských vodopádech, či Torontu, hlavním městě Ottawě, nebo o návštěvě New Yorku. Pokusím se zaměřit jen na krásy nejbližšího okolí v naší provincii, která se ne nadarmo donedávna honosila názvem La Belle Province (krásná provincie), a který jsme měli i na číslech na autech až do roku 1978.

Provincie Quebec

Naše frankofonní provincie Quebec (dříve část Nouvelle France - Nové Francie), leží ve východní Kanadě a na východě se dotýká Atlantického oceánu. Quebec se svými 1,542,056 km² je největší kanadská provincie, zvládá polovinu Austrálie, a je téměř dvacetkrát větší než Česká republika (či víc než dvakrát větší jako Francie, a víc než čtyřikrát větší než Německo). Většina téměř celé osmimilionové populace žije v jižní části provincie, hlavně poblíž amerických hranic, tak jak se usazovala všude kolem řek (včetně indiánských rezervací). Zbytek na sever je víceméně divočina, dostupná většinou jen letadlem, i když někde pár silnic je. Quebec se čtyři a půl tisícem řek a víc než půl milionem jezer má 176,928 km² vodní plochy, jednu z největších na světě, což též přispělo k objevování a osidlování provincie. Na jihu hrála hlavní roli řeka

sv. Vavřince - (anglicky Saint Lawrence River, francouzsky fleuve Saint-Laurent), která dnes díky vodní cestě St. Lawrence Seaway (1,197 km) umožňuje námořní dopravu z Atlantického oceánu až do přístavů ve vnitrozemí, jak v Ontariu, tak ve státě New York. Na severu u nynějšího zálivu Hudson Bay pak vznikla Země prince Ruperta (česky Ruprechta, syna "zimního krále" Bedřicha Falckého), v roce 1670 zakladatele Hudson Bay Company, která se zpočátku specializovala na obchod s kožešinami, a která vlastnila 15% plochy v dnešní Kanadě a USA. Tato kanadská společnost má nejdelší historii nejen v Severní Americe, ale pomalu i na světě. V provincii žije přes 6 milionů francouzských Kanadčanů (80%), a oficiální řeč od roku 1976 je francouzština. Je to největší francouzská enkláva v Severní Americe.

Nouvelle France - Nová Francie

Prvním francouzským objevitelem byl Jacques Cartier, který v roce 1534 připlul do ústí řeky sv. Vavřince. V dalším roce plul proti proudu a založil první neúspěšnou kolonii poblíž dnešního města Quebecu. V roce 1603 připlul Samuel de Champlain, který v roce 1608 založil Quebec City jako místo zabývající se výměnným obchodem s kožešinami. Navázal úspěšné styky s indiánskými kmeny, a Quebec City se stalo hlavním městem Nové Francie, která se v roce 1663 za Ludvíka XIV stala královskou provincií. Aby se zvýšila francouzská populace oproti anglické, král poslal téměř 1000 dívek do Quebecu. Nastala "msta kolébek" a z původních asi tří tisíc Francouzů v roce 1666 jich bylo v roce 1760 již šedesát tisíc. Z Quebecu se kánoemi dostávali do vnitrozemí Kanady a Ameriky obchodníci s kůžemi, cestovatelé, a katoličtí misionáři, kteří zakládali různé osady na celém kontinentu. Nová Francie přestala existovat na severoamerickém kontinentě po dvojité porážce Angličany a po předání Louisiany Španělům v roce 1762. *(pokračování v příštím čísle)*

DVANÁCT DNÍ VÁNOČNÍCH

Stanislav Berton

*Překlad anglických veršů Twelve Days of Christmas od neznámé autorky
(- v anglosaském světě lidé pojídají na Vánoce krocana místo kapra)*

Na první den Vánoc drahoušek mě objal, něžně řekl:
"Díky za čerstvého krocánka, a krásný stromeček!"
Na druhý den Vánoc celá rodina se smála,
na pečeném krocánku si vsuktu pochutnala.
Na třetí den Vánoc přišel hlouček dobrých sousedů.
Krocán chutnal jak den předtím, péci přece dovedu.
Na čtvrtý den objali jsme rodiče. Matka zestárla.
Dojedli jsme chutný nákyp, studeného krocana.
Na pátý den vánoční jsme obšťastněni sněžením.
V teploučku byl na talíři krocán s kari kořením.
Na šestý den – spirit Vánoc!? – děti rvou se pospolu,
krocana jsme pojídali – jaká změna! – v rosolu.

Na sedmý den Vánoc zlato oči k nebi, zpátky,
z krocana jsem usmažila chutné karbanátky.
Na osmý den nervy hoří, Vořech utek' do boudy
omeleta s drůbkami, a šaratice střeva rozproudí.
Devátý den kočka zmizla, děda brousil tam i sem,
vyžádal si pivko, by moh' zapít rýží s krocánem.
Desátého všechno vypito, i víno vlastní výroby,
udušený krocán s máčkou talíř smutně ozdobil.
Dalšího dne stromek zvadl, hvězda přestala se třpýtit,
vánočka jak kámen, krocánisko začlo divně cítit!

Dvanáctý den Vánoc, zlato zas se směje. Sami!
Labužnický vychutnáme - kapra s brambůrkami.

NEZADRŽITELNÉ OHROŽENÍ

Miloš Ondrášek

Pamatujete si na Sama? Jsou to tři roky, co se jeho fotografie objevila snad ve všech australských novinách a na televizních obrazovkách. Tak novináři nazvali koalu popálenou během lesních požárů ve Viktorii. Její zachránce, člen hasičského družstva, jí dává napít ze své polní lahve. Na tento dojmavý obrázek jsem si vzpomněl při čtení reportáže o koalách uveřejněné v letošním květnovém čísle amerického měsíčníku National Geographic, vychází nyní i v české verzi. Překladatel výraz "koala" považuje za toho, nikoliv tu, za všechny ty roky v Austrálii jsem se domníval, že toto slovo je ženského rodu. Je a není, vzal jsem si na pomoc Národním muzeem v Praze v roce 1999 vydanou publikaci o českých názvech živočichů a tam jsem se dozvěděl, že vačnatec *Phascolarctos cinereus* se může česky označovat jako koala medvídkovitá, koala medvídkovitý, vakomedvěd a vakodlak popelavý. Takže ten australský hasič měl pravdu, když zraněnou koalu pokřtil Sam, ten koala. Článek v americkém časopisu byl zejména zaměřen na aktivitu skupiny "Záchrana divokých koalů na Sunshine Coast" pokoušející se napravit to, co Australané v minulosti napáchali. V době kolonizace se dařilo v blahovičnickových lesích více než deseti milionům koal, dnes je jich méně než sto tisíc. Před sto lety byli téměř vyhubeni, jen v Queenslandu jich bylo v letech 1915-1919 zastřeleno přes milion, během srpna roku 1927 šest set tisíc, opět na kožešiny. Střelci, lovci to nebyli, museli být velmi otrlí lidé ochotní zabíjet tak roztomilá zvířátka. Ohrožujícím faktorem zmenšující se koalí populace je v současné době drastický úbytek blahovičnickových lesů, ztráta přirozeného prostředí, šíření plevelné vegetace, urbanizace, toulaví psi, některá onemocnění a střety s vozidly na silnicích. Článek v National Geography pak referuje o nemocnicích pro koaly a skupinách dobrovolníků, zejména žen, starajících se o koaly zraněné na silnicích nebo napadené psy. Péče o osiřelá mláďata je snad nejdůležitější, zvířata se podle zákona musí vrátit do přírody. Domácí chov koal není tolerován. Na celém území Queenslandu byli tito vačnatci v roce 2007 definováni jako "málo dotčený druh" s výjimkou severovýchodního bioregionu, kde je veden jako "zranitelný" tak jako v NSW, kde ale někde kolísá mezi "stabilizovaný" a "vymřelý". V Jižní Austrálii je "vzácný" a ve Viktorii "prosperující". Koala vyžaduje rozsáhlé plochy blahovičnickového zdravého a nepřerušovaného lesa. Průmyslový, dřevařský a zemědělský rozvoj tomu nepřeje, dochází k izolování koalích populací a genetický fond je ohrožen. Kdyby byla vypsána soutěž o nejkrásnějšího australského vačnatce, koala by to bez konkurence vyhrála, musím psát ta koala, byla by to Miss koala, nikoliv Mr vakodlak. Někteří čtenáři jistě měli možnost pozorovat koalu, typické stromové zvíře, při pohybech na kmenech či větvích. Svalovina končetin je mohutná, přední nohy mají pět prstů zakončených dlouhými zahnutými drápy. Většina šplhavých zvířat může postavit palec proti všem ostatním prstům, koala to dovede i s ukazovákem, větev proto objímají dva prsty proti třem.

Na zadních nohou má koala silný palec bez drápu a protistojný k ostatním prstům s drápy. Je pouhé zdání, že koala nemá kolenní kloub, potřebuje jej, i když po zemi téměř nechodí. Ještě snad zajímavější je okolnost, že tento vačnatec je mezi savci ojedinělý potravní specialista asi proto, že neměl v blahovičnickových lesích konzumní konkurenci. Pokud nemá k dispozici listy eukalyptu, hyne. Je vybíravý i mezi eukalypty, kterých je téměř 700 druhů, vyhledává ty, jejichž listí má nejmenší obsah taninu. Spotřebuje kolem půl kila listí denně, toxické látky jsou játry zneškodněny a později vyloučeny. Koncové a slepé střevo je silně zvětšené, aby bylo možné využít co největší množství živin v chudé potravě. V Queenslandu koalům slouží listy blahovičnicku červeného a mahagonového, na jihu si jich nevšimnou a živí se na blahovičnicku manovém, svíčkovém a říčním. Tyto rozdíly jídelního lístku jsou také diktovány v listech obsaženou látkou zvanou cineol, která i v nepatrném množství snižuje teplotu těla. V tropických oblastech je to vítaná skutečnost, ve chladné Viktorii však velmi nežádoucí, dokonce listí blahovičnicku manového obsahuje látku, která má opačné účinky než cineol. V rezervacích porostlých tímto manovým docházelo koncem léta k úhynu bez jakýchkoliv známek onemocnění, bylo podezření z vandalismu. Koaly ochráncům zvířat ale poradily (nebo poradili), když se přestěhovaly (i) na jiný druh blahovičnicku, pokud v rezervaci byl. Manový vykazuje v jistém období zvýšený obsah kyanovodíku se smrtícím výsledkem, pokud zvířata v monokulturních rezervacích nemají jinou volbu. V přírodě se koaly na manový eukalypt vrací, až jeho mladé listí zestárne a ztratí vysoký obsah po hořkých mandlích páchnoucího kyanovodíku. Koaly v Queenslandu jsou menší a světlejší než ty ve Viktorii, rozdíly jsou tedy ve hmotnosti a barvě srsti. Zoologická literatura udávala, že rozdíl ve váze se řídí tzv. Bergmannovým pravidlem, čím blíže žijí zvířata k rovníku, tím jsou menší. Dnes se ale zdůrazňuje, že jde spíše o rozdíl typů či rázů. Pro mne je to vlastně totéž. Chov v zoologických zahradách kromě Austrálie je omezený vzhledem k potravní blahovičnickové specializaci, v USA San Diego, v Jižní Africe Pretoria, a pokud vím Madrid, Vídeň, Edinburgh a park divokých zvířat v Belgii. Slyšel jsem, že dvě koaly byly v ZOO v Japonsku, když současně uhynuly, ošetřovatel spáchal harakiri.

Novorozeně měří dva centimetry, Australané mu říkají "joey", po porodu se vyšplhá do vaku na matčině břiše, který se otvírá dozadu směrem k řitnímu otvoru a může být svailem uzavřen. Mládě se ve vaku s bradavkami žíví šest měsíců mateřským mlékem, později prozkoumává svět mimo vak a začíná se přikrmovat matčinou kašičkou, která vychází z konečníku. Po půl roce se vozí na zádech matky, samičky se osamostatní po dalším roce, samečci potřebují maminku o dva roky déle. Ještě donedávna se tvrdilo, že výraz koala vznikl z jednoho domorodého jazyka, ve kterém znamená "nepije". Nemají velké nároky, protože blahovičnickové listí má velký obsah vody, stromy vysušují půdu. Sydney má mezi námi všechno nej, takže dnes je zcela jisté, že v jazyku tamějšího kmene Dharuk se těmto medvídkům říkalo "gula" a evropští kolonizátoři toto slovo zkorumpovali na koala. Koalou jménem Sam jsem začal, sluší se tedy, abych tak skončil. Sam půl roku po požáru zemřel, nikoliv na popáleniny. Tito vačnatci jsou náchylní k onemocněním jako retroviróza, leukemie a porucha tvorby červených krvinek. Existenci druhu ohrožuje bakteriální nákaza zvaná chlamydióza. Většina zvířat nemá jen jednoho partnera, veterinář jim nemůže doporučit "safe sex" a chlamidia se u koal přenáší pohlavním stykem. Nepatří mezi zoonózy, onemocnění sdělné ze zvířete na člověka. Chlamidióza postihující koaly má jiného původce než ta "lidská", kterou je nakaženo na 80 milionů mužů a žen, u kterých vyvolává neplodnost. Infekce koal způsobuje

oslepnutí a populaci decimující neplodnost. Papoušci jsou nositelem jiného druhu chlamidií, jsou přenosné na člověka, tomuto někdy i smrtelnému onemocnění se říká psitakóza. Vakcína proti chlamidióze koal již byla vyvinuta, snižuje virulenci onemocnění, aplikovat se může v zoologických zahradách a snad v rezervacích. Odchyt je velmi stresující. Shodou okolností po dopsání tohoto článku televize vysílala reportáž o katastrofálních abnormálnostech životního prostředí koal. Na pobřeží Queenslandu dochází následkem nové bytové a obchodní výstavby a důlní aktivity k takové deforestaci, že pro koaly již vlastně nezůstává místo. Na druhé straně např. na French Island při pobřeží Viktorie se samice koal sterilizují, aby nedošlo k přezvěření a genetickým abnormalitám. Vyhnutí by se zabránilo založením rezervací vždy s 40 tisíci km², přemístít do nich veškerou populaci a absolutně zvířata nerušit. Pražský tisk by napsal: vstup developerům přísně zakázán. Dodávám - i psům a motorovým vozidlům. Falešní prorokové vyhrožují horkem a suchem, to pak by koalám nepomohli ani všichni ministři, ani všichni svatí.

OLYMPIC
SLAVÍ 50 LET
AUSTRALSKÉ TURNÉ 2013

OLYMPIC 2012

OLYMPIC 2013

SYDNEY - Saturday, 16. 2. 2013 7:30PM
Bowlers Club, 99 York Street, Sydney CBD
Tickets: Information Planet, City, Renata - 0420 300 863, La Boheme, Balmaln - 02 9810 0829
Great Mate, City - 02 9212 7200, Tommy's Beer-Café, Kings Cross - 0405 560 062
Petr Vítek (po 10. 1. 2013) - 0414 252528

MELBOURNE - Saturday, 23. 2. 2013 7:30PM
St Martins Youth Arts Centre, 44 St. Martins Lane, South Yarra
Tickets: Eva Jančík 0413 499 321

PERTH - Sunday, 24. 2. 2013 6:00PM
General Sikorski Polish Club, 7 Bellevue Road, Bellevue
Tickets: Jiřina - 0405 560 062, v knihovně a na akcích Czech and Slovak Association WA

BRISBANE - Saturday, 2. 3. 2013 7:30PM
Polonia - The Polish Club, 10 Marie Street, Milton
Tickets: Tony Holly - 0434 369 400, Jiří Suk - 0422 366 114, Petr Míkeška - 0412 052 566

BUY YOUR TICKETS ONLINE:
www.trybooking.com/BYPC

www.bestia.cz/olympic/cs/

ve spolupráci s celoaustralským krajauským časopisem
Cechoaustralán - www.cechoaustralán.com

OLYMPIC SPECIAL!

**S KAŽDOU ZAKOUPENOU ZPÁTEČNÍ LETENKOU
DO EVROPY - LÍSTEK NA KONCERT SKUPINY
OLYMPIC V AUSTRÁLII**

SPECIALS S EMIRATES

Let přímo do Prahy!

Volejte Evu Jančík

488 Centre Road, Bentleigh 3204
Tel: 03 9563 9122
Mob: 0413 499 321
Email: eva@bentleigh.net

**LETENKY A ZÁJEZDY DO CELÉHO SVĚTA
SPECIALS DO PRAHY A VÍDNĚ**

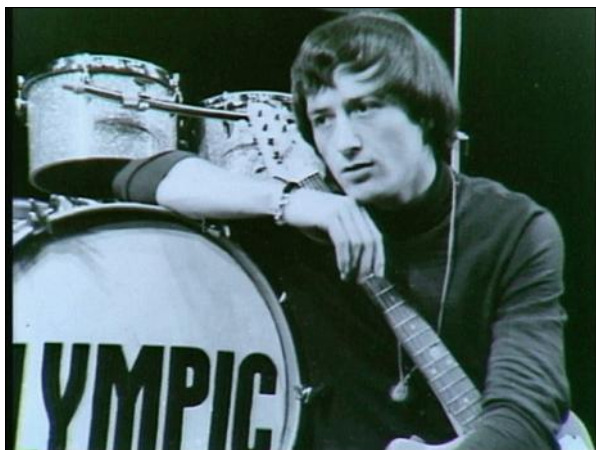

V pořadí již třetí Česko–Slovenský Festival **VODAFEST 2013** se bude konat v sobotu, **16. března 2013** od 12:00 v malebném prostředí Austrian Club - 90 Sheehan Road, Heidelberg West, VIC 3081 - Více na <http://vodafest.org>

Olympic oslaví padesátiny v Austrálii

Barbara Semenov

*Až si nás jednou nejvrchnější kritik zavolá,
všechna slunce zblednou, já tam budu jenom sám
Co jsi tady dělal v čase, který byl ode mne dán
Čím jsi pomoh' lidem, kdo tě vůbec zná
Udělal jsi všechno podle psaných i nepsaných zákonů
anebo jsi patřil k těm, co jenom závidí
Život šel kolem nebo jsi ho vzal do náručí
Nechals' tu něco, co nás poučí...*

Takový text by jen málokdo řekl do rockové kapely – a přece. Oblíbená již půl století, česká skupina Olympic má na svém širokém repertoáru mnoho obsahově bohatých a krásných písní, charakteristických bravurní vyvážeností slov a jejich významů. Dobrá písnička by měla být vždy ideální symbiózou melodie a textu, pokudhává-li jedna složka, pak šance, aby se píseň stala hitem a „evergreenem“ zůstávají mizivé. Petr Janda je ve výběru textů jedním z nejnáročnějších hudebních skladatelů a interpretů. I to je důvod věčné popularity písní jako jsou Otázky, Osmý den, Taky jsem se narodil bos, Slzy tvý mámy, Giordano Bruno, Jasná zpráva,...

Někdy jsou to texty vážné, plné ideové hloubky, jindy slyšíme písničky, které jsou téměř „úletové“, přesto však nabitě vtipem a energií, jako například Želva, Pták Rosomák, Dědečkův duch, Ajajajaj,... které jakoby kompenzovaly svou lehkou hravostí závažnost poselství těch hlubokomyslných.

Díky různorodosti, nápadu a humoru, mistrně i když zdánlivě nonšalantně vloženému do písní Olympiku, se repertoár této skupiny stal klasikou nebo mnohdy dnes už zlidovělou verzí populární hudby.

Česká pop music se může oproti světové, konkrétně anglické a americké, právem chlubit zdařilými texty. Vedle neuvěřitelně bohaté škály možností, nuancí a poetismu českého jazyka, o které my Čechoaustralani také něco víme, je to i zásluhou řady elitních hudebních textářů – Jiřího Štáidla, Zdeňka Borovce, Eduarda Pergnera, Jiřího Suchého, Jiřiny Fikejzové, Eduarda Krečmara, Michaela Prostějovského, Zdeňka Rytíře, Pavla Chrastiny, Michala Horáčka, Gabriely Osvaldové a dalších, díky kterým slova stvrdila nesmrtelný status mnoha melodií domácí i světové hudební tvorby.

Skvělé texty a písně skupiny Olympic zmiňují především proto, že máme možnost si je znovu opravdu báječně vychutnat – připomenout ty staré, se kterými mnozí z nás vyrůstali a později odcházeli do emigrace a objevit ty nové, které jsou stejně dobré jako nezapomenutelné Otázky, viz píseň v úvodu tohoto článku a stejně zábavné, jako byl například bláznivý Dynamit, viz citace z jedné novější - „Dostal jsem z berňáku nějaký výpis, abych prej do zítřka všechno zaplatil. Vidím, jak mě vedou do cely v poutech, vždyť já jsem nedávno prachy utratil, ajajajaj...“

Jako dárek do nového roku je pro krajanův připraven exkluzivní zážitek – koncert Olympiku v rámci dalšího turné skupiny po Austrálii. Pro velký úspěch se rocková legenda, kterou její hvězdný lídr Petr Janda vhodně omladil o vynikajícího baskytaristu Milana Brouma, výjimečný klávesový talent - Jiřího Valentu a skutečnou osobnost za bicími nástroji - Mildu „Ferdu“ Peroutku, vrací do třetice a naposledy zahrát Čechům a Slovákům v Sydney, Melbourne, Perthu a Brisbane.

Nenechte si ujít tuto společenskou událost, abyste později nelitovali, jako minule ti, kteří koncert zmeškali. Vy, kteří jste se byli podívat, přijďte znovu, je pro vás připraven nový program, ale nebudou chybět ani vaše staré oblíbené songy! Mnozí krajané nám volají, píšou a ptají se, proč se nic neděje, nepořádá – dnes vám nabízíme špičkový koncert – na Slovensku a v České republice právě skončilo velkolepé turné, skupina opět zaplnila ohromné haly včetně pražské O2 Areny. V australských městech máme jedinečnou příležitost vidět a slyšet tuto skupinu „live, upclose & personal“ – čeká nás opět zážitek, na který budeme dlouho vzpomínat!

ZVĚSTOVÁNÍ

V růžovém dechu mrazem zkřehlá
dlaň Země. Jíní modliteb
v Betlémech duší azyl hledá:
kometu, Slunce, třetí břeh,
pod víčky z ledu živý svět,
pod každým srdcem zárodek
světla, které do jesliček vloží
půlnoční varhany - hlas Boží -
až začnou lásku probouzet:
Vstávejte, pastýři...

Veronika Boušová

NAPORÁD

Ten čas,
nádherný čas
Vánoce, chtěla bych
napořád.
Posvátně roztiká
než zbělá jako vlas
ten sníh, ten třpyt, ten špás
proč vůbec končí
mizí do ticha
taje mi taje na řasách
a slza nezastaví
ten čas,
co nezná napořád.
Vánoce. A věčný
vyšší rád.

Barbara Semenov

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - \$40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN
zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn,
VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-

Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT -
Account #: 813753720

National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

Jsme na Facebook, přidejte se k nám -
<https://www.facebook.com/Cechoaustralan>

www.cechoaustralan.com

Klikněte na Like

PF 2013

PF FOTA - Všude blízko (Dub sedmi bratří) - Martin Pošta, Australiana - Eva Jančík
Titulní strana: Vltava v zimní záři (Novotného Lávká) - Jiří Souček, Pláž Západní Austrálie - Eva Jančík

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P.O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © – NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
PP 381712/02414

